

EGYETÉRTÉS

Díjaztatás árak: Egész évre 28 korona. Félévre 14 korona.
Negyedévre 7 korona. Egy hónapra 3 korona 40 fillér.
Egyes szám helyben és vidéken 10 fillér.

Főszerkesztő
Dr. PAP ZOLTÁN

Szerkesztő
EÖTVÖS KÁROLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. Eötvös-utca 32.
TELEFON-SZÁM: 788.
Kiadóhivatal 700.

A kiegyezési javaslatok.

Budapest, október 16.

Wekerle ma betérjlesztette a kiegyezési javaslatokat. Az utolsó kiegyezés, amely Magyarország és Ausztria közti parlamentáris uton jött létre, éppen husz évvel ezelőtt volt, 1887-ben, mert sem a Bánffy-Bádeni, sem a Széll-Körber-féle megegyezésből nem lett törvény s tíz év óta csak a reciprocitás labilis alapja az, amelyen Ausztriával való gazdasági viszonyunk fölépült. Ennek az utolsó tíz évnek tapasztalatai minden hozzá értő emberben ébren tartották azt a törekvést, hogy végre tizenöt évi alkudozás után valami szilárdabb megállapodás jöjjön létre Ausztriával s így nem csodáljuk, hogy a Wekerle-kormány is hivatalba lépése óta annyi időt és annyi munkát fordított arra, hogy a gazdasági kérdésekben megegyezzen az osztrákokkal.

Tagadhatatlan, hogy az önálló gazdasági berendezkedés, az önálló vámterület s az önálló magyar jegybank legjobban megfelelt volna az ország érdekeinek. S nemcsak azért, mert most a függetlenségi párt van többségben, amely negyven év óta küzd a gazdasági közösség ellen, hanem az ország jól fölfogott érdekében a kormánynak első sorban az önálló vámterület kivívását kellett czélul tűzni maga elé. Nem kétkedünk abban, hogy az a kormány, melynek Kossuth Ferencz a kereskedelmi minisztere s amely mögött a függetlenségi falanx áll, ezt a czélt tűzte maga elé s ezt meg is valósította volna, ha csak egyetlen mód is lett volna arra, hogy fáradozásait siker koronázza. De a Fejérváry-kormány által a parlament határozott utasítása ellenére megkötött s alkotmányellenesen életbe léptetett külföldi kereskedelmi szerződések olyan kényszerhelyzetet teremtettek, amely ólomsúlyl nehezedett a magyar kormányra. A külföldi szerződések Ausztria és Magyarország közti fentartandónak mondják a szabad forgalmat s a külföldi szerződések törvénybeiktatásáért a király a hatalmakkal szemben „személyes garanciát” vállalt. Ennek dacára a magyar kormány megkísérelte a külföldi hatalmaknál a szerződések olyan megváltoztatását, amely Magyarországnak lehetővé tegye az önálló vámterület felállítását. Apponyi Albert a múlt hónapban beszámolt a függetlenségi pártklubban arról, hogy a külföld ezekkel a magyar törekvésekkel szemben ellenséges magatartást tanúsított s hogy nem akart módot adni a magyaroknak arra, hogy a külföldi szerződések érvényben tartása mellett Ausztriával szemben önállóan redzkehessék be.

Ha tehát nem akarta a kormány

Magyarországot Németországgal, Olaszországgal és Oroszországgal vámháborúba kergetni s ha nem akarta azt, hogy a királyllyal ismét olyan kopfliktusba keveredjék az ország, mint aminőben másfél évig volt, akkor nem is gondolhatott arra, hogy Ausztria és Magyarország közti vámsorompókat állítsa föl. Tehát eltekintve attól, hogy a szabad forgalom fentartására a kormány a paktumban kezességet vállalt, még ezenfelül is olyan kényszerhelyzetben volt a kormány, hogy nem is gondolhatott arra, hogy az önálló vámterületet már most létesítsük. Ezért tavaly áprilisban, mikor a kormány először mutatkozott be a Royal nagytermében a koalíciónak, Wekerle szó szerint azt mondta, hogy a külföldi szerződések idejére fenn kell tartani a közös vámterületet Ausztriával és pedig kiegyezés útján ha lehet, reciprocitás alapján, ha kell.

Aki tudja, hogy mit jelent a reciprocitás, az még egy némileg kedvezőtlen kiegyezést is előnyösebbnek kell, hogy tartson az országra, mint azt a rossz expedienst, amit a reciprocitás rejt magában. A kormány tehát éppen nem a könnyebb végét választotta a dolognak, mikor az aránytalanul könnyebb és aránytalanul rosszabb reciprocitási szerződés helyett kiegyezésre törekedett.

A kiegyezési javaslatok ma a Ház elé kerültek.

A parlament, mikor Wekerle beszédéből a javaslatok tartalmáról felvilágosítást nyert, nem fogadta a javaslatokat kitörő örömmel. Nem is fogadhatta. S mikor Wekerle egy közbeszólásra válaszolva kijelentette, hogy a kormány nem várt érte tapsokat, igazat mondott. Végre is azt hisszük, a kormány is tisztában van azzal, hogy ez a kiegyezés nem fogja megvalósítani azokat a jogos várankozásokat, amelyeket az ország remélt, de a parlamentnek is tisztában kell lennie azzal, hogy minden megegyezés jó vagy rossz volta a hatalmi erők mérközése s két egyenlő erős és egyenlően szívós alkudozó fél csak kölcsönös kompromisszumok útján tud egymással megegyezni. Ausztria már az alkudozások kezdetén is kedvezőbb helyzetben volt, mint Magyarország, mert hisz már az a kényszerhelyzet is, amelyet a külföldi szerződések teremtettek, Ausztriának szolgált. Hozzájárult ehhez az a kétségbevonhatlan tény is, hogy Ausztria gazdaságilag erősebb fél volt s a tavasz óta az Osztrák-Magyar Bank is minden eszközt megragadott, hogy egy gazdasági krízis felidézésével Magyarországot az Ausztriával való kiegyezésre kényszerítse.

Megengedjük, hogy a függetlenségi pártot ez a kiegyezés nem mindenben elégítheti ki, de azért mégis két dolog

az, amit nem hallgathatunk el. Az egyik, hogy Kossuth és Apponyi, a függetlenségi eszmének ez a két lelkes és tántoríthatatlan harczosa mindenesetre mindazt biztosítani igyekezett számunkra, ami emberileg elérhető volt s hogy helyükben senki többet az osztráktól kivívni nem tudott volna, a másik pedig az, hogy mindenki, aki ezeket a javaslatokat elfogadhatatlanoknak tartja, számoljon egyúttal azzal a gazdasági és politikai krízissel is, a melyet a parlament felidézne, ha a javaslatokat visszautasítaná.

Aki erre nem képes, vagy aki a lelkiismeretén akar könnyíteni, az foglaljon állást a javaslatok ellen, ezt végre a kormány sem veheti rossz néven. De azt nem kell figyelmen kívül hagyni, hogy nem nézhetett az ország vérmes reményekkel a javaslatok elé s azért a csalódás sem akkora, mint azt néhány zajgó magyar el akarja hitetni. Mert ez a kiegyezés, ha nem is jobb, de nem is rosszabb, mint volt a Széll-Körber-féle, sőt közjogi tekintetben majdnem kifogástalan.

Andrássy javaslatai.

Írta: Dr. Kmety Károly.

Nevezetes időpontja marad nemzeti életünknek a mai nap, melyen a nemzeti kormány egy hosszú, viszontagságos küzdelem eredményeiről adott számot a népképviselőnek, betérjlesztvén az Ausztriával kötött gazdasági kiegyezésnek és az ugynevezett alkotmánybiztosításnak törvényjavaslatát.

Mig a kiegyezés reményeket is, aggodalmakat is igazol s igen vegyes érzelmeket váltott ki a Ház minden oldalán és élénk kritikát hívott ki a folyosón olyanok részéről is, kik teljes megnyugvással látják az ország ügyei élén a koalíciós kormányt, addig Andrássy közjogi javaslatait igen-igen értékes vívmányok képen — a hozzáértő elfogulatlanok valószínűleg párkülönbőség nélkül elismerendik.

E javaslatokkal egyenkint és érdekük szerint behatóan lesz módunkban e lap hasábjain később foglalkozni, most csak rövid és általánosságokban mozgó megvilágításukra és méltatásukra szorítkozunk.

Előrebocsátjuk, hogy a benyújtott javaslatok törvényerőre emelésével nem látjuk még befejezve a szükséges biztosítékok sorát, mert várjuk még a király és országgyűlés közötti viszony szabatosabb formulázását, az országgyűlés körüli királyi jogok pontos körülírását és magyarozatát tartalmazó javaslatokat is.

Andrássy mai négy javaslata közül, tartalma szerint csak három, t. i. az

1891. évi XXIII. t. cikk — Lex Szaparyana — eltörléséről, a hatásköri bíróságról és a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről szóló törvényjavaslat vehető valóságos alkotmánybiztosíték számba, a más jelentőségű negyedik javaslat, mely jövőre az állami és törvényhatósági tisztviselők teljes nyugdíjviszonyosságát állapítja meg, azon helyes célzattal, hogy az állami szolgálatból a törvényhatóságiba és viszont az átépés megkönnyíttessék, ez nyugdíjigénybeli csonkítással ne járjon. Közigazgatásunk javulására nem kis fontosságú, hogy a kölcsönös átépések, illetve át helyezések az eddigénél nagyobb arányban foglaljanak helyet.

A „Lex Szaparyana” tudvalevőleg egyetlen szakaszról álló törvény, mely kimondja, hogy a „közigazgatás a vármegyékben állami feladatot képez, melyet kinevezett állami közegek intéznek”.

Ez a törvény 16 év óta Damokles kardkép függött a megyei önkormányzat felett, s ha foganatba vétetik, annak életerejét jórészt tönkreteszti. Fejérváryék alatt tudvalevőleg szó esett arról, hogy a kormány rendeletileg is érvényt szerezhethet a becikkelyezett kinevezési elvnek. Andrassy javaslatára hüvelybe dugja a Damokles kardot és törvényhozási kijelentéssel pecsételi meg a municzipalizmus diadalát, az államosítás bukását. Ha tehát a municzipalizmusban fontos alkotmánybiztosító erő lakozik, az ennek fentartását jelentő törvényjavaslat fontos alkotmánybiztosíték gyanánt tekinthető.

A hatásköri összeütközések feletti bíráskodásnak független bírói fórumra ruházása a bírói hatáskörnek a miniszterek esetleges túlkapásaival szemben való biztonságát jelenti; ilyen bíróság nélkül modern jogállam nem létezik, s a bírói függetlenség illuzóriussá tehető. Erre is meggyőző bizonyosságot képeznek a válság alatt tett tapasztalatok, melyek szerint a múlt kormány a minisztertanácsnak kompetenciális konfliktusokra vonatkozó hatáskörét vakmerően tudta

kihasználni arra, hogy fontos jogvita eseteket a közigazgatási bíróságtól elvonhasson és miniszteri hatáskörben tetseze szerint intézhessen el.

Igen szerencsésnek kell nyilvánítanunk a javaslatot a szervezési kérdés megoldásában, vagyis abban, hogy kizárólag független bírákat vesz a konfliktusok főtörvényszékébe; helyes ez a kompetenciális bíráskodás azon természeténél fogva, hogy az tisztán jogi kérdésekre, jogi vitákra vonatkozik; a jogi szabályokkal meghatározott hatáskörök megtartásának vagy megsértésének kérdése ugyanis tisztán közjogi vita, közjogi per tárgya.

Egy miniszterium, melynek sokszor politikai érdeke, hogy jogügyeket politikai célzata szerint saját hatóságához vonjon, főleg válságos időkben teljesen képtelen a hatásköri bíráskodásra, ha pedig az a miniszterium a parlamentáris ellenőrzés alól is kivonja magát, az alkotmányosságot lábbal tiporja, ugyanott hatásköri bíráskodása a legvégzetesebb veszedelem.

A törvény, mely e veszedelmet sikeresen elhárítja, nemcsak a jogállam felé jelent nagy lépést, de az alkotmányosság biztonságát is meghatványozza.

Egyébiránt a hatásköri bíróság föllállításával az 1896. évi XXVI. törvény-cikkben foglalt kötelességét is leróvjá most a felelős kormány.

Elég impozáns arányú alkotmánybiztosítási mű a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztése.

Semmivel nem rosszabb e javaslat a beterjesztését megelőző jó hírenél; annyival inkább elmondható ez róla, mivel — a mi címéből nem is sejtethető — egy systematice bele nem is tartozó rendelkezésével, kihuzza méregfogát a főispáni rendkívüli hatalomnak, a mi sajnos tapasztalatszerűleg, éles gyilkoskép működhetett az alkotmányval, szembe helyezkedő kormányhatalom, az absolutismus szolgálatában.

Andrassy e javaslatának egész hord-

erejét csak az első három szakasz igazi értelmének gondos megállapítása után ismerjük föl.

Független főtörvényszék fog itélkezni ezután azon jogi kérdésben, hogy megáll-e a kormánynak olyan rendelete, a mely a megyei és községi tisztviselők illetményeire, illetve illetményeinek kiegészítésére szolgáló állampénztári járulék (segély) elvonását mondja ki és általában minden oly kormányrendeletet is hivatva lesz felülbírálni és hatályától megfosztani azon fő areopág, mely rendeletek a törvényhatóságnak önkormányzati jogkörét, jogilag biztosított önállóságát, a törvényhatóság bármely szervének és közegének jogos hatáskörét sértik.

A törvényhatóság jövőben magas bíróság védelmével lesz mentesítve attól, hogy hatáskörébe, illetve a törvénybe és országos szokásjogba ütköző kormányi parancsokat végrehajtsa, olyanoknak engedelmesskedjék.

Utja lett vágva a törvénytelen királyi biztosok kiküldetésének és garázdaságának.

Eddig is volt ugyan egy remediuma a törvényhatóságnak a törvénytörő kormányok ellen, t. i. az orvoslás keresés a képviselőháznál. Am kiviláglott, hogy a parlament működését megbénító kormányval szemben ez hiu eszköz, illusorius védelem. Ellenben az, amit a javaslat szerint a közigazgatási bíróság nyújtand, emberileg számítva, igazán reális biztosíték lesz.

Fényesen igazolja e javaslat az Andrassyban vetett bizalmat. E javaslat után a vármegye, az ősi bástya megújított erővel száll ismét szembe a magyar közszabadság ellenségeivel.

Budapest, október 16.

A képviselőház holnap, csütörtök délelőtt rövid ülést tart, amelyen az elnöki előterjesztésben kívül eskütétel lesz csak s azután megállapíthatják a legközelebbi ülés idejét és napirendjét.

Csónakon.

Irta: Nógrádi László.

(Utánnymás tilos.)

— Hűvös az éjjel, — mondta az asszony és fázósan húzta össze a vállát.

A férfi, aki evezett, észrevette az asszonyka mozdulatát, kissé pihenőre eresztette az evezőket, az asszony felé hajolt és suttogva kérdezte:

— Fél talán?

— Nem, de maga fél.

— Én, miért.

— Mert suttogva beszél. Lásna, — mondta az asszony halkán felkaczagott.

— Igaza van, — szölt a férfi s erősen meghúzta az evezőt.

A csónak gyorsan siklott tova. Szélesen csapott el mögötte a víz, nagy ékalakot simítva a csendesen fodrozó hullámokon. Csendes, holdvilágos este volt, messze bent jártak a Balaton közepén. A hold ezüstös, pókháló-fénye elmosta a két partot. Csillogó halvány ködös mindenfelé, olyan tompa ezüsthény. Csak ott csillámlott meg fényesebben, ahol a hullámfodrokon végig feküdt a hold megnyult képének ragyogó hídja. Csené, csak az evezők halk csobogása és a csónakot suroló víz sustorgó zaja hallatszik.

— Mégis fél, — mondja az asszony felé hajolva a férfi.

Az asszony mosolygott.

— Mondja csak, tulajdonképen mit akarunk mi itt? — kérdezte hirtelen a férfitől. — Magának van felesége, nekem van férjem.

— Mi jut eszébe? Micsoda fázós gondolat ez? — szölt a férfi s eleresztette az evezőket.

Csendesen himbálózott a csónak a hullám hátán. Egymásra néztek, de nem szóltak.

— Most a feleségére gondolt, ugy-e? — kérdezte az asszony.

— Nem; magára. De maga a férjére.

— Magára és a férjemre, mert lássa férjem van és én . . .

Az asszony fáradtan eresztette le karját s szórakozottan bámult bele az éjszakába.

— Tegnap beszélgettem a vízzel, — folytatta, mintha álomban beszélne.

A férfi ámulva nézett rá.

— Ugy-e különös, — mondta az asszony, — pedig higgye el, hogy a vízzel beszéltem. A víznek van, van lelke. Ott ültem a parton.

— Tréfál csak, vágott közbe a férfi.

— Nem tréfálok, nagyon is komoly, amit beszéllek. Ott ültem a parton. Ülön csak maga is oda. Egészen le a víz széléhez, éjszaka. A víznek lelke van s a víz beszél.

— És mit beszélt a víz? kérdezte félig tréfás hanghordozással a férfi. Az asszony mintha nem is hallotta volna, folytatta:

— Én ott ültem és beszéltem a víz lelkével . . . Hogy beszél! Figyelje csak meg, a hullámok fodra egy-egy apró száí, hogy kapdosnak a part felé . . . Ép úgy, mint az ember, mikor nagyon, de nagyon a lelkére akar valakinek beszélni . . . Megcsobban a víz, oda csuppan a parthoz, felsiklik, mintha simogatna, mintha rá akarna beszélni . . .

— Mire? kérdezte a férfi.

— Aztán meg odatapad a part-mélyedések-

hez. Ilyenkor valamit sug . . . És az ember hallja, hogy mit . . . Hallja . . . Én hallottam. Még most is borzong a lelkem! . . . Hogy tud szidni . . . rettenetesen . . . Neki csapódik a partnak, hullám hullám hátára tolu s szünet nélkül veri, paskolja a fövenyt. Zug, csattog . . . csattog . . . és amit ilyenkor mond . . . Belemarkol az ember szívébe és csavarja, marcangolja.

Az asszony elhallgatott s hosszasan, mélyen nézett a férjére. A férfi, mintha zavarba jött volna, megragadta az evezőket s keményen dolgozni kezdett. De a csónak csak ide-oda ringott, libegett, hol erre, hol arra csavarodott hirtelen orrával, de nem haladt.

— Zavarban van Károly, mondta az asszony nyugodtan. Lásna, lásna — — — Ugy-e most azt gondolja, hogy . . .

— Teréz, vágott zavára szenvedélyesen a férfi, én semmit sem gondolok, csak azt, hogy szeretem — — — szeretem.

Eleresztette az evezőket s szenvedélyes láng lobogott. Szemében szenvedélyes láng lobogott. Az asszony egy száraz mozdulattal eltolta magától. A férfi meghökkent.

— Várjon még, mormolta csendesén az asszony. Szavában sok fájdalom rezdült meg. Valósággal álom az, amire maga is emlékezik Károly. Emlékezik még a nagy kertre. Az első találkánk ott volt a nagy hársfa alatt. Tudja, amelyik a kert szögletében állott. Husz éves volt akkor, én kis leány, rövid szoknyás.

— Emlékezem Teréz, édes emlékek ezek.

— Nem mulnak el soha, örökre tartanak.

Igen, igen. Aztán emlékezik a vadszöllös kis but-

A kiegyezés és a pártok.

— Izgalom a kvóta és a bank miatt —

Budapest, október 16.

Wekerle Sándor miniszterelnök ma nyújtotta be a képviselőházban a kiegyezési törvényjavaslatokat és előterjesztése nyomán izgalom és forrongás támadt. A kvóta és a bank okozta ezt az izgalmat és forrongást, amely a képviselőházban kezdődött, főképpen a függetlenségi párt tagjai között, este pedig a függetlenségi pártkörben egész erővel tört ki. Éles szóváltások, elkeseredett kitérőek voltak hallhatók és mindenki feszült figyelemmel néz a holnapi pártértekezlet elé, amikor Kossuth Ferencz a kiegyezés szakszerű ismertetésével ki fogja mutatni, hogy az izgalomra nincsen ok. A koalíció többi pártjai sokkal nyugodtabban fogadták a kiegyezést, csupán a horvátok látták szükségesnek, hogy osztrák képviselőtársaikkal megbeszéljék maguktartásukat.

Az eseményekről a következőket jelentjük:

A Ház folyosóján.

Körülből minden újságolvasó tudja már, milyen szokott a Ház képe lenni, amikor nagy napok virradnak rá. Füstös folyosó, zsufolt terem, élénk vitaközös, zajos hahota, feszült várakozás, néha tomboló lármá: — ebből van összerakva minden nevezetes nap.

Ilyen volt a mai is. Legfőljebb azt lehetne hozzáfűzni, hogy minden szín egy árnyalattal élénkebb volt. Persze, a figyelem néha el-elterelődött a primadonnákról. (Az alkotmánybiztosítékok és a kiegyezési javaslatok voltak ma a Ház kényes primadonnái.) Így Justh Gyulát elhalmozták gratulációkkal, mert az automobil nem gázolta el tegnap.

De az elnök nem tudta teljes szívvvel fogadni az üdvözléseket, — mert egy gondolat foglalkoztatta:

— Mikor vessék be azokat a primadonnákat a Házba? Az ülés elején vagy végén? . . .

A kormányelnök ugyanis arra kérte az elnököt, hogy a bizottsági választás előtt elsőbbsen gróf Andrássy Gyula terjeszthesse be javaslatait, azután ő ismertesse a kiegyezést. Justh azonban a házszabályokra hivatkozott:

— A ház még nem alakult meg, érdemleges beszédet mondani nem lehet. Aztán meg nem is

kóra is. Zümmögtek a méhek, lassan sodorgálva fúdogálta az indákat a szellő. Nagymama csendesen szundikált a nagy, fonott karosszékekben.

— És én magát akkor megcsókoltam.

— Igaz. Már akkor maga huszonnégy éves volt és én hosszú ruhát hordtam.

— Édes Teréz, — sóhajtott a férfi s az asszony keze után nyúlt.

Az meg elhuzta a kezét s eldugta ruhafodrai közé.

— Megcsókolt és azt mondta: én magát szeretem és maga, vagy senki se lesz az én kis feleségem. Megesküdtök.

— Teréz, Teréz.

— És három év múlva mást vett feleségül. Pedig én vártam és mikor maga a legboldogabb volt, az én szívem majd meghasad.

— Bocsásson meg, — könyörgött a férfi s tenyerébe hajtotta fejét. — Ez már elmúlt és nem segíthetünk rajta. Soha se felejtettem el és mindig kerestem magát.

— Engem. Keresett?

— Teréz ne csúfolódjék, kérem. Könyörgök.

— Évezzen kicsit. Athajt a hullám a másik oldalra. Nézzen csak a vizre. Hallgassa, mit beszél. Nézze ezt a végtelennek látszó viziúrkört. A hullámfodrok az ezüstös homályból egyre jönnek felénk. Oda-oda csapódnak a csónak oldalához s halkán beszélnek . . . Halkan, de akkor, . . . igen, igen, a mélységből erős áramok törölődnak fel. Ezek már nem susognak, . . . nem. A mélység szava haragos lélekből tör elő. . . . Hallgassa csak.

Csendes szellő sodorgálta a hullámokat, itt-ott vetett csak mélyebb öblöt a víz tükre. A férfi

lehet bizottságokhoz utasítani azokat a javaslatokat, mert nincs bizottság!

— De kérek a sajtó, az esti lapok! — argumentált a miniszterelnök — mindenki várakozik!

Kossuth megvakarta a fejét és intett:

— No, nem bánom.

Ugy történt, hogy mindjárt az ülés elején megtörtént a nevezetes parentálás.

Andrássy protégéit, persze, általános tetszéssel fogadták. Dicsérték minden porcikáját. Ez is jó, az is jó, emez szép, amaz meg éppenséggel gyönyörű!

Nem ez történt a Wekerle javaslatával. Mikor beszédje után kijöttek az emberek a folyosóra, kurtán-furcsán néztek egymásra. Fölhúzták az orrukat, az ajkukat lebiggyesztették, az orrukat megdörzsölték és a homlokukat összeráncolták:

— Mi ez? Mi ez?

Tutsek Sándor megmondja:

— A Wekerle beszédéből az látszik, hogy az önálló bankból nem lesz semmi. A bank 1917-*en* *is* automatikusan meghoszszabbodik.

— Ez nem áll! Nem történhetik meg! — jósolta Halász Lajos.

Hoitsy Pál így csitított:

— Én is kizártnak tartom. Hogyha 1917-ben is tisztességes szándékú kormány ül a magyar parlamentben, akkor ez az eshetőség kizárt!

— Nekünk az önálló bankra szükségünk van — mondotta Holló — s legkésőbb 1911-ben fel is kell állítanunk!

— Én abba sem nyugszom bele, — ez Zliinszky Istvánnak a vélekedése. — *Én már most kívánom a nemzeti bankot és 1910-ben okvetlenül fel kell állítani!*

Ekkor lépett a középfolyosóra Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter, akit egyszerre nagy csoport vett körül.

Ráth így szól Kossuthhoz:

— Kérlek kegyelmes uram, ugyan vigasztalj meg már bennünket, mert ez a kvótaemeléssel elviselhetetlen.

Kossuth Ferencz erre a következő érdekes nyilatkozatot tette:

— Én értek benneteket. A függetlenségi pártra kétségtelenül fájdalmas lehet a kvóta felemelése, de kényszer-helyzetben voltunk, ezt az áldozatot meg kellett hoznunk. Az osztrákok a pénzmegvonásokkal fenyegettek meg, úgy hogy a hazai bankok a váltókölcsönöket kénytelenek lettek volna a szegény emberek ezreinek felmondani. Másfélmillió

ember pusztulását jelentette volna ez, amit a kormány nem tudott a lelkére venni.

„De különben is a kvóta felemelése ellenében olyan rekompenzációkat vívtunk ki, amelyek megtérítik azt a 4,800.000 koronát, amit a 2 százalékos kvótafelemelés jelent.

„A block által megtérül, amint Wekerle is bejelentette, három millió. Wekerle beszéde során nem merítette ki mindazokat az előnyöket, amelyeket ellenértékképpen nyertünk. Ott van mindjárt az annabergi csatlakozás. Ugy látszik, ti nem értettétek meg, minő nagyfontosságú vívmányt jelent az, hogy most már két irányú csatlakozásunk lesz. Mig eddig minden magyar vonat nyolcz órát vesztelt Annabernnél, amig tovább mehetett, vonataink most már közvetlenül bemehetnek Porsországba.

„Nem említem a nagy közjogi vívmányokat, aminő például az, hogy nem vámszövetségben, vámszerződésben vagyunk s ezt most már Ausztria is külön törvénybe cikellyezi. Ezentul Magyarország is külön szerződik a külföldi államokkal, lesz magyar szerződési példány is.“

„Hát így áll a helyzet. Ismételtem még ezek után is, hogy teljesen megértem, ha titeket fájdalomosan érintett a kvóta felemelése, de éppen ti, mint függetlenségi pártiak bele kell, hogy nyugodjatok, mert hiszen a függetlenségi párt sohasem a kvótafelemelés ellen küzdött, hanem a kvóta ellen. A mi szempontunkból nem az arány a fontos, hanem az a körülmény, hogy egyáltalán van kvóta. A kvóta-mérték tehát nem képezi a függetlenségi párt elvi álláspontját.

„Egyébként meg kell értenetek a kormány helyzetét. Az volt a helyzet, hogy egyáltalán vagy letegyük a fegyvert, vagy elfogadjuk a kvótaemelést. Ti csak hálával tartoztok a kormánynak, hogy fegyverletétel helyett egyenesen előnyös hadállást vívott ki magának, amelyből a magyar nemzet érdekeit főként a legkényesebb közjogi vonatkozásokban megvédenie sikerült. Ezekről a dolgokról különben még a pártkörben fogok veletek beszélgetni. Remélem, megértitek és méltányolni fogjátok a helyzet előnyeit.“

Kossuth szavai csillapítólag hatottak az idegkre. Megnyugodtak itt is, ott is.

Mezőssy Béla is nyugtatja az embereket:

— Becsületes munkát végeztünk — ugymond — állom a javaslatot teljes mértékben.

Néhány ember azonban még mindig zugolódott.

— Éppen most értesülök arról — mondotta az egyik — hogy Bécsben is hűvösen fogadták

Nyugalom, barátom, hisz nem gyerek már s nem vagyunk ott a vadszölös lugasban. Mindjárt felbillen a csónak és maga tudom, ezt sajnálná nagyon.

— Magáért.

— Sajnálna nagyon, mert holnap nem csónakázhatna.

— Magával Teréz. De együtt hálnánk s szép halál volna. Kérem adja ide a kis kezét s ne féljen, a csónak nem fordul fel.

— Tehát maga holnap csónakázni fog, ugy-e. És azt fogja mondani másnak ugy-e, a mit most nekem mondott. Egy hazugsággal több vagy kevesebb, akár nekem, akár másnak, semmi. A győzelmet biztosra vette . . . Csalódott . . . Lássá maga más gondolattal jött velem csónakázni, mint én magával. Nem a bosszu vezetett, én boldog vagyok maga nélkül is . . . De a felesége boldogtalan. Maga megcsalja őt, mint megcsalt engem réges-régen. Szegény asszony . . . Üljön vele a víz partiára s hallgassa, mit beszél a víz lelke . . . Mert lelke van ennek a nagy viznek. Csodálatos élethűen szól azokhoz, kik hallgatni akarják.

Az asszony kicsit elhallgatott.

— Most pedig evezzen a part felé, folytatta, és siessen, mert az uramnak megígértem, hogy tizenegyre visszatérünk.

— Tehát a férje tudja, hogy velem jött.

— Nagyon természetes, az én férjem mindent tud. Mi szeretjük egymást. Látja, teljesen egészséges vagyok.

A férfi megsemmisülve nézett az asszonyra. Nekiifélt az evezőknek s szótlanul siklottak a part felé, a csendesen hullámozó vizen.

az asszonyt bámulta, az asszony pedig a csillagos éjszaka messze homályába szórta tekintetét.

— Teréz, esedezem. Hát tiz év után az első találkozásunk ilyen. Esedezem . . .

— Bocsásson meg, hogy a régít előhoztam. Ostoba romanticizmus ez. De maga szereti a romantikát, hisz poéta. Lássá, lássa és el akartam magát feleltetni. És . . .

— Elfelejtett, — mondta hirtelen a férfi s eleresztve az evezőket, az asszony elé kuporodott.

— Nem akaria?

— Csak maradjon.

— Teréz, én hallgattam, mit beszél a víz lelke, amint maga olyan szépen mondta, olyan poetikusan.

— Maradjon csak a tárgyánál.

— S a tárgy a legédesebb, legkedvesebb és legszebb asszony a világon . . .

— Én? Ugy-e? . . . de arról akart beszélni, hogy mit beszélt magának a víz lelke. Kíváncsi vagyok erre nagyon, mert nem gondoltam, hogy maga is szokta hallgatni, mit beszél a víz.

— Hallgattam, — szölt a férfi s végig simított villogó tekintetével a szép, telt asszonyon. A pók szokta így nézni a hálójába került legyet. A férfi arca, tekintete elárulta, hogy a győzelmet biztosra veszi. A víz lelke azt beszélte, mondta édeskésen, hogy a legboldogabb ember én vagyok, mert magát láthatom. Hígyje el, tulajdát a lelkem a boldogságtól s azt hiszem, ott állunk a kis vadszölös lugasban. Tíz év szenvedése, vágyódása válik most valóra. Imádlak, — mondta szenvedélyesen a férfi s átfogta az asszony térdét.

— Az asszony eltolta magát.

Beck bárót, hogy föl is szólaltak s tiltakoztak a kiegyezés ellen. *Csak a függetlenségi oltan pipogya emberek, hogy szóltanul lenyelnek mindent. Beck még mentegődött is.*

Szterényi József államtitkár ekkor e szavakra fakadt:

— Én nem bánom, ha le is szavaztok! *Igen fogok örülni, ha becsülettel megszabadulhatok!*

Az alkotmánypártiakat s néppártiakat Wekerle Sándor miniszterelnök és gróf Zichy Aladár világosította föl a kiegyezés részleteiről. *Itt atig hallatszott ellenmondás.*

A nemzetiségiek a horvátokkal szűrték össze a levelet.

Beszéltek kilépésekről, meglepetésekről. De hát az persze mind csak folyosói beszéd volt. Fölhevült állapotban sok mindent összebeszélnek.

Lengyel Zoltán élesen csipkedi a negyvennyolczasokat.

— *Megszavazzátok a kvótaemelést?*

Ebben a forró kavardásban jól esett hallani egy harmónikus hangot. Ez akkor esett meg, amikor Andrássy Gyula végigsétált a folyosón.

— *Éljen! Éljen!* — kísérte minden lépését.

A belügyminiszter mosolyogva köszönte meg az ovációt.

A folyosó még sokáig zugott. Egységes vélekedést nem lehetett belőle kikaparni. Emberek, kik az imént oroszlanokként bőmbőltek, negyedóra múlva, mint kezes bárányok tipegtek-topogtak — és viszont.

Idő kell, míg ebből a sok ellentétes szétfolyó indulatból valami tömör vélekedés kifejezhető.

A pártkörökből.

Ha már délelőtt a képviselőházban a miniszterelnök előterjesztése nyomán nagy mozgolódás és elkedvetlenedés támadt a képviselők és különösen a függetlenségi párt tagjai között, estig a mozgalom valóságos forrongás jellegét vette föl.

A függetlenségi párt körhelyiségében már a délutáni órákban kezdtek gyülekezni a párt tagjai és csakhamar megindult az eszmecsere. A képviselők, akik legnagyobb részben ugra elolvasták Wekerle Sándor beszédét és lehetőleg igyekeztek átvenni a benyújtott javaslatokat is, csoportokba verődve tárgyalták a kiegyezést, amikor hat óra tájban megérkezett gróf Apponyi Albert miniszter. Rögtön sűrű sorokban gyülekeztek köré a képviselők és gróf Apponyi Albert igyekezett a fölindult kedélyeket megnyugtanni.

Azzal kezdte a miniszter, hogy amikor a kiegyezési javaslatokat bírálják, első sorban tisztában kell lenni azzal, hogy milyen módon jönnek létre az ilyen javaslatok. A kiegyezési tárgyalás tulajdonképpen erőpróba és a gyöngébb állam mindig a rövidebbet húzza. A mostani tárgyalás még kivételt képezhet, mert ebben a mérkőzésben a magyar kormány olyan erőt fejtett ki, hogy a megállapodások az elérhető legjobb eredményeket tüntetik föl. Nem akar a kiegyezési javaslatok szakszerű fejtegetésébe mélyedni, majd Kossuth Ferencz részletesen meg fogja magyarázni milyen nagy értékű dolgok vannak ebben a kiegyezésben, de kéri a párt tagjait, hogy addig legyenek türellemmel.

— Holnap délután ugy is pártértekezlet lesz, — mondotta most dr. Pallyay Sándor, a párt titkára, — akkor Kossuth Ferencz nyilatkozni fog a kiegyezésről.

Ekkor lépett a társalgóba Holló Lajos és egyenesen a csoporthoz lépve, föltűnően agresszív módon támadta meg gróf Apponyit:

— Miért kell nekünk tíz év alatt hatvan milliót fizetni a közös vámterületért? — kérdezte élesen. — Sem erősebbek, sem vagyonsabbak, sem gazdagabbak nem lettünk és mégis fölkel emelnünk a kvótát. A kvótafelemelésnek

egyetlen ellenértéke csak az önálló nemzeti jegybank lehet. Ez az ország gazdasági függetlenségének legfőbb biztosítója, amely nélkül lehetetlen a függetlenségi pártnak a nemzet elé állni. A kvótafelemelést csak az önálló nemzeti jegybank föllállításával együttesen fogadhatja el a párt.

A képviselők meglepetve hallották ezt a vehemens támadást és gróf Apponyi Albert is izgatottan felelt:

— Ezt a junktimot nem lehet most ilyen formán föllátni. A pénzügyi helyzet igen nehéz és az önálló nemzeti bank föllállítását nem lehet egyszerűen keresztülerőszakolni. Nyugodtabb időket kell bevárni, amikor a gazdasági helyzet is kedvezőbb lesz.

Hoitsy Pál, a párt ügyvezető-alelnöke, is beleszólt a vitába és ő is az önálló jegybank mellett foglalt állást. Kérve-kérte gróf Apponyit, hogy tegye magáévá ezt a követelést, amelynek megvalósítása a leghathatósabban mozdíthatja elő az ország gazdasági önállóságát.

— A hatvanhetes pártoknak könnyű lehet a kvóta felemelésének és még könnyebb a közös jegybanknak megszavazása, — vitte tovább a szót Holló, — de a függetlenségi párt egyenesen öngyilkosságot követne el, ha ezt a terhet elvállalná. Ugy látszik, hogy éppen ezt akarják a hatvanhetesek, még azok is, akik most formászerint a függetlenségi pártba tartoznak. A függetlenségi párt azonban nem fog megnyugodni ebben a halálos ítéletben. A képviselőháznak abszolút többségét alkotja a függetlenségi párt és ha már meg kell szavaznia a kiegyezést, ha el kell fogadnia a kvótafelemelést, nyíltan és egyenesen állást kell foglalnia a bank dolgában is. A kormány ugy is fentartotta erre vonatkozólag az ország szabad rendelkezési jogát, a képviselőház többsége tehát nyugtassa meg az országot, hogy ezzel a jogával élni akar. A képviselőházban már most határozatot kell hozni, — tekintet nélkül arra, hogy a közös jegybank fogja-e kérni szabadalmának meghosszabbítását, vagy sem — hogy 1910-ben föllátnak az önálló magyar jegybankot.

A körüállók már helyeselni kezdték ezt a beszédet, amikor gróf Apponyi Albert közbevetett:

— A kormány, amint a miniszterelnök mai előterjesztéséből kitűnik, megállapodott abban, hogy az osztrák-magyar bankkal, ha a szabadalom meghosszabbítását kéri, tárgyalni fog. Ez még nem jelenti azt, hogy a bankszabadalmat meg is hosszabbítja, de azért még sem lehet már előre ilyen határozatot hozni, mert ez a tárgyalást is kizárja. A kormánynak kötnie kell magát a megállapodáshoz és ha a párt ezt nem hajlandó respektálni, a kormány le fogja vonni a konzekvenciákat.

Most már a helyzet igen kiélesedett. Barabás Béla az egyik csoportból átkiáltva kijelentette, hogy egész délután tanulmányozta a kiegyezési javaslatokat és úgy találta, hogy a függetlenségi párt nem szavazhatja meg a kiegyezést.

Leszkay Gyula, a képviselőház háznagya szintén egy másik csoportból hangoztatta, hogy a kvótafelemelést nem lehet megszavazni.

Thaly Kálmán, a párt tiszteletbeli elnöke, szinte könyezve mondotta, hogy ő a mult esztendőben, amikor Debreczenben huszonöt éves jubileumát ünnepelte annak, hogy ott képviselővé választották, fogadalmat tett, hogy soha kvótafelemelést megszavazni nem fog és ezt a fogadalmát meg is tartja.

Halász Lajos caudiumi igának mondta a kvóta felemelését, amelylyel a függetlenségi pártot akarják lealátni. Azt az évi öt-hat millió koronát más uton is megszerezhették volna az osz-

trákok, de nekik a kvótafelemelés kellett, hogy ezzel a függetlenségi pártot lejárássák.

Mezőssy Béla földmivelségi államtitkár élénken tiltakozott ez ellen a fölfogás ellen. Igaz, hogy ezt az öt milliót el lehetett volna leplezni, de a kormány nem akart semmit sem titkolni. Tiszta munkát végeztek és nyugodt lelkiismerettel mondhatja, hogy a legjobban is.

Gróf Apponyi Albert miniszter ekkor eltávozott, de a képviselők tovább folytatták a vitát. Holló Lajos tovább agítált a nemzeti bank mellett hozandó képviselőházi határozat érdekében, mire Mezőssy Béla a következőket fejtette ki:

— Nem szabad most junktimot föllátni a kvóta-felemelés és az önálló jegybank között. Májusban a bankkérdés ugyis napirendre kerül és akkor valószínűleg lesz a koalíciónak olyan része, amely a közös jegybank föntartása mellett fog állást foglalni. Ebből valószínűleg politikai krízis fog kifejlődni. Ha akkor a kiegyezés már meglesz szavazva, az ország gazdaságilag biztos alapon állva ezt a politikai válságot aránylag könnyen le fogja győzhetni. De ha ezt a krízist most idézzük elő, akkor nemcsak politikai krízis lesz, hanem igen súlyos gazdasági válság is, a mely könnyen alapiában megrendítheti az egész ország gazdasági helyzetét. Ezért nem szabad most a junktimot erőszakolni.

Élesen vágott itt közbe Holló Lajos:

— Igen, ha májusban politikai krízis lesz és föloszlatják a képviselőházat, a függetlenségi párt odaállhat az ország elé fölemelt kvótával és önálló jegybank nélkül! Ebbe nem mehetünk bele.

Mezőssy Béla is elhagyta ekkor a vitaközöket, de a képviselők még sokáig együtt maradtak. Általánosan kidomborodott az a fölfogás, hogy a holnapi pártértekezleten már el kell határozni, hogy ezt a deklarációt megteszik.

Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter ma este nem volt a pártkörben, lakásán azonban a pártnak több kiváló tagja fölkereste. Kossuth kijelentette, hogy holnap részletesen fog nyilatkozni és reméli, hogy fölvilágosításai mindenkit meg fognak nyugtatni.

Az alkotmánypárt klubjában is igen élénk volt ma este az élet. A párt tagjai, mint a jelenlegi közjogi alap hívei, elfogadják a kiegyezést és a kormány iránti bizalmukból kifolyólag a kvótafelemelés miatt sem támasztanak nehézséget. Azt azonban kívánják, hogy az újabb tervek ellenében a kormány észszerű törvényhozási intézkedésekkel, szociális és gazdasági reformokkal hathatósan támogassa az ország gazdasági fejlődését.

A néppárt kárörömmel nézi a függetlenségi párt helyzetét és örül annak, hogy olyan kis párt, amely elenyészik a függetlenségi párt mellett.

A kiegyezés a bizottságokban.

A kiegyezési törvényjavaslatok a képviselőház határozata értelmében a pénzügyi és a közgazdasági bizottságok elé kerülnek. Ezek a bizottságok megalakulásuk után nyomban tárgyalás alá veszik a hozzájuk utalt törvényjavaslatokat. A bizottsági tárgyalások, a függetlenségi párt hangulatát tekintve, igen behatóak lesznek, a kormánynak azonban az az óhajta, hogy a javaslatok a jövő hónap elején már a képviselőház napirendjére kerüljenek.

Az osztrákok hangja.

A „Neue Freie Presse“ vezető helyen foglalkozik a kiegyezés kérdésével és örömmel konstatálja, hogy a magyarok részéről történt kétszázalékos kvótaemelést Ausztriá-

nak évente több, mint 5 millió korona megtakarítást jelent. Ezzel szemben a ma benyújtott kiegyezési javaslatból egyáltalán nem világlik ki az, hogy az osztrák kormány Magyarország kvótaemeléséért anyagi ellenszolgáltatást nyújtana. Igaz ugyan, hogy Magyarország az új megegyezés értelmében a fogyasztási adók révén új bevételhez jut, de ez a bevétel nem okoz Ausztriának veszteséget. A mostani kvótaemelés tulajdonképpen az első, amely nem ellenszolgáltatást, hanem tényleges többletét jelent Magyarországnak részéről. Az egész kiegyezést vizsgálva, azt írja a bécsi lap, hogy egyik kormány sem áldozott semmit nagy életbevágó érdekeiből. Csupán a bankkérdés az, amelyben kis hézag mutatkozik, de ez is olyképp van körülbástyázva, hogy 1910 utánra is valószínű a bankközösség fentartása, fenn nem tartása esetére pedig csökkentve vannak hátrányai. Az egész kiegyezésben a legjobb az, hogy egyáltalán létrejött. Objektív bírálat után mégis el kell ismernünk, hogy teljesen eltekintve a Magyarország és Ausztria közt létező béke előnyeiről, Ausztria samuival sem fizetett többet létrejövételéért, mint amit kapott és el kell ismernünk azt is, hogy báró Beck miniszterelnök ezzel a kiegyezéssel áttörte azt a hagyományos szokást, amely Ausztriát minden kiegyezéssel kedvezőtlenebb pénzügyi és gazdasági helyzetbe hozta.

A kiegyezés a parlamentben.

— A képviselőház mai ülése. —

Budapest, október 16.

Gróf Andrássy Gyula betérjlesztette az alkotmánybiztosítókról szóló törvényjavaslatot; Wekerle Sándor miniszterelnök letette a Ház asztalára a kiegyezési törvényjavaslatokat. Ez a két esemény akkora, hogy majdnem fölöslegessé tesz minden glosszát. Magától értetődőnek találta is mindenki, hogy amikor a belügyminiszter fölállt, a népes Ház figyelemmel hallgatta minden szavát; holott ezek a szavak igen szürke szavak voltak és éppenséggel nem sejtették, hogy mögöttük az alkotmánybiztosítók húzódnak meg. Hogy a belügyminiszter néhány mondatát tünnető tapssal fogadták, mindenki gondolhatja. Nem volt ilyen egységes hatás Wekerle beszéde után. Igaz, hogy a miniszterelnök hosszan beszélt — még pedig minden szónoki figura mellőzéseivel. Első hallásra bizony még a legélesebb elméjű szakértő sem tudta volna megmondani: előnyöket, vagy hátrányokat tartalmaznak-e a kiegyezési javaslatok. A kvóta fölemelése azonban megütötte a fülüket. Ezt mindenki megjegyezte: a kvótát fölemelik. Annyi bizonyos azonban, hogy nem az a végső hatás, mely ma keletkezett a javaslatok nyomában. Meg fogják hányolni-vetni ezeket a javaslatokat és csak sokára fog kialakulhatni az egységes biztosvélemény. Wekerle különben temperamentumosan oldotta meg föladatát. Nem füstölt alá semminek; de lehet, hogy talán egy árnyalattal sötétebbnek színezett mindent; rózsaszínű pápaszemet nem használt. A Ház hol néma csöndben, hol zajongva, hol tapsolva fogadta Wekerle kijelentéseit — aszerint, amint előnyöket vagy hátrányokat vélt bennük fölfedezhetni. — Az ülés hátralévő részét bizottsági választások töltötték be. Megemlékezésre méltó, hogy a horvátoktól delegált képviselőt nem választották meg a pénzügyi bizottságba; helyébe Drohobeczky Gyula püspök került, akit tudvalevőleg a horvát koalíció bojkottál. Megválasztását éljenzéssel fogadták a magyarok és abczuggal a horvátok. Az ülés végén egy horvát képviselő interpellálta meg a miniszterelnököt a horvát bán állítólagos alkotmányellenes kormányzása miatt.

Részletes tudósításunk ez:

A képviselőház ülése.

— Kezdődött délelőtt tíz órakor. —

Elnök: Justh Gyula.
Jegyzők: Hammersberg László és Hencz Károly.
Az elnök: Az ülést megnyitja és betérjlesztí jelenléteit.

Az alkotmánybiztosítók.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Van szerencsém a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről (Zaj. Halljuk! Halljuk!), a hatásköri bíróság felállításáról, az állami és törvényhatósági alkalmazottak nyugdíjviszonyosságának szabályozásáról, a vármegyei közigazgatás rendszeréről szóló 1891. XXXIII. törvény-cikk hatályon kívül helyezéséről (Élénk helyeslés és éljenzés) szóló törvényjavaslatokat benyújtani. (Éljenzés a jobb- és baloldalon.)

Kérem, méltóztassék azokat kinyomatni, a Ház tagjai közt szétosztatni és előzetes tárgyalás végett a közigazgatási bizottsághoz utalni, kérvén még egyúttal, hogy a hatásköri bíróságról szóló törvényjavaslatot az igazságügyi bizottsághoz is méltóztassék utasítani. (Általános helyeslés, éljenzés és taps.)

Az elnök: Kérem a t. Házat, méltóztatik-e a belügyminiszter ur javaslatához hozzájárulni. (Felkiáltások: Igen!) Ha igen, akkor határozatképpen kimondom, hogy a belügyminiszter ur által betérjlesztett törvényjavaslatok a megválasztandó közigazgatási bizottsághoz, illetőleg a hatáskör rendezéséről szóló törvényjavaslat, egyszersmind a megválasztandó igazságügyi bizottsághoz is utasítatik. A törvényjavaslatok egyébiránt ki fognak nyomtatni és a képviselő urak közt szét fognak osztatni.

Wekerle miniszterelnök nyilatkozata.

Wekerle Sándor miniszterelnök: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Midőn az Ausztriával való gazdasági viszonyunk rendezésére vonatkozó törvényjavaslatokat alkotmányos tárgyalás végett a t. Ház elé terjesztjük, engedje meg nekem a t. Ház, hogy addig is, míg a Ház tagjainak előterjesztéseinkből és azoknak indoklásából módjuk lesz tisztelesen megismerni előterjesztéseinknek tartalmát és részleteit, főbb vonásaikban ismertessem ezeket a megegyezéseket és azokat a gazdasági és politikai indokokat, amelyek azoknak elfogadására és a Házban való előterjesztésére bírtak bennünket. (Halljuk! Halljuk!)

A kormány helyzete.

Ausztriával való viszonyunk szabályozásánál hátráltat nekünk az a körülmény, hogy a külföldi lejelentékenyebb államaival 1917. év végeig terjedő kereskedelmi szerződések kötötték és azok tényleg életbe is léptek. Ebből folyólag a szabad forgalmat a két állam területe között fenn kellett tartanunk, ami ugyszólván kizárja azt, hogy közbeeső vámok szedésére, fogyasztási adóvonalak felállítására komolyan gondolhassunk. Neheztette helyzetünket az a körülmény, hogy az Ausztriával való viszony a recziprocity alapján volt csak rendezve. A korábbi egyezmények, még a fogyasztási adók átutalására vonatkozó egyezmény is — az egy szeszadó egyezmény kivételével — csak rendeltéleg voltak ottan életbeléptetve és a vámbevételeknek közös célokra fordítása 1907-en túl egyáltalában nem volt biztosítva.

Ilyen helyzet, amelyet Ausztriában érvényes alkotmány szerint a képviselőház egyszerű magatartása sarkalából bármikor kifordíthat, nemcsak a gazdasági fejlődés egyik mellőzhető elemét, a bizottságot nélkülözte, hanem azon politikai és gazdasági ellentétéknél fogva, amelyek a bizonytalanság ölen évek során át nagyra növekedtek, egyenesen a gazdasági háború küszöbére vezetett. (Halljuk! Halljuk!)

Ha a szabadforgalom fentartandó és abban a hátráltat az egyes államok magatartására nézve csak a külföldi államok kötött szerződési határozományok szabályozzák és korlátozzák, de szabad tér van engedve egyébként az árak kezelésének mikéntjére nézve a két állam között; ha a vasúti tarifák, a külföldi relációk megállapítása, az áraknak továbbítása, az állategészségügyi egyezmény, az állatforgalom és az élelmi cikkek szállításának lebonyolítása, e cikkek behoztatása és továbbítása, szóval: a gazdasági életre visszaható vitális kérdéseknek egész sora szabályozva nincsen, akkor a lekööttség mellett a bizonytalanság eleme okvetlenül gazdasági háborúra vezet.

Ilyen körülmények között két feladat előtt álltunk. (Halljuk! Halljuk!) Először az előtti a gazdasági feladat előtt, hogy a békés fejlődésnek és gazdasági megerősödésnek feltételeit teremtsük meg, legalább a szerződési idő tartamára (Ugy van!) és másodsor az előtti a politikai feladat előtt, hogy szabaduljunk lekööttségünkől, hogy legalább a szerződési idő lejáratára szabad elhatározásunkat, a szabad kéz politikáját minden téren fentartsuk és, ha szükséges, érvényesítsük. (Élénk helyeslés.)

Különléte szempontok.

Kiindulási pontunkat csak az Ausztriával fennálló tényleges helyzet és azok az egyezmények képezhetnék, amelyeket a korábbi kormányok kötöttek, de amelyek csak részben — s részben is csak rendeltéleg — voltak életbeléptetve, igen jelentékeny részekben pedig, fájdalom, csak a papiroson maradtak.

Ezekre a korábbi egyezményekre nézve, engedje meg nekem a t. Ház, hogy megjegyezzem azt, hogy nézetem szerint azok az akkori viszonyok között tökéletesen megfelelték gazdasági érdekeinknek, (Ugy van) sőt gazdasági fejlődésünknek nem egy, igen nyomós, hanem igen sok nyomós és új biztosítékot rejtettek magukban. De a változott viszonyok között e keretek szűknek bizonyultak arra, hogy a gazdasági élet egész terén megteremtsek a nyugalmat és biztonságot. Ezért a gazdasági érintkezés terén újabb kérdéseket kellett e keretekbe vonnunk, hogy minden irányban biztosítsuk a békét és a gazdasági megerősödést.

Mindenekelőtt arról kellett gondoskodnunk, hogy a recziprocity helyett szerződéses állapot által biztosítsuk érdekeinket s ne labilis alapra fektessük gazdasági helyzetünket. Gondoskodnunk kellett arról, hogy egyes elvi kérdések a gyakorlati kivitelben részletesebben is szabályoztassanak, hogy egyes ott lefejtett elveket — hogy így fejezzem ki magamat — aprópénzre váltsunk fel, amely a gyakorlati életben alkalmazható és használható. Gondoskodnunk kellett arról, hogy a felmerülő ellentétek ne hosszú iratváltásnak és tárgyalásoknak végtelen pórázára utaltassanak, hanem, hogy egy választott bíróságot létesítsünk, mely eldöntse a vitás kérdéseket és gyakorlatilag igénybevehetővé tegye biztosított jogainkat. (Élénk helyeslés.) Gondoskodnunk kellett arról, hogy államháztartásunk folytonosan növekedő szükségleteivel szemben szabad kezét biztosítsunk magunknak az állami jövedelmek azon ágára nézve, amely, nézetünk szerint a közel jövőben az egyedüli kiadó forrást képezi: a fogyasztási adókra nézve. (Helyeslés.)

Iparunk fejlesztése érdekében gondoskodnunk kellett több tekintetben az önálló intézkedésekről, hogy a biztos fejlődésnek rakhassuk le biztos alapjait. És végül gondoskodnunk kellett arról, hogy államjogi helyzetünknek megfelelőleg szerződéses formába öntsük ezt az egyezményt, hogy ezen egyezményben államjogi helyzetünknek megfelelő kifejezések használtassanak és mindenekelőtt azt, hogy 1917-en túl önálló rendelkezési jogunkban kövte ne legyünk, hogy az, ha igénybe kívánjuk venni, feltétlenül biztosítottassék. (Élénk helyeslés.)

Hogy ezeket az irányokat és szempontokat mennyire sikerült gazdasági és politikai téren megvalósítanunk, ennek a megvilágítására (Halljuk! Halljuk!) engedje meg nekem a t. Ház, hogy a megegyezésnek főbb vonásaiban részleteit is megismertessem. (Halljuk! Halljuk!)

Az ipar és kereskedelem.

Az ipari és kereskedelmi tőrre nézve mindenekelőtt meg kívánom jegyezni, hogy a korábbi egyezményekben is elfoglalt állásponthoz képest ezen szerződési idő tartamára nem érintettük a tiroli gabonavámost, de a dalmát lisztvámra nézve kikötöttük, hogy 1910. végével megszűnik, vagy pedig az ott gyártott lisztre a beviteli vámhöz hasonló adótétele alkalmaztatik. Másodsor a hálazási és vándoriparra nézve kikötöttük szabad és önálló rendelkezési jogunkat. Harmadsor a szabadalmi ügy terén a szabadalmi ügyekben biztosítottuk teljesen önálló jurisdikciónkat, az ugynevezett közös szabadalmak felett. A védjegy és a mustraoltalom tekintetében felszabadult törvényhozásunk önállósága és az önálló jurisdikció az Ausztriában és a konzuli bírásoknál területen lajstromozott védjegyekre nézve is kikötött.

Biztosított visszavetési jogunk is az osztrák védjegyekre nézve, ha azok magyar érdekekbe ütköznek. (Helyeslés.) a külföldi védjegyekre és mintákra nézve pedig megállapítottuk, hogy azok Magyarországon külön önálló elbírálás alá fognak kerülni. (Helyeslés.) Egyetértő eljárást állapítottunk meg a tisztességtelen versenynyel szemben. (Helyeslés.) Ezzel kapcsolatosan fel kívánom említeni hogy amit rég czéiba vettünk a tisztességtelen verseny ügyében és a természetes bor védelme tekintetében, azt szerződésszerűleg is biztosítottuk Ausztriának, hogy t. i. szigorítani fogjuk bortörvényünket, viszont azonban megköveteltük, hogy a mi szigorú bortörvényünkönkényhőbb enyhébb elbírálás alá a szerződés tartama alatt ne vehesse Ausztria sem az ottani borkat. Ezenkívül szerződésben külön védelmet biztosítottunk a tokaji borvidék borai részére. (Helyeslés.) Miután a meg nem engedett üzérkedést minden téren korlátozni kívántuk (Helyeslés) és miután a kormányzati programunknak is egyik alkatrésze, hogy a budapesti tőzsde áruforgalmát törvényhozásilag újból szabályozzuk, ennélfogva akkor, midőn azt láttuk, hogy az osztrák tőzsdékről kitiltott játékküzetek lebonyolításának színhelyévé kezd válni a budapesti tőzsde, (igaz! Ugy van!) kijelentettük azt is és erre kötelezettséget is vállaltunk, hogy a budapesti tőzsde áruforgalmának szabályozásánál a szempont fog

minket vezérelni, hogy az irreális és különösen a fátékügyeket megakadályozzuk és anélkül, hogy a lajstromozási kényszerlet behoznók, igyekezni fogunk arra, hogy a tözsdeügyletek kötére az arra hivatottak körére szorítsassék. (Helyeslés.)

A hajózási és közlekedési ügyek.

A hajózási és közlekedési ügyekben biztosított szabad és önálló rendelkezésünket a tengerészeti magánjog, a tengerészeti rendtartás, a kikötői rendtartás, a hajósok betegsegélyezése és balesetbiztosítása ügyében. Az állam által segélyezett folyamhajózási vállalatokra a paritásos eljárást szerződésileg kikötöttük, azután egy a forgalmi vonalak, valamint a tarifák tekintetében részletesen szabályoztuk a vasúti ügyet. Miután a vasúti ügyek képezték a leglényegesebb eltérési pontokat, engedje meg a t. Ház, hogy ezekről részletesebben nyilatkozzam. (Halljuk! Halljuk!)

A horvát követelések.

Tudva van a t. Ház előtt, hogy Horvátország egyik legelhanyagotabb vidékének, a Likának vasúti vonallal való ellátása Horvátországnak egyik legregibb és általunk is jogosnak elismert vágyódását képezi. Azon az értekezleten, amelyet a múlt évben a horvát képviselőkkel tartottunk, megígértük ennek a vasútnak a létesítését és az új bányák állásának elfoglalásakor ennek a vasútnak mielőbbi létesítését kormányzati programjára egyik sarkalatos követelményeként állította fel.

Polit Mihály: Helyes!

Wekerle Sándor miniszterelnök: Miután t. Ház, igéreteink beváltását és Horvátország irányában eljárásunkat (Halljuk! Halljuk!) nem tehetjük egyes képviselő urak magatartásától függővé (Élénk helyeslés a jobboldalon), hanem szorosan az 1868:XXX. t.-cikkben szabályozott közjogi alapon állva, a horvát nemzet irányában mindazon gazdasági kötelezettségeknek hiven és egyformán kívánunk eleget tenni, amelyek teljesítését ígértük (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben) és amelyeknek kielégítése szükségesnek mutatkozik ezen vasútnak létesítését javaslatba hozni kívánjuk. (Élénk helyeslés jobboldalon.) Miután Ausztriával folytatott tárgyalások során biztosítékot nyertünk egy a forgalommegosztásra, mint a díjképzésre nézve: ennél fogva hozzájárultunk ahhoz, hogy Károlyvároson át Kraina irányában és Knin felé Dalmácia irányában ezen vasút összeköttetést nyerjen, hogy így ez a költséges vonal ne maradjon holt vonal. (Helyeslés.) Felemlíteni kívánom, hogy ezen igéreteink beváltásának egyik feltételét az képezi, hogy a határvidéki alpból megfelelő hozzájárulást nyerjük a vasút létesítésére. (Halljuk! Halljuk!)

A tarifális dolgokat ismertette ezután, amelyről lapunk más helyén közlünk ismertetést.

Az annaberg.

A harmadik csoportja a vasúti ügyeknek a kassa-oderbergi vasút ügye. (Halljuk! Halljuk!)

Régi vágyódásunk volt, hogy a legjelentékenyebb kivételi irányunkat képviselő kassa-oderbergi vasút akként rendeztessék be, hogy a fokozottabb forgalom igényeinek is képes legyen megfelelni. Egy másik kívánalmunk volt, hogy a közbeeső osztrák északi, most államosított osztrák-északi vasút melletti közvetlen összeköttetést nyerjünk a porosz államvasutakkal. Ez az úgynevezett annabergi csatlakozás kérdése. Ezen annabergi csatlakozás által a kassa-oderbergi vasutal kapcsolatosan teljesített kívánalmak kettőre irányultak: először a forgalom szabályozására, másodsor pedig a díjképzés biztosítására.

Az annabergi csatlakozást Ausztria csak azon feltétel alatt volt hajlandó megengedni, hogy ha belegyezzük a kassa-oderbergi vasút államosításába. (Mozgás.) Mi ebbe bele nem egyeztünk, (Helyeslés.) hanem ezt, bár elismerem, igen jelentékeny, de még sem olyan nagy horderejű kérdést, mint amilyen politikai szempontokból odaállították, akként szabályoztuk, hogy biztosítottuk a kassa-oderbergi vasúton a forgalomnak minden akadály nélküli lebonyolítását. Jelesül biztosítottuk azt, hogy kettős vágány lesz Jabluncától Teschenig, Teschenen túl pedig Oderbergig a vasút akként fog felszerelteni kiterőkel és egyéb felszerelésekkel, hogy minden fokozott forgalmi igénynek is megfelelni képes legyen. Ezenkívül, miután Teschentől, ahol a kettős vágány megszűnik, most két összeköttetést nyerünk, t. i. egy összeköttetést, a mai, Oderbergen át Annaberg felé és a másik összeköttetést Teschentől az északi irányban Dziedzic felé, s miután még azt a biztosítást is nyertük, hogy Oderbergen egy teherpályaudvar fog Krischaunál létesítenni és ez a teherpályaudvar összeköttetésbe hozatik az oderbergi fejállomás elkerülése mellett Annaberggel, másrészt direkt a kassa-oderbergi vasúttal, úgy, hogy közvetlen összeköttetés is biztosítva van, miután végül azt a biztosítást is nyertük, és szerződésileg kikötöttük, hogy 94 vonat biztosítatik részünkre 60 helyett, ami ha leszámítom a 28 személyvonatot, az áruforgalomban kétszer annyit jelent, miután ezen forgalmi berendezések által árunk gyorsabb szállítása biztosítva van, kikötöttett egyúttal szállítványaink kezelésének egyformasága és a dziedzici vonalra nézve

szintén tarifális biztosítékot nyertünk úgy, hogy a kassa-oderbergi vasút kérdését úgy oldottuk meg, hogy azok a forgalmi akadályok, amelyek a múltban, különösen a múlt télen előállottak és oly hátrányosan befolyásolták a mi gazdasági életünket, többé elő nem fordulhatnak és hogy a kassa-oderbergi vasút a szerződési időtartama alatt várható legnagyobb forgalom akadálytalan lebonyolítására képes lesz. (Élénk helyeslés. Halljuk! Halljuk!)

A mezőgazdasági dolgokra tért át. Az állatforgalom kölcsönös, szabadsága biztosított. Erre nézve is utalt arra a javaslatra, amelyet más helyen bőven ismertettünk.

Az adók kérdése.

És most áttérek a pénzügyi természetű kérdésekre — ugymond.

Az egyenes adók körében ugyanazt az egyezményt tartottuk fenn változatlanul, amely a korábbi egyezményeknek alapját képezte.

A fogyasztási adók tekintetében a lényeges újítás abban áll, hogy fentartottuk szabad rendelkezési jogunkat az adótelek megállapítására nézve, úgy felfelé, mint lefelé, mindazokra a fogyasztási adókra, amelyek a termelésnél szedettek, tehát: a szeszadóra, a söradóra, a petroleumra és a cukoradóra nézve.

A monopoliók.

A szeszadónál ezenkívül az eddig együttesen megállapított kontingenst önmagunk állapíthatjuk meg, azzal a kötelezettséggel, hogy az a fogyasztáshoz alkalmazkodjék és évről-évre állapíthatjuk meg, a megelőző két évi fogyasztásnak megfelelően. A másik államnak beleszólása ebbe csak akkor lehet és a kontingens leszállítását csak akkor követelheti, ha az egyik államból a másik államba vitt szesz meghaladja saját kontingensének 1 százalékát.

A szeszadóra nézve továbbá tökéletesen szabad kezert tartottunk fenn magunknak a gyümölcsföldeknek általánosítása és megadóztatása tekintetében (Helyeslés.), azzal az egyedüli korlátozással, hogy a mai általánosításnál enyhébbet nem állapíthatunk meg, de azt szigoríthatjuk és más adózási nemekre térhetünk át, mint amelyek most alkalmazásban vannak.

Fontosnak tartom ezt, t. képviselőhöz, nemcsak pénzügyi szempontból, — mert hisz az általánosítás mellett működő gyümölcsföldek a mi szeszkontingensünknek bizonyos években egy negyedével, de átlag közel egy ötödével felérő szeszt termelnek, aminek ma csak egyharmad része van megadóztatva — de még fontosabbnak mezőgazdasági szempontból, mert ez a mérsékelt adózás nem a termelőknek, hanem a közvetítőknek és kiözöknök szokott előnyére válni. Mezőgazdasági érdekeink megóvása szempontjából kell tehát a megoldásnak oly módozatait választanunk, hogy a mezőgazdasági termények valóban belértéküknek megfelelő értékesítést nyerjenek. De fontos ez a kérdés főleg azért, mert a szeszadó jobb kihasználásának, jelesül a monopoliium behozhatóságának mellőhetetlen előfeltételét képezi az, hogy ezt az adót gyökeresen rendezzük. (Helyeslés.)

A petroleumadónál a petroleum-monopoliium behozatalának szabadságát magunk részére fentartottuk. (Helyeslés.) A cukoradóra nézve változatlanul fentartottuk a mai terményadó-rendszert. A boszniai cukor-fogyasztásra nézve megállapítottuk, hogy a Boszniába bevihető cukornak kétharmada Magyarországot, egyharmada pedig Ausztriát illeti.

A blokkjáradékról nyilatkozott ezután és kifejtette, hogy ezt a kérdést is sikerült dűlőre vinni, úgy, amint ezt javaslatában előadta.

A jegybank.

Engedje meg a t. Ház, hogy a bankügyre vonatkozó megállapodást (Halljuk! Halljuk!) szöszertint olvashassam fel (Helyeslés.), amint az az osztrák kormányval létesített. (Olvasza):

A bankügy rendezése nem képezi ugyan közvetlen anyagát a két állam közötti kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozásáról szóló szerződésnek, de azzal oly szoros összefüggésben van, hogy a két kormány már ama célra való tekintettel is, hogy minden tekintetben tisztázzák a helyzetet, nem mulasztotta el, hogy e kérdés tekintetében is meg ne állapodjék egymással. Az osztrák-magyar bank érvényben levő szabadsága azonban még 1910 végéig tart s a szabadság meghosszabbítása iránti kérelem az alapszabályoknak megfelelően legkorábban az év végére várható. Csak e kérelem alapján lesz a szabadság megújításának kérdése végérvényesen eldönthető. A két kormány egyetért abban, hogy az általános pénzügyi helyzetre való tekintettel ajánlatos és a két állam érdekében áll, hogy a banknak a szabadság meghosszabbítása iránti alapszabály szerinti kérelme alapján vele tárgyalásba bocsátkozzék. Ha a szabadság meg lesz hosszabbítva (Halljuk! Halljuk!), akkor a jegybank közösségének tartamára fenn lesz tartandó az érc- és pénzrendszerre vonatkozó szerződés is. Ha nem lesz meghosszabbítva, s ennél fogva az érc- és pénzrendszerre vonatkozó 1892. évi szerződés érvényét veszítene, a kölcsönös állami pénzügyi szolgáltatások és kötelezettségek akként teljesítendők, illetőleg számo-

landók le, hogy az 1892. XVII. törvénycikkben megállapított pénzegység, vagyis az arany korona lesz mint érték-mérőalapul veendő. Ez az alapelv tartandó szem előtt azon állami jövedékek és egyéb az állammal szemben teljesítendő szolgáltatásoknál is, amelyekre vonatkozólag a két állam közötti szerződéses szabályozás áll fenn. (Jelesül a fogyasztási adótelekre vonatkozólag.)

A két kormány behatóan megbeszélte továbbá a készízetés felvételének kérdését is, amely összefügg a bankkal. Ez a rendszabály képezi az érme- és pénzrendszerre vonatkozólag 1892. augusztus 2-án kötött szerződés 21. cikke értelmében befejezését az érme- és pénzrendszer reformjának. Tényleg 1903-ban törvényjavaslatokat is terjesztettek elő a kormányok, amelyek szerint felhatalmaztattak volna, hogy az osztrák-magyar banknak, jegeinek törvényes ércpénzre való beváltására vonatkozó s egyelőre felüggesztett kötelezettségét alkalmas időpontban hatályba léptessék. Ezt a célt a két kormány következetesen szem előtt fogja tartani s már most megegyezett abban, hogy az esetben, ha a bankkérdés rendezve lesz és a nemzetközi pénzpiacra normális viszonyok állanak be, erre vonatkozólag törvényjavaslatokat fognak a törvényhozás elé terjeszteni. Ha az osztrák-magyar bank fennálló szabadsága a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozásáról szóló szerződés tartamára bármiképp nem újított meg, a két kormány a jegybank ügyének akkor szükségessé váló új rendezése előtt oly megállapodásokat fog létesíteni, amelyek alkalmasak arra, hogy a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok szabályozásáról szóló szerződés határmányainak végrehajtását biztosítsa, nevezetesen ne akadályozzák, hogy a pénzügyi esetleges különbözőségeiből eredő hatások (Halljuk! Halljuk!) a két állam közötti szabad forgalom célzatát meg-hiusítsák, vagy befolyásolhassák.

Ez a szempont, t. Ház, amely iránt megállapodásra jutottunk az osztrák kormányval. Felolvastam egész terjedelmében, bizonyosságul annak, hogy a bankkérdés feletti elhatározás szabadságát nemcsak a törvényhozás részére fentartottuk, hanem e tekintetben még a kormány tagjai sincsenek megkötve. (Élénk felkiáltások balfelől: Éljen az önálló bank!)

A kvóta.

Áttérek most a legnehezebb kérdésre, a kvóta kérdésre. (Zaj.) Figyelembe kellett venni, hogy habár közvetlenül talán kisebb, de közvetve úgy gazdaságunkra, mint pénzügyeinkre nézve is előnyöket biztosít az új megállapodás, figyelembe kellett venni, hogy a kvóta már tíz év óta nem volt egyezményileg meghatározva s hogy a békés fejlődésnek és a gazdasági megerősödésnek egyik feltétele az, hogy a kvóta hosszabb időre megállapíttassék. Figyelembe kellett venni továbbá azt is, hogy a kvótakérdésben az osztrák követelések folytonosan fokozódó irányt mutatnak és hogy e magatartásával szemben a mai kvóta többé/semmi körülmények között fenn nem tartható. Így lévén a dolog, arra törekedtünk, hogy a messzebbmenő igényeket korlátozzuk, a kvóta mérsékelt emelésével. (Zaj.) Figyelembe kellett venni továbbá, hogy állami önlősságunknak e szerződésben való biztosítása csak újabb impulzust adna az osztrákoknak a fokozott kvótakövetelésekre. Mindezek figyelembevételével és mérlegelésével annak, hogy úgy gazdasági fejlődésünk megerősödése érdekében, mint nemzeti konszolidációnk és belviszonyainknak biztos kelletlen irányítása érdekében is nem harezra, hanem békére van szükségünk, mikor meggyőződünk arról, hogy enélkül megegyezést egyáltalában nem köthetünk a habár súlyos, de mégsem elviselhetetlen kvótaemelésbe bele kellett mennünk. (Zaj.)

Lenyel Zoltán: Tessék megtapoznii. (Zaj.)

Wekerle Sándor miniszterelnök: Ezért a két kormány között a következő megállapodások történtek: (Olvasza.)

A kiegyezési törvények értelmében, jelesül az 1867. évi XII. t.-cikk 12-ik szakasza értelmében a kvótakérdés feletti megegyezés a kvótabizottságok hatáskörébe tartozik, amelyek javaslatukat a minisztériumok befolyásával dolgozzák ki. Ennek megfelelően a mai ülés folyamán határozati javaslatot fogok benyújtani s az osztrák miniszterelnök is hasonló intézkedést tesz a kvóta-bizottság megválasztása érdekében. A kvótabizottságok lehető leg sietve össze fognak ülni s a kvótának a viszonyoknak megfelelő új szabályozása iránt egyezkedni fognak. Ha a két bizottság határozatai még nem egyeznének, akkor a két kormány kvótabizottságok előterjesztéseivel egyidejűleg törvényjavaslatot fog előterjeszteni, s mindenképp

oda fog hatni, hogy a javaslat törvényhozások által elfogadjassék. A törvényjavaslat tartalma szerint a magyar kvóta 1908. január 1-étől kezdve a vámbevételek közösségének fentartása és a határvidéki preczipuum elejtése mellett 2 százalékkal emelkedik. (Zaj. Mozgás. Elnök cseppet.)

Az imént egyik képviselő ur azt mondta, hogy most tapsoljanak, erre azt a megjegyzést tehetem, hogy tapsra mi igényt nem tartunk. (Zaj.) Kijelentem még, hogy a most elfogadott kvótaemelést a jövőre nézve is maximálisnak tartom és hogy ezáltal lényegileg az jut érvényre, hogy a népesedés arányában viseljük a kvótát. (Zaj.)

A közjogi kérdések.

Engedje meg nekem a t. Ház, hogy végül azon közjogi, helyesebben államjogi kérdésekre terjeszkedjem ki, amelyeknek megoldását ez a szerződés biztosítja. Előrebocsátva, hogy az egész szerződésben az egyezmények során azok a közjogilag kifogásolható, helytelen kifejezések, amelyek az eddigi egyezményekben foglaltak, mind kiküszöbölték; általában azt jegyzem meg, hogy a mai állapothoz képest ezen szerződésben foglalt biztosításoknak az a lényege, hogy eddig egyoldalul biztosítva volt ugyan ezek némelyike az 1869: XX. t.-cz.-ben is, ez azonban csak a mi saját eljárásunknak megkötését foglalta magában és így egyoldalú biztosítás volt, a nagy ujtás és nagy eredmény azonban most az, hogy ezek a közjogi és államjogi kikötések, ezek a biztosítékok most szerződésileg lesznek mindkét fél törvényhozásának hozzájárulásával megállapítva. (Élénk helyeslés.)

Közjogi tekintetben felemlítendőnek tartom, hogy az eddigi vám- és kereskedelmi szövetség helyett most rendes szerződést kötöttünk, mint két állam egymással. (Élénk helyeslés.) Másodszor a külön autonóm vámtarifa nem a szerződési idő tartamára, hanem addig, amíg ezt meg nem változtatjuk, maradandó érvényű fog becsikkelyeztetni. Harmadszor megszűnik a jövőre az egy vám- és kereskedelmi terület s egy vámhatár és helyébe a szerződéses vámterület és a szerződéses vámhatár lép. (Helyeslés.) A külállamokkal kötendő kereskedelmi és hasonló tárgyú szerződések a jövőben nem csupán a külügyminiszter, illetve ennek megbízottja által, hanem mindkét állam kiküldöttje által is alá fognak iratni. És ha nem csupán francia nyelven szerkeszthetnek, egy eredeti magyar példányban is ki fognak adni. (Helyeslés.) A szerződés kimondja, hogy a harmadik államokkal kötendő mezőgazdasági szerződések a két államra való hatálytalanul fognak kötetni. (Helyeslés.)

Az 1867: III. t.-cz.-nek a közös egyetértéssel intézendő ügyekre vonatkozó homályos rendelkezései megszorító értelemben magyaráztattak; nevezetesen szabatosan állapították meg azon ügyek, amelyekben a két államnak külső szerződést közös egyetértéssel kell kötnie, természetesen ezen szerződési idő tartamára és külön állapították meg a többiek, melyekre nézve önálló szerződési jogunk fentartatik. Biztosítva van a kereskedelmi szerződések együttes lejárata; ha a legutóbb megkötött öt kereskedelmi szerződést valamely külállam 1915-re felmondja, ez a szerződés 1917-en túl meghosszabbítható ne legyen. (Helyeslés.) 1917-en túl terjedő szerződések egyáltalában nem köthetők. Ez a biztosíték, ismétlem, korábbi törvényeinkben is benne foglaltattott, most azonban kétoldalul, alkotmányos uton elfogadandó szerződésben lesz biztosítva. (Helyeslés.) Megjegyzem, hogy biztosítva van még egy eddig vitás kérdés, hogy t. i. a lejárati nélküli szerződés egyoldalul felmondható.

A szerződésben benne van, hogy a lejárati nélküli szerződések egyoldalú felmondásának joga megilleti a szerződő államokat. Megjegyzem, hogy miután ezen szerződéseknek 1917 előtti felmondása nem áll érdekünkben, ezen jogunkkal nem kívánunk élni és ezért a zárjegyzőkönyvben, amelyet a t. Ház elé terjesztettünk, ki is jelentjük, hogy az öt állammal legutóbb kötött szerződéseket 1915-ben felmondani nem fogjuk és az egyoldalul felmondható szerződések sem kívánjuk 1917 előtt felmondani.

A választóbírói intézményt már említettem. Felemlítendőnek tartom, hogy megállapítottam, hogy a nemzetközi ipari tulajdon-unióhoz Magyarország és Ausztria önállóan is hozzájárulhatnak és így ez az ügy önálló rendelkezésünknek tartott fenn.

Teljesen biztosított továbbá a magyar posta, távirat és távbeszélő szerződéseire nézve a szabad és önálló rendelkezési jog. Végül kizárattam még a lehetősége is annak, hogy 1917. december 31-én túl a két állam gazdasági viszonya automatikusan prolongálthassék; ez a szerződés 1917. végével föltétlenül lejár (Hosszantartó, élénk helyeslés a baloldalon.) és szabad rendelkezésünk meg van óva. (Hosszantartó, élénk helyeslés a baloldalon.)

Ezekben voltam bátor ismertetni... (Zaj.)

Elnök (Csenget): Csendet kérek!

Finálé.

Wekerle Sándor miniszterelnök: ... gazdasági és politikai vonatkozásaiban azt az egyezményt, amelyet megkötöttünk, úgy kötöttük meg ezt az egyez-

ményt, hogy az a két szerződő fél egyikének sem tekinthető diadalul, hanem azt a közéletet keressük, hogy annak kölcsönös elfogadása mind a két részről biztosítható legyen. Eljárásunkért dicsőre jutunk, de arra sincs okunk, hogy kishittük legyünk. Mi legjobb meggyőződésünk szerint, nehéz helyzetben, kötött kézzel voltunk kénytelenek keresztül vinni a gazdasági és politikai előnyöket, amelyeket biztosítottunk. (Élénk helyeslés.) Azért nyugodt lelkiismerettel merjük munkánk elbírálását a t. Ház és a nemzet ítélőszéke elé bocsátani. (Hosszantartó élénk helyeslés, éljenzés és taps.)

Van szerencsém a kormány nevében a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak az ő Felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában kötött szerződés becsikkelyezésére vonatkozó javaslatot azzal a kérelemmel bemutatni, hogy azt kinyomatni, szétosztatni és előzetes tárgyalás végett a megalakulandó közgazdasági és pénzügyi bizottságokhoz méltóztassék utasítani.

Van szerencsém továbbá a vasúti üzleti rendtartás hatályának további fentartásáról, valamint a mustra- és mintaoltalom ideiglenes szabályozására vonatkozó törvényjavaslatot azzal a kérelemmel bemutatni, hogy azt kinyomatni, szétosztatni és előzetes tárgyalás végett a közlekedésügyi és közgazdasági bizottsághoz méltóztassék utasítani.

Továbbá a magyar szent korona országai és Ausztria között az egyes adók körébe tartozó némely ügy iránt létrejött egyezményre vonatkozó javaslatot. (Zaj.)

Az elnök: (Csenget.) Csendet kérek

Wekerle Sándor miniszterelnök: ... a gőzhajózási szállítás használati adójának megszüntetésére vonatkozó javaslatot és az ugynevezett államadósági kérdés rendezésére vonatkozó javaslatokat azzal a kérelemmel van szerencsém bemutatni, hogy azokat kinyomatni, szétosztatni és előzetes tárgyalás végett a megalakítandó pénzügyi bizottsághoz méltóztassék utasítani.

Végül határozati javaslatot vagyok bátor bemutatni a kvótabizottság kiküldése iránt, kérve a t. Házat, hogy azt kinyomatni, szétosztatni és az ügy sürgettségére való tekintettel a közlekedési ülések egyikének napirendjére tűzni méltóztassék.

Az elnök: Kérem a t. Házat, méltóztatik-e a miniszterelnök ur javaslatához hozzájárulni? (Igen!) Ha igen, akkor kijelentem, hogy a képviselőház a miniszterelnök ur javaslatát határozatere emeli.

Az ülést most öt percre felfüggesztem

Szünet után az elnök az ülést újra megnyitja.

Bizottsági választások.

Ezután megejtették a bizottsági választásokat.

A képviselők a hivatalos listával szavaztak s így azokat választották meg, akiknek neveit az Egyetértés már közölte. Csak egy változás történt: Vrbancics Ferencz helyett Drohobeczky Gyulát választották meg a pénzügyi bizottságba.

Az új bizottságokba ezeket választották meg:

Az országos ipartanács tagjai lettek: gróf Batthyány Lajos, Brázay Zoltán, Eitner Zsigmond, Ernszt Sándor, Gál Sándor, Gotthard Sándor, Holtsy Pál, Mérey Lajos, Nagy Ferencz, Szabó Kálmán, Tolnay Lajos, Vinkovics Bozso.

Az országos közlekedési tanács tagjai: Babó Mihály, Barabás Béla, gróf Batthyány Tivadár, gróf Benyovszky Sándor, Földes Béla, Holló Lajos, Jankovics Marcell, Kubik Gyula, gróf Semsey László, Szilassy Zoltán, Szmercsányi György, gróf Teleki Arvéd, Thaly Ferencz, gróf Thoroczkay Miklós, Zagorac István, Zboray Miklós.

A kivándorlási bizottság tagjai: Balogh Ernő, Baresic Erazmus, Bernáth István, Bohus Károly, Buday Barna, Burgyán Aladár, Czobor László, Dániel Pál, Dudics Endre, Egry Béla, gróf Eszterházy Móricz, Ferenczy Géza, Greskovich Vilmos, Hencz Károly, Hodzsa Milán, Horváth József (nagyvázsonyi), Justh György, Kőkényesdy Mihály, ifj. Madarász József, Meczner Béla, Mérey Lajos, Novák Dániel, Ság Manó, Simonyi-Semadam Sándor, Széll Kálmán, Ugron Gábor, Ujházy Iván, Urmánczy Nándor, Veres József.

Az elnök: Kisorsolja az egyes képviselőket kilencz széklyba, majd kihirdeti a választás eredményét. Kijelöli a részükre fentartott termeket. Megállapítja a következő ülések idejét és napirendjét.

A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után következtek az interpellációk.

Markos Gyula: Az idő előrehaladottságára való tekintettel kéri interpellációjának elhalasztását.

Horvát interpelláció.

Mazuranics Bogoszláv: Horvát nyelven indokolja interpellációját, amely így hangzik:

Mivel tudja igazolni a miniszterelnök a kormányváltást Horvátországban és az új kormányzat felállítását azzal a szándékkal, hogy ezzel erőszakos uton a nemzet akarata ellenére keresztül vitessék az 1868:XXX. alaptörvény megsértését.

Az elnök: Az ülést három óraker berekeszti.

A t. Házról.

I. A nagy nap.

Éppen egy orosz publicista alkudozott a portással:

— Muszaj bemenni — szölt, sietős a dolgom.

— Nem tehetem, kérem. Honnan tudjam, hogy csakugyan...

Beprotezsáltam a boldogtalant — tekintettel a kormány helyzetére. Mert ha ezt meghatározzák és bombát dob, nem lehet előterjeszteni a kiegyezést. Már pedig a kormány úgy egyezett, hogy ugyanakkor, amikor Beck a bécsi Reichsrathban zokog: „Jaj, be jó a kiegyezés!”, Wekerle a magyar képviselőházban szintén zokogja „Jaj, be jó...”

Köröskörül csend van. A folyosók üresek. Minden ember a fedélzeten. Egy-egy elkésett vörösszemű férfiú szalad kétségbeesetten.

Bent a teremben gróf Andrássy Gyula már átnyújtotta az alkotmánybiztosítékokról szóló törvényjavaslatokat. Magyarázat nélkül, ajánlás nélkül. A munka dicséri a mestert. Mintha a legtermészetesebb lenne, hogy meg vannak. Hogy mennyi harcnak, küzdelemnek az eredménye, arról gróf Andrássy nem szólhat. Miért? Mert Andrássy. A Ház azonban megérti. Mindenki éljenez. Mindenki tapsol. Az alkotmánypártiak ragyognak, Justh Gyulának az arca olyan, mint hogyha az ő hintaja törte volna össze az automobil-omnibuszt és nem az fordította volna fel az uri kocsit. Az ünneplő, diadalmas hangulat felcsap a karzatokig. Ah, mily remek karzatok! Talán itt van az egész főváros vagyona, előkelősége, virága: rózsás hölgyek, gé-rokkos urak. Közbe-közbe azonban aggodalmas, éhes arcok is, lesben állók és kárkeresők, valamint a haszonlovagjai. Hisz nagy nap van. Talán a kormány életében is fordulat történhetik. A kiegyezési javaslatokat is ma nyújtják be.

Zsufolva a képviselők padosrai. Az öregek és betegek szintegy itt vannak, mint a félig kiskorúak és az athléták. Senkinek se jut eszébe, hogy Vajda Sándort, az oláht keresse, akit szintén bejelentettek, de meggondolta, mint az olyan fiú, aki egyszer már leesett a fáról, nem szívesen mászik fel ismét.

Már ott áll Wekerle a miniszteri sor közepén. Mozgás, zörgés, egy nagy premiére publikumának és színészeinek az izgalma. Jó volt kienesztelni azt az orosz embert a bomba dolgában. Elhelyezkednek. A szájak nyitva maradnak, nagyon stilszerűen, mivel sejtik, hogy le fog kelteni nyelni valamit. Az imént, az alkotmánybiztosítékok czukra édes volt, hátha most keserű következik. Kossuth Ferencz jószágosan néz a pártjára: „Csak nyissátok ki a szájatokat, fiaim, hunyjátok be a szemeteket és nyeljétek le. Ha én nem haltam bele, nektek sem árt.”

Wekerle ime már beszél is. Mondja a formulákat, hogy a kiegyezési javaslatokban, amelyek ime valóság gyanánt fekszenek előtte, minő tartalom lakik.

Egy lépést sem lehet mozdulni az ugynevezett írói karzaton. Három minisztérium ifjusága tolong itten és csodálkozik, hogy az első sorokat olyanok foglalják el, akik nem kaszinótagok, holott ez is színház, vagy mi! Börzegaloppinek, (akik a szerint csinálják ma a schlusszokat, a miként Szappanos bátyánk köhög) irigyelt nagy bankdirektorokra könyökölnek. Nákó Sándor gróf ő excellenziája és Kornield Zsigmond ő méltósága épp úgy itt vannak, mint méltóságos Smialovszky Valér és méltóságos ifjabb Ugron Gábor főispánok. De látok elmeogyógyintézetű orvosokat, ügyvédsegédeket, kerületi korcsmárosokat, sóhivatalnokokat is bőven. Demokratá-

ból van annyi, mint a szemét. Szóval minden rangu és rendü ember itt elegendik, hogy kipréselje a sajtóból a szuszt.

Wekerle magyaráz, egyre magyaráz. Boldog, aki hallja, hogy minden minő szépen rendben van. Hogy bizony megcsinálták a kiegyezést. Egyet-kettőt már nyeltek a függetlenségi oldalon, de csak a javából, a finom szájeleditők-ből, amelyek egy kissé savanykásnak tetszenek előbb, de aztán jók. Megesik, hogy fordítva kerül, hogy a cukrász elhibázta, előbb édes és azután savanyu. Nagyszerű közögi vívmányok vannak, de fizetni kell értük. Most következik.

Kossuth Ferenc egészen a pártia felé fordul. Most hunyjátok be a szemeket. Wekerle a kvóta-dolgot mondja. Itt lógatja a kvótát, ezt a csuf, ezt a gyűlölt szörnyeteget, melyről a baloldalon sokan azt se tudják, mire való, de megszokták, hogy amikor emlegetik, káromkodjanak. Wekerle nem tud rájuk nézni. Egy papirlapról olvassa, hogy mi fog történni a kvótával. Addig olvassa, addig bettizi, forgatja, kerülgeti, amíg végre mégis, hisz az idő halad és a börszaloppinek nyugtalanok, amíg kimondja:

— A kvóta emelésébe be kellett menni!

Csendes mozgás. Félig már bent van. A szájak összerándulnak, az arcokon egy torz redő. S e kinlódás közben egy gunyos hang halatszik, a vesébe vágó hang, ugyanaz, amelyik kétségbeesésbe kergette Khuen-Héderváryt és Tisza Istvánt, ugyanaz az érdes, kesernyész kaczagással kegyetlen hang, a Lengyel Zoltáné. Azt mondja:

— Tessék megtapsolni!

Kossuth Ferenc folyton ott tartja szemét a pártján. Senki sem felel Lengyelnek. Wekerle tovább olvassa a kvótát, hogy miképpen lesz, hogyan lesz, addig olvassa, addig magyarázza, amíg végre (már az ideg orvosok is féllábon állanak), elolvassa, hogy a kvótát emelni kell két százalékkal.

Vészajtósló mozgás, moraj, zugás keletkezik a függetlenségi párton. Nyekkenés, szisszenés, ropogás. Mintha nyögés is lenne.

— Két? Négy? Hét? Két. Kettő. Czáj! Még az volt a legboldogabb, aki nyögés közben annyit szólhatott: „Két.” Lengyel Zoltán csufolkodik velük. „No, hogy izlik”. Kossuth Ferenc aggodalmasan hallgatja a zugást... De csak-hogy megtörtént. Első pillanatra úgy tetszik, hogy most már csakugyan megtörtént. A szemek kidülledtek ugyan, az arcok kivörösödtek, de lent van. Kimondatott. Lenyelték.

Wekerle megállott egy perczre beszéd közben. Mit mondjon még? Lengyel Zoltánnak a közbeszólása segítette ki, hogy „Tessék tapsolni”. Erre reflektált. A kormány sem ebben, sem másban nem tapsokért dolgozik. Még az volna hátra. Tán kuplé kellene „Tapsolj csak népem, tapsolj csak nékem”. Talán éppen forgó szinpad is. Egyik perczben hatvanhetes diszletek, másikban negyvennyolcasok. Megmondja Wekerle, hogy mit értek el e nehéz helyzetben, amikor kiegyezést kellett csinálni, de biztosították 1917-en tulra az önálló vámterületet. (Mégis forgó szinpad.) És sok jó van benne. Nyugodt lelkiismerettel áll a kormány végzett dolga mellett.

Az alkotmánypárton mindenki tapsol. Am néhányan a függetlenségi párton is meggondolták a dolgot és szintén tapsoltak.

Justh Gyula hirtelen elhatározással felfüggesztette az ülést.

— Ki a folyosóra!

A nagy szenzációk ismertetője, hogy ember ember hátán tolong kifelé. A minisztereket majd elsöprik. Wekerle Andrassy Gyulával utat tör magának, Popovics Sándor megy a nyomukban. Tulfelől kerül Darányi s a jobb-

oldali kijárónál fogja el őket. Darányi gratulál Wekerlének:

— Jó volt!

A miniszterelnök kifáradt, bemegegy a szobába.

A többi miniszterek a képviselők közé mennek vigasztalni, csendesítgetni, kapacitálni. Egyedül Apponyi marad a helyén. (Odáig még nem jutotunk, hogy a vallásügyek miniszterének is akezióba kelljen lépnie.)

A hatvanhetes oldalon csak Sándor Pál lázong. Ő csinálja a szóda bikarbóna-vicczet, hogy nagyon nehéz megemészteni, de Andrassy a kiegyezés előtt már beadta a szóda bikarbónát — az alkotmánybiztosítókat.

A függetlenségi folyosója hangos, zajos, mintha választási kortestanya lenne. Holló Lajos az önálló bankot követeli. Egy csoport kerül melléje s ott folyton ezt lehet hallani:

— A kvótát nem szavazzuk meg.

Három percz mulva már neveket emlegetnek, hogy kik fognak kilépni a pártból.

Most jönnek a miniszterek és a főemberek. Darányi Bánffy Dezsővel tárgyal.

Gróf Széchenyi Béla, az egykori államtitkár áll a közelükben.

— Ha ti csináltátok volna ezt a kvótaemlést! — szól egy függetlenségi.

De észreveszi, hogy rossz helyen szólott.

Meghajlik Darányi előtt és így korigálja:

— Én megszavazom.

Szell Kálmán a sajtó oszlopaihoz járul.

Szterényi József a leglármásabb csoportot keresi ki. Zlinszky István mellette harsogja:

— Megbukott a kormány!

Dehogy! Most jön Kossuth Ferenc és rendre felvilágosít mindenkit.

Jekelfalussy, a honvédelmi miniszter még Lengyel Zoltánt is előfogja:

— Zolikám, nem jó, hogy te egyedül vagy.

Lépj be hozzánk az alkotmánypártba.

— Szivesen látjuk! — toldja meg az invitálást gróf Semsey László.

Ki jegyzi fel azt a sok gunyoros apróságot, amivel a képviselők egymást traktálták? Egy-egy párbeszédet tizen-huszan adtak tovább. Hogy miképpen mondta Hock János az öreg Szappanos Istvánnak: „Most menj haza Kecskemétre, ha mersz”. És felelte Szappanos: „Nem megyek”. Ellenben az öreg Madarász Józseffel ellépett „Alios jam vidi ventos” — szólt az öreg Madarász.

Bolgár Ferenc, a honvédelmi államtitkár, Nagy Györgyöt is puhítja.

Hangos nevetéssel portálják a Simkó József megjegyzéseit, aki azt mondta:

— Persze, baj. Nagy baj, hogy nincs meg a teljes paritás Magyarország és Ausztria között. Ha paritás volna, ha a magyar kvóta egyenlő lenne az osztrákkal, akkor nem volna baj.

Ettől mind elszaladnak.

... A kapacitálások hovatovább oda fejlődtek, hogy versengés keletkezett. Aki nem szerezhetett magának minisztert, vagy államtitkárt, hogy kapacitálja, az mellőzöttnek érezte magát és keresgélmi indult.

Elfoglák Günthert, Mezössy Bélát, Hadik Jánost. A végén, amikor már az üléssteremben a bizottságokra való szavazások terjesztették az unalmat, elégedett arcokat lehetett látni. Az elégedettség ezt fejezte ki:

— Ime, lássátok, engem kapacitálnak. Én jelentékeny ember vagyok.

* * *

II. Mozgalmak.

Késő délután is élénk volt még a Ház. Holott máskülönb a régi helyzet tért vissza, egy horvát beszélt horvátul, bizonyos interpellációt nyaggatva

A magyarok leültek a pamlagokra s úgy kombinálgatták, hogy mi lesz ezután. A hirdető-táblára kiírták, hogy holnap a függetlenségi párt értekezletet tart. Holló Lajos körül összegyűltek az önálló bank harcosai. Más oldalon azok, akik a kvótaemelés ellen mindenáron tüntetni akarnak.

Tüntetni? Igen. A kvótaemelés ellen tüntetni.

... Erre aztán akadt politikai jós, aki a következendőket eképpen jósolta:

— Az elégedetlenek tiltakozni fognak a kvótaemelés ellen és elhatározzák, hogy nem szavazzák meg. A kormány azonban be fogja nyújtani a jelentést. És meg lesz a tüntetés is, meg a határozat mellett is helyt állanak. Csak éppen akkor, amikor bent a teremben a kvótára kell szavazni, meg fognak alakulni az olvasótermi-, buffet-, társalgó-, toilette- és lift-pártik.

A kiegyezés a Reichsrathban.

— Saját tudósítónktól. —

Bécs, október 16.

Az eredeti megállapodáshoz hiven ugyanabban az órában, amikor Wekerle a magyar parlament elé terjesztette a kiegyezési tárgyalások folyamán történt megállapodásokat, Beck osztrák miniszterelnök is benyújtotta a Reichsrath elé a kiegyezés anyagát. Beszédéből főleg azok az előnyök domborodtak ki, amelyeket magyar részre sikerült megnyerni. A Reichsrath meglehetősen hívősen fogadta Beck kijelentéseit, sőt helyenként idegeskedés és nyugtalanság is támadt. Amikor Beck előadta a jegybankra vonatkozó megállapodásokat, az osztrák agráriusok ezt kiáltották közbe:

— Nekünk is kell az önálló jegybank!

Egészben véve azt lehet megállapítani, hogy az osztrák Reichsrath nem találta nagy örömét a kiegyezési javaslatokban. A nevezetes ülésről a következő jelentést kaptuk:

Az üléssterem a mai rendkívüli napon zsúfolásig megtelt. A ház folyosóján nagy sürgés-forgás volt már jóval az ülés kezdete előtt, mely csak akkor szűnt meg, mikor a ház elnökének csengője megszólalt és a képviselők a terembe tödültek. Weiskirchner elnök 1/11 órakor nyitotta meg az ülést, melynek egyetlen tárgya volt, a miniszterelnök expozéja a kiegyezésről.

A beérkezett irományok felolvasása után általános érdeklődés közepette szólásra emelkedik báró Beck miniszterelnök és a következő beszédet mondja:

Mélyen tisztelt Ház! Legfelsőbb meghatalmazás alapján batorokodom a t. Háznak a Magyarországgal való gazdasági kiegyezésre vonatkozó törvényjavaslatokat beterieszteni. A magy. kir. kormánnyal történt meg egyezések és megállapodások a két államfél közötti összes gazdasági és államjogi kérdésekre terjednek ki. A kiegyezési komplexumot tehát normális határidőben terjesztjük elő. Ezzel szemben azonban, mint arra már egy ízben rámutatni szerencsém volt, le kellett mondanunk azon szándékunkról, hogy a kiegyezést az eddig szokásban volt tíz évnél hosszabb időre kössük meg, miután e terv megvalósítása oly áldozatokat követelt volna, amelyeket az ügy érdekében hoznunk nem lehetett. Kitént, hogy hosszú lejáratu kiegyezésnek a két állam közötti békés meggyezés jellege lett volna, ez azonban nem hagyta volna a vám- és kereskedelem politikai egységességét érintetlenül. Ebben az esetben a jobb tényleg ellensége lett volna a jónak. Közeli gondolat és megfelel a parlamenti gyakorlatnak is, hogy felvessük azt a kérdést, mily viszonyban áll a jelenlegi kiegyezési mű az előbbiekhöz? A jelen esetben könnyen inditva érezhetnők magunkat ezt a kérdést így kiéleznii: mily arányban áll a jelenlegi kiegyezés az 1903-ikihoz, vagy röviden szólva, kedvezőbben vagy kedvezőtlenebbül alakult-e a mérleg? Mélyen t. Ház! Azt hiszem, a kormánynak nem kell az ily összehasonlítástól tartania és a legnagyobb megnyugvással feltehet meg az említett vagy ehhez hasonló más kérdésre. Ha e kérdés vizsgálata elől kitérek is, ez abban a tudatban történik, hogy ilyenmü összehasonlítások nem kívánatosak. Magamban abban a véle-

ményben vagyok, hogy minden kiegyezés nagyjában és egészében az adott hatalmi viszonyoknak volt megfelelő. Ez áll az 1903-iki Szöll-Körber-féle kiegyezésre is, amely nézetem szerint s a viszonyok tekintetbevételével a függőben lévő és rendezésre váró kiegyezési kérdések kielégítő megoldásának tekinthető. Azóta azonban a viszonyok nálunk és a Lajtán túl és a viszonyokkal együtt azon követelések, amelyeket a két állam közötti kiegyezés iránt támasztani lehet, nagyon megváltoztak. Több ügy, amelynek elintézését akkoriban el lehetett halasztani, most általános vélemény szerint, minden körülmények között rendezésre és szabályozásra szorul, míg más oldalról egyik vagy másik probléma, amely akkoriban közvetlen és aktuális volt, elvesztette aktualitását. Több szempontból különben, a Szöll és Körber urak közötti tárgyalások közvetlenül nem vezettek ugyan eredményre, de használható anyagot képeztek későbbi meggyezések számára, amelyeket nem hagytunk felhasználatlanul, sőt megfelelően szaporítottuk és mint remélniük, tartós mű felépítésére használtuk fel azokat. Azt a lehetőséget, hogy Magyarországgal való viszonyunkat a jövőben is annak jelenlegi alapjára, a reciprocitásra építsük fel, a kormány ab ovo figyelmen kívül hagyta. Egy ily formai kölcsönösségi viszony anyagi tartalma ugyanis ugyanazon nehézségekbe ütközik, mint egy szerződéses megoldás. Dolgi tekintetben semmiesetre sem értünk volna el ezáltal többet, mint a kiegyezési megállapodással, a kivívott eredményekért azonban sokkal kevesebb garanciát kaptunk volna, mert a reciprocitás ugyan hasonló normákról gondoskodik, de azoknak betartását nem biztosítja.

A magyar kormányának az annaberg-i csatlakozásra vonatkozó kívánságához nem járulhatunk hozzá (Helyeslés), bár nem zárkoztunk el azon tény elismerése előtt, hogy a kassa-oderbergi vasút forgalmi nehézségei az érdekelteket is súlyosan érintik. Más tekintetben, amely a mi szempontunknak is megfelelő, helyeztük kilátásba a kassa-oderbergi vasút osztrák vonalain az állapotok javítását azzal, hogy hozzájárultunk a Jablunka és Teschen állomások között a második vágány lefektetéséhez, míg az Oderbergig fenmaradó 30 kilométernyi vonal egyvágányu maradt. A forgalom könnyebbítése céljából ennek egy részét a csatlakozó cs. és kir. államvasutak fogják átvenni. Az osztrák kormány ez alkalommal lényegesen nagyobb befolyást biztosított magának a kassa-oderbergi vasút osztrák vonalára, amelynek adminisztratív és közlekedéspolitikai tekintetben való érvényesítése céljából a vasút-társaság Teschenben külön igazgatóságot tartozik szervezni.

Az állatforgalmi megállapodásokban az osztrák mezőgazdaság érdekeit tartottuk szem előtt és ezért az állategészségügyi egyezményben nemcsak az 1903-iki javításokat tartottuk fenn és azt több tekintetben bővítettük. Különösen a száj- és körömfájás áttejedését gátló intézkedésekre fektettünk súlyt és erre vonatkozó megállapodásaink szakértők állítása szerint érdekeinknek kedvező. A belforgalomra vonatkozólag a magyar kormány kötelezte magát, hogy egy éven belül a mi új börtörvényünk szigorú szellemének megfelelő törvényt alkot.

A legnehezebb és politikai tekintetben legaktuálisabb pontját a kiegyezésnek a két kormányának a bank és ezzel összefüggésben a készfizetések felvételének kérdése, továbbá pedig a kvóta kérdése képezi. Ami a bankkérdést illeti, mind a két kormány azon a nézetben van, hogy mind a két államnak érdekében áll, hogy az esetben, ha az Osztrák-Magyar Bank 1910 végén lejárató szabadalmának meghosszabbítását kéri, vele a végből tárgyalásokba bocsátkozzanak. Ez persze még nem jelenti a bankszabadalom meghosszabbítását, mert erről a két törvényhozásnak a bankkal folytatott tárgyalások után a kormányok által tett javaslatok alapján kell döntenie. A kormányának azonban már most kellett gondoskodnia arról, hogy mi módon álljon fenn a vámközösség 1917-ig az esetben, ha a bankközösség 1910-ben megszűnik, vagyis el kellett határozni, hogy mi módon történjen a kölcsönös állampénzügyi ügyek elintézése, vagyis a közös kiadásokhoz való hozzájárulás. Itt mindenképpen a közvetett adók jönnek tekintetbe, melyek az 1892-iki viszony értelmében megállapított arany koronában számolandók el és fizetendők. Erről a parlamentnek már most döntenie kell, mert a vám- és kereskedelmi szerződésről felvett jegyzőkönyvnek egyik alkatrészét képezi. Ezzel a bankkérdésben meg van adva a szükséges tisztázás. Készfizetések megoldását el kellett halasztani arra az időre, amikor a bankkérdés meg lesz oldva és a nemzetközi pénzpiacra rendez viszonyok lesznek.

A kvótakérdés kezelését illetően szigorúan alkotmányos utat választunk. A két kormány az alkotmány által megadott befolyása értelmében mindenképpen arra fog törekedni, hogy az azonnal megválasztandó kvótadeputációk útján rendeztesse a kvótát. Ha ez máttól számított négy héten belül nem sikerül, a két kormány kötelezte magát, hogy a kvótás kiadásokhoz való hozzájárulástól olyan törvényt terjeszt elő, mely a magyar kvótának két százalékkal való felemelését veszi célba. Ebben az esetben tehát a kvóta 63.6:36.4 lesz. Kétségtelen, hogy ilyen meggyezés által a kormány az osztrák érdekeket kellőleg figyelembe vette.

Elnök kijelenti, hogy a kiegyezési törvényjavaslatokat még a mai ülés folyamán szét fogják osztani. A kiegyezési törvényjavaslatok első olvasását a képviselőház egyik következő ülésére kíváná kiutálni, hogy a képviselőknek alkalmuk legyen azokkal behatóan foglalkozni.

Gróf Sternberg megjegyzi, hogy a miniszterelnök mai trónbeszédében számos kérdés elintézését ígérte meg, ami azonban feltételezi, hogy a képviselők dolgozzanak. A képviselők azonban folytonosan szabadságon vannak s most kijelentik, hogy kedden lesz a kiegyezési törvényjavaslatok első olvasása. A világ egyetlen államában sem fordult még elő, hogy egy törvényjavaslatot egyoldalul oly behatóan ismertessenek a nyilvánosság előtt, míg az ellenzék szóhoz sem juthatott.

Ezután Gessmann azt indítványozza, hogy miután a javaslat a képviselők hosszas tanulmányozását igényli, az ülést azonnal rekeszszék be. Ezt az indítványt elfogadják, mire az elnök az ülést berekeszti. A legközelebbi ülés holnap lesz.

A kiegyezés tartalma.

Öt törvényjavaslat a Ház előtt.

Budapest, október 16.

Öt törvényjavaslatba öntve terjesztette ma Wekerle Sándor miniszterelnök a törvényhozás elé a kiegyezés egész anyagát.

Az első törvényjavaslat a kereskedelmi szerződést tartalmazza. Címe: Törvényjavaslat a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak a felsége uralkodása alatt álló többi országokkal való szabályozása tárgyában Budapesten 1907. évi október hó 8-án kötött szerződés beczikkelyezéséről. Ennek a szerződésnek elválaszthatlan meliégeit alkotják a szerződéses vámtarifa, a választott bíróság ügyrendje és a zárjegyzőkönyv.

A többi négy törvényjavaslat a szerződésben foglalt bizonyos megállapodásoknak külön törvényekben való rendezését tartalmazza. Ez a négy törvényjavaslat a következő:

Törvényjavaslat az 1851. évi vasuti üzletrendtartás hatályának további fentartásáról, valamint a mustra- és mintaoltalom ideiglenes szabályozásáról.

Törvényjavaslat az államadósságok után a magyar szent korona országai által vállalandó évi járulékok tárgyában létrejött egyezményhez kötött pótegyezményről.

Törvényjavaslat a magyar szent korona országainak pénzügyminisztere és a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok pénzügyminisztere között a kétszeres megadóztatások elkerülése végett, valamint az egyenes adók körébe tartozó némely más ügy iránt létrejött egyezményről.

Törvényjavaslat a gőzhajózási szállítás használatát után járó adónak megszüntetéséről.

A kvótára, illetőleg a kvótafelemelésre vonatkozólag a kiegyezés egész anyagában egyetlen szó említés sincs. Erre nézve a két kormány külön megállapodást kötött, amelyet Wekerle Sándor miniszterelnök a képviselőházban a kiegyezés ismertetésekor fölolvastott.

A benyújtott törvényjavaslatokat, vagyis az egész kiegyezés tartalmát a következőkben ismertettük:

Alkotmányos életünknek 1867-ben történt helyreállítása óta Magyarország és Ausztria között több mint három évtizeden át a legszorosabb gazdasági kapcsolat, a vámtarületi közösség állott fenn. A két állam egymásközti gazdasági viszonyait a 10 évről 10 évre kötött vámszövetség szabályozta, mint amint erre a törvény (1867. évi XII. törvényzikk) is módot nyújt, melyben az ország készségét fejezi az iránt, hogy a két állam között időnkint vám- és kereskedelmi szövetség köttessék. A törvény azonban a gazdasági viszonyok rendezésének ezt a módoza-

tát nem rendelkezőleg írja elő, sőt ellenkezőleg világosan kimondja, hogy amennyiben a két állam között az egyezkedés nem sikerülne, vagyis az ország önálló törvénye intézkedési jogával élt már az ország az 1899. évben, amely évben alkotott törvény (1899. évi XXX. törvényzikk) megállapítván azt, hogy vámszövetség létre nem jötté folytán az ország az önálló vámtarület jogi állapota jutott, ebből folyólag önállóan rendezte az Ausztriával való vám- és kereskedelmi viszonyainkat a reciprocitás feltételezése mellett.

Állami önállóságunk.

A kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyoknak ama rendezése, amelyről szóló javaslatokat a kormány ma a képviselőház elé terjesztette, az országnak állami és gazdasági függetlenségét és törvényben biztosított önálló intézkedési jogát a viszonyokhoz képest a legteljesebb mérvben érvényre juttatja. Az idegen államokkal kötött és törvény alapján már életbeléptetett kereskedelmi szerződések, melyek a Magyarország és Ausztria közötti szabad forgalom feltételezése mellett jöttek létre, önálló intézkedési jogunk érvényesítésének bizonyos határokat szabtak ugyan, de nem akadályozhatták meg azt, hogy ezen korlátozások mellett is Ausztriával való gazdasági viszonyunk rendezésénél Magyarország gazdasági függetlenségét érvényre juttassuk és önálló gazdasági életünk jövő alapjait lerakjuk.

A magyar kormányának sikerült az adott helyzetben is megtalálni az Ausztriával való gazdasági meggyezés azon módját, mely a kormány kezdetben adott programjának megfelelő. Már a rendezés az a formája is, mely szerint a két állam a ma benyújtott javaslatok értelmében nem többé vámszövetség, hanem szerződés alapján, tehát mint két szerződő fél, mint két szabad állam a nemzetközi szerződések alakjában szabályozza kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyait, teljes mérvben kifejezésre juttatja az ország állami és gazdasági önállóságát. Kiváló horderejű mozzanat továbbá az, hogy a kérdéses államszerződésben, tehát nemzetközi uton elismerésre talál a magyar autonóm vámtarifa, és ezzel vámtarületi önállóságunk is. Ezenfelül a szerződés gondoskodik arról is, hogy állami és gazdasági önállóságunk az idegen államokkal jövőben köntendő kereskedelmi szerződések formájában és kiállításánál is kellően kidomborítottassék.

Maga a kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyok rendezéséről szóló szerződés és az azt beczikkelyező törvényjavaslat oly alakban van kiállítva, a minő olyan államok közti szerződések megkötésénél, illetve olyan államok közti szerződések beczikkelyezésénél szokásos, amely államok egymással különben semmiféle közjogi kapcsolatban sem állanak.

A szerződés beosztása nagyjában megfelel a vámszövetségek beosztásának, de tartalma messzeható különbségeket tüntet fel. Első sorban szemünkbe ötlök, hogy az eddigi közös vámtarületi forgalma a szerződésből eltűnt. Nem lehetett azonban mellőzni annak kimondását, hogy a két gazdasági területet ezután is egységes vámtarifa veszi körül, mert két előző kormány által az 1899. XXX. törvényzikk ellenére megkötött és kereskedelmi szerződéseket a szabad forgalom feltételezése mellett kötötték.

Az önálló vámtarifa.

Magyarország önálló autonóm vámtarifaát röviddel a jelenlegi kormány megalakulása után az 1906. évi III. törvényzikk alapján életbe léptette. A szerződés ezt az önálló vámtarifát ilyen gyanánt elismeri, érintetlenül hagyja és az önálló vámtarifa teljes épségében ezután is érvényben fog maradni. De abból a célból, hogy a még ezután Ausztriával együttesen megkötendő kereskedelmi szerződések oly alapon legyenek tárgyalhatók, amely egyaránt érvényes mind a két államra, a szerződéshez az osztrák-magyar monarchia két államának szerződéses vámtarifája van mellékelként csatolva. Nem közös vámtarifa ez, hanem csak a két külön vámtarifa egyesítése, pusztán arra szánva, hogy tárgyalási instrumentum legyen.

Külikereskedelmi szerződések.

Közjogiilag egyik legnehezebb kérdése volt az a kiegyezésnek, hogy mi módon kell kötni ezentul a kereskedelmi szerződések harmadik államokkal? Egyik oldalon el kellett vonni az önálló vámtarület jogi állapotának a következményét; a másik oldalon számolni kellett azzal a helyzettel, hogy a két állam területét a belső forgalom teljes szabadsága mellett ezután is egységes vámtarifa fogja körülvenni. Súlyosította a kérdés nehézségét még az is, hogy a külföldi kereskedelmi szerződések megkötésének oly módjáról kellett gondoskodni, amely kizárja azt, hogy a harmadik államok a legnagyobb kedvezményi záradék alapján maguknak is követelhesék azokat a kedvezményeket, a melyeket Magyarország és Ausztria egymásnak adnak.

A szerződés ezeket a kérdéseket akként oldja meg, hogy fentartja az eddigi vámszövetségeknek

azt a rendelkezését, amely kimondja, hogy a külföldi kereskedelmi szerződéseket a két kormány megállapodásai alapján a közös külügyminiszternek kell kötni, de hozzátesszi, hogy a két államra való joghatálytal, Ausztriával együttesen fogja tehát ezután is megkötni Magyarország külföldi kereskedelmi szerződéseit, de mégis oly módon, a melyből ki fog tűnni, hogy az ily szerződések nem egységes területre, hanem két állam területére vonatkoznak. Ennek egyik módjával már most megállapították, hogy az ily szerződéseket ezentúl nemcsak a közös külügyminiszter vagy egy közös képviselő, hanem úgy a magyar, mint az osztrák kormánynak egy-egy képviselője is alá fogja írni.

Azoknak a közgazdasági szerződéseknek a köréből, amelyeket eddig is együttesen kellett kötnie a két államnak, kihagyattak a posta- és távirá-egyezmények.

Nem csekély fontosságú rendelkezése a szerződésnek, amely a harmadik államokkal kötött kereskedelmi szerződések felmondásához kapcsolódik. A harmadik államokkal kötött szerződések lejárati határideje ugyanis 1917 december 31. Ugyanakkor jár le ez a szerződés is. A harmadik államokkal kötött szerződés azonban már 1915 december 31-ére felmondható. Ennélfogva ez a szerződés kimondja, hogy ha netalán valamelyik harmadik állam 1915 december 31-re mondaná fel kereskedelmi szerződését, azzal az állammal Ausztriával együttesen hosszabb időre, mint 1917 december 31-ig szerződnie nem lehet. Egymás irányában pedig kötelezte magát a két kormány, hogy a harmadik államokkal kötött szerződéseknek 1915. évi december 31-re leendő felmondását egyik sem fogja kívánni.

Ily módon biztosítja magának Magyarország, hogy 1917 december 31-én tulajdonképpen szerződések nem fogják kötni és hogy újabb szerződések nem fogják gátolni önálló vámtarifáinak felállítását.

Egy régi vitás kérdést is megoldottak. Osztrák részről ugyanis tagadták és tagadták is, hogy a fix lejárati határidővel nem bíró szerződéseket a közös külügyminiszternek a magyar kormány egyoldalú kívánatára fel kellene mondania úgy, mint a határozott lejárati határidővel bíró szerződéseket. Vitis volt ez azért, mert vitásá teltették, mert az eddigi vámszövetségek e kérdés tekintetében nem rendelkeztek eléggé határozottan. Gátja akart ez lenni annak, hogy Magyarország a lejárati határidővel nem bíró kereskedelmi szerződéseket is felmondhasson olyan időre, amikorra egy-egy gazdasági kiegyezési időszak lejárt, esetleg az önálló vámterület megvalósítható. Az új szerződés azonban egészen világosan biztosítja Magyarországnak és persze Ausztriának is azt a jogát, hogy kívánatára a fix lejárati határidővel nem bíró szerződéseket is felmondhasson 1917 december 31-re és ezzel szintén leönti egyik akadályát annak, hogy az önálló vámterület 1917 december 31-ike után tényleg is megvalósuljon.

Választott bíróság.

A két állam eddigi gazdasági viszonyában nem egyszer zavarólag hatottak azok a véleményeltérések, amelyek a vámszövetségek egyes rendelkezései tekintetében a két kormány közt koronként felmerültek. Ezeket a véleményeltéréseket eddig a két kormány levelezés és szóbeli tárgyalások útján igyekezett elintézni, de ez vajmi gyakran nem vezetett eredményre. Hogy elejét vegyék az ebből származó bizonytalanságnak, a szerződés a jövőben felmerülő vitás kérdések eldöntésére választott bíróságot fogad el. A választott bíróság intézménye az újabb külkereskedelmi szerződésekben ugyszólván általában elfogadott intézmény.

A választott bíróság 5 tagból fog állni. Összeállításának módjánál a hágai nemzetközi állandó választott bíróság összeállításának módja lebegett szem előtt. Ugyanis mind a két kormány saját államának polgárai közül a szerződés egész idejére négy állandó választott bírót nevez ki s ezek közül fog mindegyik kormány, minden egyes esetben kettőt-kettőt megjelölni. E négy személyhez az ötödiket, mint elnököt, előre megállapított névsorból fogják választani. Mindegyik kormány a másik állam legfelsőbb bírói közül öt-öt személyt nevez meg; mindegyik kormány azután a másik megnevezte öt-öt személy közül kettőt jelöl ki s e négy bíróból a sors fogja minden egyes esetben meghatározni, hogy melyik legyen az elnök.

A választott bíróság felváltva egyszer az egyik, másszor a másik államban fog összeülni. A választott bíróságnak gyakorlati jelentősége mellett közjogi fontossága is van. Az, hogy választott bíróság ítélt a két állam közt szintén egyik nyilvánulása annak, hogy a két állam nem vámszövetségben lesz, hanem hogy kereskedelmi szerződéssel rendezte gazdasági viszonyait. Emeli a választott bíróságnak közjogi jelentőségét az a körülmény is, hogy a választott bíróság eljárásának szabályait annak az egyezménynek megfelelően állapították meg, amelyet az első hágai békekonferencia a választott bíróságra vonatkozólag hozott. Ebben világosan kifejezésre jut az, hogy a két állam-

nak a mostani szerződéssel szabályozott viszonyát a nemzetközi jog szempontjai szerint kell megítélni.

A liszt adója Dalmáciában.

Az által, hogy Dalmáciának dazio consumo köteles helyeibe vitt liszt után szedett fogyasztási adó 1910. év végéig meg fog szüntettni, vagy pedig a Dalmáciában előállított liszt után is fog szedni, e téren a magyar és az ausztriai liszt számára az egyenlő elbánás biztosítva van.

A viszonyosság kereskedelmi és ipari ügyekben.

A kereskedelem és ipar terén már eddig is fennállott viszonyosság szabatosabban körülíratott. Kiterjesztett nevezetesen az adókon kívül az egyéb közterhekre is. A két állam utazói, kiknek igazolványai kölcsönösen elismertettek, a két állam területén a belföldiekkel egyenlő elbánásban részesülnek.

Ugyanez áll a két állam területén a vásárlatógatók tekintetében is. A viszonyosság alól csak a gyógyszerészek és tőzsdeügynökök vannak kivéve.

Megszűnik a házalási szabályok egyformasága is, e téren, valamint a vándoripar terén kisiparosaink és háziiparosaink erős versenytől szabadulnak meg.

Önállóságunk szabadalmi ügyekben.

Szabadalmi ügyünk terén a szerződés továbbfejleszti az eddigi önállóságot, számos eddigi szabályozatlan részletkérdést megold és a régi időkben fennmaradt közös szabadalmak tekintetében önálló elhatározást biztosít sok esetben a magyar hatóságnak.

A védjegy-mustra és mintaoltalom terén megszűnik az a kötelezettségünk, hogy a magunk törvényei az osztrák törvényekkel egyenlők legyenek. Biztosítva van e téren önálló jurisdikciónk és véget vet a szerződés annak a tarthatatlan állapotnak, hogy az osztrák áru például Kossuth Lajos, Deák Ferencz, Kinizsi Pál nevét, képét vagy ábrázolását, a magyar címert, a magyar nemzeti színeket használja fel védjegyként, megtevesztő módon azt a látszatot kelte, hogy a vevő magyar árut kap. Mert ha Ausztriában az árut ily jeggyel lajstromozták is, a magyar hatóság ki fogja jelenteni, hogy a megtevesztő jelzés Magyarországon oltalomra nem számíthat. Viszont más árujegyekre egyszeri lajstromozással meg lehet szerezni az oltalmat Magyarországra és Ausztriára kiterjedő érvennyel.

A védjegy-mustra és mintaoltalom terén harmadik államokkal szemben is biztosítva van önállóságunk, mert ezentúl a francia, angol stb. ember csak Magyarországon is szerezhet oltalmat, míg eddig csak akkor tarthatott nálunk oltalomra igényt, ha azt Ausztriában is megszerezte. Biztosítva van továbbá az is, hogy harmadik államokkal e téren külön és Ausztria nélküli is szerződhetünk.

A tisztességtelen verseny terén biztosítva van a kölcsönös oltalom a két államban.

A két állam kereskedelmi társaságai az eddigi feltételek mellett fognak továbbra is a másik állam területén működni.

Az utalási forgalom csak kölcsönös egyetértéssel engedélyezhető és szüntethető meg.

A tőzsde reformja.

A magyar kormány kötelezettséget vállalt az iránt, hogy a budapesti árutőzsde üzleti forgalmának oly irányú szabályozása czéljából fog a törvényhozás elé javaslatot terjeszteni, hogy az irreális, különösen a játékgülelek természetével bíró tőzsde-ügyletek megakadályoztassanak, illetve, hogy a tőzsdei ügyletekkel csak azok foglalkozhassanak, akiknek ez a hivatásuk. Ellenben az nincs kilitásba véve, hogy úgy mint Poroszországban, csak azok köthessenek ilyen ügyleteket, aki egy e végből készült lajstromba felvétettek.

Vasuti ügyek.

A vasuti ügyek terén az 1903. évi tervezet szerinti, illetve az 1899. évi megállapodások egy része változatlan maradt, némely kérdésben azonban a megváltozott viszonyokra való tekintettel lényeges módosítások váltak szükségessé; azonkívül pedig több fontos új kérdés nyert ez alkalommal részint magában a megegyezésben, részint ezzel kapcsolatosan a lehetőséghez képest, érdekeinknek megfelelő rendezést. A vasutügy terén annyiban maradt változatlan az 1899 óta fennálló állapot, amennyiben a fővasutak a katonai vagy általános forgalmi érdek által megvont keretben ezentúl is egyenlő elvek szerint építtettek és kezeltek, nem változnak az ezekre vonatkozó forgalmi alapelvek, a vasuti jelzésekre, a díjszabások kihirdetésére és a robbanó tárgyak szállítására vonatkozó szabályok. A vasuti fuvarozási jog csak kölcsönös egyetértéssel változtatható meg. Fennmaradt a magyar és osztrák vasutak egységes áruosztályozása, továbbá az a jogunk, hogy az alsóbbrendű vasutak építését és üzemeltetését a magyar határon belül önállóan szabályozzuk. A még létező

közös vasutakra vonatkozó egyezmény revíziója kilitásba van véve. Az 1851. évi vasutüzleti rendtartás pedig külön törvény alapján önálló magyar jogforrásként fog a törvényhozás további intézkedéseig fentartani.

Változatlanok maradtak továbbá mindazok a tarifapolitikai megállapodások, amelyek a kölcsönös egyenlő díjszabási elbánást a két szerződő állam egész vasuthálózatán ugyanazon módon és mértékben biztosítják, mint ahogy ez Ausztria és Magyarország egyrészt és Németország között másrészt az 1891. és 1905-iki szerződésekben rendezve van. Megfelel ez a legnagyobb kedvezményezettség elvének a vasut díjszabási vonatkozásokban.

Kizárva marad e szerint nevezetesen az, hogy az áruszállítás feltételei és költségeire nézve az osztrák vasutakon a magyar, illetve a magyar vasutakon az osztrák szállítmányok között a saját ugyanolyan minőségű és mennyiségű árukkal szemben egyazon pályarészen és forgalmi irányban különbség tétessék.

Fennmaradt továbbá a titkos refakciókra vonatkozó tilalom és az egységes vámhatáron túli forgalomban az a határozmány, mely szerint közvetlen díjtételek létesítését egymásnak meg nem tagadhatjuk.

Az utóbb említett külföldi forgalmakban az eddigi viszonyokban némi változás fog beállni.

A magyar kormány tehát arra törekedett, hogy a magyar gazdasági érdekek változatlan megóvását biztosítsa, ez sikerült is, amennyiben az osztrák határhoz közel fekvő néhány állomásunktól eltekintve, minden fontossággal bíró áruk összes export-tételei változatlanul fognak maradni.

Igen fontos a magyar gazdasági életre, hogy a szab. osztrák-magyar államvasutársaság Bruck-Marchegg-Wieni vonalát illetően az osztrák kormány teljesen kielégítő kötelezettséget vállal.

Az eddigi kiegyezéssel szemben csupán az alaki eltérés mutatkozik, hogy tarifa-kérdések nem magában a kiegyezésben, hanem egy a mindkét állam államvasutai között a kiegyezéssel kapcsolatosan és annak egész tartamára szóló egyezményben találunk rendezést.

Az annabergi csatlakozás.

Függetlenül ugyan a kiegyezéstől, de annak kapcsán rendeztetek a kassa-oderbergi vasut ügyei. A kassa-oderbergi vasut éppen a legutóbbi időben oly sajnosan tapasztalt elégtelen teljesítmény, képességének fokozása biztosított.

A második vágány Teschenig megépítetik; ez ugyanis legnehezebb része a vasutnak, többrendbeli kitérők, állomásbővítések és egyéb oly létesítmények építtetnek, amelyek a vonatok jelenlegi maximális számának közel 60 százalékkal való szaporítását fogják lehetővé tenni.

A magyar forgalmat is szolgáló új oderbergi rendezőpályaudvar fog építtetni, ami által a porosz államvasutakkal való forgalom lebonyolítása tetemesen meg fog könnyebbíteni, ezenkívül Teschentől a porosz vasutak az oderbergi vonalon kívül a teschen-dzsidietzi vonal is rendelkezésünkre bocsáttatott, úgy, hogy így most tényleg a porosz határig két vágány áll rendelkezésre.

Mindezek segélyével osztrák és porosz-sziléziai szénbányáink és folyton fokozódó észak-németországi árukivitelünk zavartalan lebonyolításának vasuttechnikai előfeltételei is biztosítva vannak.

A tengerészeti ügyek.

A szerződésnek a tengerészetre és a tengeri hajózásra vonatkozó határozmányai részleteikben ugyanazokat a szabályokat tartják fenn, a melyek eddig az 1878: XX., 1887: XXIV.—1891: XXIX. és az 1897: VIII. t.-czikkek alapján biztosították a tengerészeti igazgatás kölcsönös egyenlőségét, de áltami önállóságunk és törvényhozásunk függetlensége a szerződésben biztosított, nevezetesen: a tengeri magánjog egyenlőségének kikötésére vonatkozó határozmány az új szerződésbe nem vétetett át, úgy hogy e tekintetben mindkét állam önállóan fogja intézkedéseit megtehetni; a kikötő-rendészeti szabályok és a tengerészeti rendtartás szintén önállóan lesznek megalkothatók az esetre, ha az ezen ügyek egyetértéleges szabályozása iránt teendő kísérlet alkalmával megegyezés nem jönne létre, hasonlóan a tengerészeti betegséggyógyezése és baleset elleni biztosítása.

A folyami hajózás.

A folyami hajózást illetően lényeges újítást képez, hogy a folyami hajók által a két állam területén belül viselendő lobogóra vonatkozó kérdés teljesen paritásos alapon rendeztetett. Nevezetesen a két szerződő fél hajói a másik állam területén is saját nemzeti lobogójukat fogják viselni és pedig a hajófaron, vagyis azon a helyen, hol a lobogó a hajó nemzetiségét jelzi. E mellett a saját nemzeti lobogóját viselő hajó a másik fél területén a kikötések tartamára tiszteletnyilvánítás czéljából az illető másik állam lobogóját is fel fogja huzni, de csak az árbocokra. A budapesti helyi járatokra való tekintettel azonban azon kivétel állított fel, hogy az állami segélyezett helyi hajózást teljesítő hajók a hajófaron mindig a segélyező állam lobogóját viselik, saját nem-

zeti lobogójukat pedig az árbocra huzzák fel.

Ezen kívül az új megállapodások azt a biztosítást is magukban foglalják, hogy a két állam segélyezett folyamhajtási vállalatára nézve — amennyiben azok forgalmuk ellátása iránt egymás között megegyezést létesítenek — külön egyezmény fog a két állam kormánya által kötetni.

A posta és távirtd.

A posta és távirtd-igazgatás terén az új szerződés nevezetes vívmányt jelent.

Míg a régi vámszövetség szerint a postai igazgatási, kezelési, számlázási szabályoknak a két állam területére nézve azonosoknak kellett lenniük és a szabályok csak közös egyetértéssel voltak megváltoztathatók, addig az új szerződés a magyar postának teljes önállóságot biztosít.

A két állam között kölcsönös megállapodás csak a két állam egymásközötti posta- és távirtd-forgalomra nézve kívánatik, és ha ilyen külön megállapodás nem jönne létre, a magyar és osztrák postai intézmény egymáshoz való viszonyát az általános nemzetközi posta- s illetve távirtd-szerződések szabályozzák.

A postai és távirtdai nemzetközi szerződések ezentúl nem tartoznak azok közé, a melyeket a két államra nézve a közös külügyminiszter köt meg, hanem e részben azontúl mindkét állam külön szerződő félként szerepel.

A pénzügyi kérdések.

Azok az állami pénzügyi kérdések, amelyek Magyarország és Ausztria között rendezést igényeltek s a melyek vagy természetükön fogva, szorosan beletartoznak a két állam kölcsönös kereskedelmi és forgalmi viszonyainak szabályozására vonatkozó szerződésbe, vagy a gazdasági kiegyezésre vonatkozó tárgyalások során a két kormány valamelyike által felvetettek, a következők:

1. Az egyenes adók terén:
 - a) a kétszeres megadóztatásnak az illetéket mindkét államra kiterjesztő vállalatok tekintetében s némely más esetben való elkerülése;
 - b) az értékpapírok kölcsönös megadóztatása;
 - c) a gőzhajózási szállítás használatát után járó adó megszüntetése;
2. az állami egyedárúságok és az ipartermeléssel szoros kapcsolatban álló fogyasztási adók kérdése;
3. az u. n. magyar block rendezése;
4. a jegybank ügy;
5. az egyik állam adósságai kötvényeinek a másik államban minő elbánásban való részesítése.

Az egyenes adók.

1. A két állam pénzügyminiszterei által Budán, 1896. évi december hó 18-án, Bécsben 1870. évi január hó 7-én a szabadalmazott osztrák állam vas-pálya társulat és az üzletüket mindkét államra kiterjesztő vállalatok, valamint az 1871. évi március hó 28-án az első cs. kir. szab. dunagőzhajózási társaság adójára nézve kötött és a magyar korona országaira nézve az 1870. évi XVII., illetve 1873. évi XIII. törvényekkel jóváhagyott egyezmények felülvizsgálását több körülmény elkerülhetetlenné tette.

Ezért két új egyezményt kötöttek.

Az egyik egyezmény az üzletüket mindkét államra kiterjesztő vállalatok kétszeres megadóztatásának elkerülése végett, valamint az egyenes adók körébe tartozó némely más ügy iránt jött létre.

A másik egyezmény a tüke-kamat és járadék-adókról szóló 1875. évi XXII. magyar törvényzikknek, illetve a járadékokról szóló 1896. október hó 25-én kelt osztrák törvénynek a másik államban kibocsátott értékpapírok kamataira való alkalmazása tárgyában jött létre.

A kétszeres adózás elkerülése.

Ezeknek az egyezményeknek nevezetesebb megállapodásai a következők: a dunagőzhajózási vállalatokat illetőleg megállapodás létesült az adóztatási eljárás egyöntetiségének biztosítására. Elfogadták ugyanis az az eljárás, hogy az első cs. kir. szab. dunagőzhajózási társaság és a magyar folyam- és tengerhajózási részvénytársaság, valamint az ezentúl alakuló dunai gőzhajózási vállalatok mindkét államban adó alá vonandók.

Ugyaníly egyöntetű eljárás állapított meg az üzletüket mindkét államra kiterjesztő egyéb vállalatok, nevezetesen a hitelintézetek, a biztosító társaságok, az ipari és kereskedelmi vállalatok megadóztatására vonatkozólag is.

A kétszeres megadóztatás elkerülése végett a vásárlatógatók megadóztatása is akként fog szabályoztatni, hogy magyar iparosok és kereskedők a vásárlatógatók után csak akkor vonhatók Ausztriában adóztatás alá, ha osztrák területen üzleteiket vagy berendezéseket tartósan használnak. Ezzel a megállapodással sok jogos panasz nyer orvoslást.

Az előadottak szerint az új egyezmény a kétszeres megadóztatás lehetőségét ki-

zárja, mert abban a fiókintézet, fiók-üzlettelep fogalma minden kétséget kizáró módon körül van írva.

Az értékpapír-adó.

A két kormány megállapodott azonfelül abban, hogy a magyar korona országai által kibocsátott és ezentúl kibocsátandó államadóssági kötvények, valamint a kibocsátott földtehermentesítési és italmérési jog-kártalanítási kötvények kamatai Ausztriában a járadék-adók alól mentesítendőek, viszont, hogy Magyarországon az egyesített államadósság, továbbá a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok államadóssága, végül az ugyanezen királyságok és országok által eddig kibocsátott vagy jövőben kibocsátandó adósságok után járó kamatok, úgy mint eddig, a magyar tüke-, kamat- és járadékadó alá vonatni nem fognak.

Az új egyezménynek egy további határozatával pedig sikerült biztosítanunk, hogy az osztrák járadék-adónak kedvezményes adó-százaléka több magyar hitelintézet záloglevelcinek kamataira is alkalmaztassék.

Ezekkel a megállapodásokkal a magyar köztvélemény által is számtalanszor hangoztatott sérelem — a viszonyosság elvének szigorú szem előtt tartása mellett — Magyarország kívánsága szerint nyert orvoslást.

A hajózási szállítás adó.

Végül az iránt történnék intézkedés, hogy a hajózásra eső magyar szállítás adó megszüntetessék.

Az erre irányuló osztrák kívánságot a magyar érdekek sérelme nélkül teljesíteni lehetett, mert a szállítás adó eltörlése saját közlekedési érdekeink szempontjából is teljesen indokolt, pénzügyileg pedig elviselhető bevételi apadást jelent, mert az évenként befolyt körülbelül 28.000.000 korona szállítási adóból a hajózásra csak mintegy 750.000 korona esik.

A fogyasztási adók.

2. Az ipari termeléssel szoros összefüggésben levő közvetett adók terén, névszerint a szesz, a sör, az ásványolaj és a cukoradó terén megszüntetik az állapot, hogy fogyasztásunk megadóztatásának államháztartásunk e kiváló fontosságú bevételeinek, mily mértékben való kihasználásánál Ausztria akaratát elhatározása által korlátozva voltunk. Az adóteher nagysága az ásványolaj megadóztatása terén az egyedárúság behozatala iránt saját körünkben fogunk intézkedni. Ennek megfelelően az önálló rendelkezésnek tartatnak fenn mindazok az intézkedések, melyek ezen adókhöz fűzött pénzügyi érdekeinknek kielégítése és védelme czéljából szükségesek. Önálló rendelkezésnek tartatott fenn továbbá a szeszkontingensnek meghatározása s egyuttal oly czélből, hogy a kontingensnek a termelést szabályozó hatása teljesen érvényesíthető legyen, biztosított jog arra nézve, hogy oly esetekben, midőn az Ausztriából behozott szesznek mennyisége saját kontingensünknek bizonyos részét meghaladja, Ausztria kontingensének megfelelő leszállítását is követelhezzük és Ausztria azt leszállítani köteles legyen.

Habár a szerződés érvényének tartamára az árukra a két állam területe közötti szabad forgalom biztosított, úgy mégis az olyan árukra nézve, melyek szeszt vagy cukrot tartalmaznak, illetőleg melyeknek előállításához szesz vagy cukor használtatik, saját e nemű iparunk versenyképességének megvédése és biztosítása czéljából a szesz és a cukor adómentes vagy adókedvezményes felhasználása egyetértőleg megállapítandó feltételekhez kötik és emellett jog biztosított arra is, hogy abban az esetben, ha a másik fél az ipari termeléssel szorosan összefüggésben levő közvetett adók terén olyan intézkedéseket tenne, melyek által a maguk illető iparának versenyképessége csökkeneték, az illető forgalmi tárgyaknak területünkre való behozatal alkalmával azok után megfelelő kiegyenlítő adó legyen szedhető.

Egyébként a szerződés érvényének tartamára a sör, a szesz, az ásványolaj és amennyiben a cukor-szurtaxa vonatkozó, alább ismertetett rendelkezések által kivétel nem tétetik, a cukorra nézve is a kölcsönös szabad forgalom fenntartatik; azonban ezen adótárgyakra nézve egyuttal az átutalási eljárás is fenntartatik és ennek alapján a fogyasztási adó jövőben is megítélendő lesz annak az államnak, melynek területén az illető cikkek fogyasztatnak.

Egyuttal a söradónál a megtérítés alapja az Ausztriából behozott sörök átlagos extrakt tartalmának megfelelően felemeltetik.

A cukor-surtax.

A cukor-surtax kérdésében az a megállapodás létesült, hogy a két állam egymásközötti és Bosznia-Hercegovinával való forgalmában előforduló, az átutalási eljárás alá eső cukorküldemények után a bruxellesi cukoregyezmény tartamára a fino-

mitott cukor után métermázsánként 3 korona 50 fillér, a nyers cukor után métermázsánként 3 korona, 20 fillér illeték szedessék a küldő állam által úgy, hogy ez az állam a beszédett illetéket a rendeltetési államnak megtérítse. A átutalási eljárás alá nem eső küldemények legnagyobb sulya 2 kilogrammról felemeltetik 5 kilogrammra. Mentések az illeték megfizetése alól:

1. az átutalási eljárás alá eső transito küldemények;
2. egy-egy naptári évre a magyar szent korona országaiól a birodalmi tanácsban képviselt királyságokra és országokra irányuló forgalomban 50.000 métermázsá, az Ausztriából Magyarországra irányuló forgalomban 225.000 métermázsá cukor, továbbá Bosznia és Hercegovinába szállítandó cukor a két pénzügyminiszter által egyetértőleg megállapítandó mennyiségben. E mennyiség $\frac{2}{3}$ része Magyarországból, $\frac{1}{3}$ része Ausztriából lesz szállítandó.

A magyar block.

3. Magyar blocknak nevezik tudvalevőleg az 1868-ban unificált járadéknak azt a részét, amelyet az osztrák kormány Magyarországnak az 1867. évi XV. t.-cz. értelmében fizetendő évi járadékából kamatoztat s a melyre nézve akkor, amikor az osztrák kormány az ugynevezett egységesített államadósságot 1902-ben konvertáltatni akarta, a magyar és az osztrák kormány között nézeteltérés támadt a tekintetben, hogy joga van-e Ausztriának ezt a magyar blockot Magyarország hozzájárulása nélkül konvertáltatnia és hogy ha Magyarország él az 1867. évi XV. t.-cz. 6. §-ában biztosított azzal a joggal, hogy államadóssági kamattörlesztés adóssági kötvények törlesztése vagy készpénzbeli tüke visszafizetése által csökkentheti, a törlesztés minő kamatozás alapulvétele mellett számítandó.

A felmerült vita annak idején kölcsönös egyetértéssel elintézhető nem volt s az osztrák kormány úgy segített magán, hogy az egységesített államadósságnak egyelőre csak azt a részét konvertálta, amely kétségtelenül nem a magyar járadékból kamatoztatott.

A jelenlegi tárgyalások során sem tudta egyik fél sem meggyőzni a másik felet saját álláspontjának jogos volta felől.

Tisztába kellett tehát jönnie a két kormánynak arra, nézve, hogy az eltérő jogi álláspontokon való merev ragaszkodás e kérdés megoldására nem vezet, s csak azt eredményezheti, hogy egyik fél sem fordíthatja hasznára a pénzügyi helyzet esetleges kedvezőbbre fordultát és nem könnyíthet az országnak a kérdésben forgó adósságból folyó terheit.

Ennek a belátása érlelte meg a két kormányban a kompromisszum tervét s ezen az alapon jött létre a magyar blockra vonatkozó megegyezés anélkül, hogy az által bármelyik kormány jogi álláspontja teljes merevségében érvényesített volna.

Figyelembe veendő volt az is, hogy Magyarország az 1300 és 1400 millió korona között mozgó tökébeli tartozást Ausztria jóakaró közreműködése nélkül vissza nem fizetheti, már pedig az 1867. XV. t.-cz. a Magyarország által elvállalt terhek könnyítésének csak egy módját adta meg, t. i. tökébeli visszafizetés módját.

A magyar kormánynak tehát mindenek előtt azt kellett biztosítania, hogy a tüke visszafizetés tekintetében Ausztria részéről kellő segédkezet nyerjen, a mi annál is inkább fontos volt, mert az u. n. magyar block kötvényeinek tuinyomó része Ausztriában van elhelyezve. Másrészt ragaszkodott a magyar kormány ahhoz, hogy a tüke-visszafizetés ne 4.2%-os, hanem a magyar pénzügyekre ennél kedvezőbb (magasabb) kamatozás alapján számítassék. S végül, — mint szintén tisztázatlan kérdés rendezendőnek jelölte még azt is, hogy az osztrák földhitelintézetből felvett, a magyar kincstári birtokokra is bekebelezett u. n. dománialis adósságnak 1912-ben bekövetkező törlesztése után mennyivel fog apadni a magyar járadék.

Az osztrák kormány pedig ragaszkodott ahhoz, hogy ha a kérdésnek kompromisszum utján való rendezése lehetővé válik, Magyarország határozott kötelezettséget vállaljon a tüke-visszafizetés időpontja tekintetében.

Ezen az alapon jött létre a blockra vonatkozó megegyezés olyképen, hogy egyezségileg megállapították, hogy a magyar évi járulékból a dománialis kölcsönre 1.980.000 korona esik érczépzenben a kölcsön évi kamatszükségletének 30%-a, holott az 1867. évi XV. t.-cz. által vállalt magyar járadék az 1867. év előtti állami adósságok kamatszükségletének 23.86639%-át teszi.

Megállapították továbbá, hogy az 1867. előtti időből származó és magyarországi pénztárakban elhelyezett tisztí biztosítékoknak az akkori álladékszerint 56.660 K 48 f-t tevő kamatai Magyarország terhére esvén, levonandók az 1867. XV. t.-cz. szerint vállalt évi járadékból.

E két tétel levonása után Magyarország évi járuléka 58.339.339 K 52 f-t tesz, melyre nézve kötelezi magát Magyarország, hogy azt legkésőbb 22 év alatt tökefizetés utján megváltja, de úgy, hogy a 22 év csak attól a naptól számít, amikor az osztrák kormány, a magyar blockot konvertálásra

felmondja. A tökéletes kötelezettségét csak ez alatt a feltétel alatt vállalhatja az ország, mert az a lehetőség, hogy Ausztria az egységes járadéknak még forgalomban lévő tetemes összegét felmondja, a pénzpiacnak olyan helyzetét tételezi föl, amely mellett emberi előrelátás szerint Magyarország is képes lesz a tökéletesítést teljesíteni.

A jelzett időtől fogva, ha a járulékokat az első 10 évben váltjuk meg, járuléknak 4,325%-al tökéletesítendő ezentúl a Magyarország által fizetendő tőke 12 éven át évente 3,345.452 K 53 f-el, vagyis annak az összegnek $\frac{1}{10}$ részével emelkedik, amely 4,325%-os és a 4,2%-os tökéletesítés közötti különbségnek megfelel, úgy, hogy a 22 évben már csak az egységes járadék mai (4,2%) kamatlába mellett válthatjuk meg évi járuléknak, de ez a kamatláb lesz érvényes akkor is, ha az osztrák kormány időközben konvertálna, amire nézve az egyezmény neki szabad kezét ad.

Az egyezmény értelmében Magyarország részéről visszafizetendő tőke, ha a visszafizetés, ami kétségtelen, az első tíz évben történik 1.348.886.462 korona 89 fillér lesz, azaz 49.974.049 korona 49 fillérrel kevesebb, mint lett volna tökéletesítésünk az eredeti osztrák álláspont szerint, amely szerint a Magyarország által teljesítendő tökéletesítés 1.398.860.512 korona 38 fillérrel lett volna ki. A tökéletesítés lehetőségét tartozik az osztrák kormány az egyezmény értelmében megőnyíteni azáltal, hogy ha évi járadékunkat egyszerre, vagy legalább is a papírra és ezüstre szóló járadékot külön-külön egyszerre fizetjük vissza a megfelelő névértékű egységes járadékkötvény visszafizetésére felmondja a végrebiztosítást az egyezmény azt, hogy a tökéletesítés céljaira kibocsátott, vagy ezek helyébe netán később lépő magyar államadóssági címletek Ausztriába adós bélyegilleték tekintetében állandóan azon elbánásban fognak részesített, mint az osztrák járadék-adósság címletei s állandóan minden befektetési célra, gyámoltak és gondnokoltak pénzeinek elhelyezésére is alkalmasak lesznek.

A jegybank ügye.

4. A jegybank tekintetében érvényesítette a magyar kormány azt az álláspontját, hogy e kérdés a mostani kiegyezési tárgyalások keretéből kikapcsolandó annyival inkább, mert az Osztrák-Magyar Bank szabadalma, amennyiben a jelenlegi kiegyezések során a vámiügyekben a közösség biztosított, az 1899. évi XXXVI. t.-cz. 8. §-a értelmében amúgy is csak 1910. év végéig jár le s a kérdés aktuális csak akkor fog válni, amikor az Osztrák-Magyar Bank szabadalmának meghosszabbítása iránt lépéseket fog tenni, ami a jelenleg érvényes alapszabályok értelmében csak a folyó év vége után következhetik be.

Erre az esetre a magyar kormány hajlandóan nyilatkozott ugyan, hogy az osztrák kormányval egyetértőleg a bankkal tárgyalásokba fog bocsátkozni, de ez a közös bank szabadalmának megújítására nézve semmi tekintetben sem praecjudikál. Ellenkezőleg, a jegybank így majdani mikénti megoldása tekintetében teljesen meg van óva a magyar törvényhozásnak az a joga, hogy a gazdasági kiegyezésre vonatkozólag létrejött kormányegyezmények törvényerőre emelkedése után is teljesen szabadon határozhasson, úgy, amint azt az ország érdekei megkívánják.

Sőt megegyezés létesült arra nézve, hogy ha az Osztrák-Magyar Bank szabadalma meg nem hosszabbítottatik és az érme- és pénzrendszerre vonatkozólag 1902-ben kötött szerződés is hatályát veszíti, a kölcsönös állam pénzügyi kötelezettségek és szolgáltatások, továbbá amaz állami jövedékek és szolgáltatások, amelyekre nézve a két állam között szerződéses szabályozás áll fenn, tekintet nélkül arra, hogy egyik vagy másik államban minő pénzrendszer lesz, úgy teljesítendő, hogy ezek lerovása tekintetében a 0,304.878 gramm finom súlyu arany korona lesz mint érték-mérő alapul véve.

Megegyezett továbbá a két kormány abban, hogy a készfizetések felvételének kérdését következetesen szem előtt fogja tartani s hogy az esetre, ha a bankkérdés rendezve lesz és a nemzetközi piacon normális viszonyok fognak beállni, erre vonatkozólag törvényjavaslatokat fognak a törvényhozó testületek elé terjeszteni.

A magyar értékpapírok elhelyezése.

5. A magyar értékpapírok elhelyezésének könnyítése és árfolyamának emelése tekintetében elsőrendű fontosságu az osztrák járadékadó alóli mentesség, illetve az ezen adó tekintetében biztosított kedvező elbánás, ami az egyenes adókra vonatkozó kérdések kapcsán lett bővebben ismertette, továbbá a magyar blokk megváltása érdekében kibocsátandó államadóssági címleteknek biztosított már ismertett kedvezmények. Ezeket felül az Osztrák-Magyar Bank szabadalmának meghosszabbítása eseteire biztosított az, hogy a magyar államadóssági kötvények Ausztriában s az osztrák államadóssági kötvények Magyarországon mindennemű befektetési célokra alkalmasnak ismertessenek el, amennyiben nem pupilláris biztosságot igénylő befektetésekről van szó.

Az állatforgalom.

A magyar és az osztrák kormányok között az állatforgalmi és állategészségügyi viszonyok tekintetében létrejött új megállapodások érdemileg és legnagyobbára szó szerint is teljesen azokon az alapokon épültek fel, melyeket a magyar és osztrák kormányok részben 1899-ben, részben 1903-ban létesítettek, mely utóbbiak ismeretes okoknál fogva nem léphettek életbe.

Mivel azonban az 1902. évi állatforgalmi megállapodások becses könnyítésekkel szaporították azokat az 1899. évben létrejött szabályokat, melyek az Ausztriával való állatforgalmunknak mai napig is alapját képezik, a magyar kormány az új szerződés kötésekor szívósan ragaszkodnia kellett ahhoz a különben is teljesen jogosult álláspontjához, mely szerint az állatforgalom szabadsága a kölcsönös szabadforgalomnak integráns alkotó része s az erre nézve már előbb létrejött megállapodások a két fél megegyezésének korolláriumát képezik. Ehhez képest tehát állatforgalmi viszonyaink új rendezésének fonalát a jövőre is kizárólag csak az 1899. és 1903. évi együttes megállapodásokban kereshetjük. Az előttnk fekvő megállapodásokból immár látható, hogy a magyar érdek ezen a ponton is érvényesült.

Tagadhatatlan, hogy a status quonak ezen a téren való fentartása Magyarország állatvitelére nézve igen nagyjelentőségű, mert ily módon kétségtelenül a törvénybe cikkelendő új szerződésben lesz kimondva és szankcióval ellátva az alapvető elv, mely a kölcsönös szabad forgalmat ezen a téren is garantálja, midőn kétséget kizáró világossággal kimondja, hogy az egyik államból származó egészséges állatok a másik állam szabad forgalmába akadálytalanul átmehetnek.

Mi sem természetesebb, mint hogy azok a „végrehajtási módok” és a két kormányok az utóbbiakal egyenlő erejű kölcsönös nyilatkozatai, melyek a szerződés rendelkezéseit fogják megvalósítani, csakis harmónikus magyarázatai lehetnek a szerződés alapvető elveinek. Mindamellett a két szerződő fél kormánya a „végrehajtási módok”-ban is külön kezességet vállalt, hogy az összes megállapodásokat és tartozékaikat a legelőjásiban fogja kezelni s az egyik a másik államból való állatforgalommal szemben megokolatlan nehézségeket nem fog támasztani.

A mi kivitelnéket ez idő szerint 254 nagyobb osztrák fogyasztó-piacz van ekként biztosítva.

Az állatkivitel.

Hogy pedig a bennünket érdeklő kivitel szempontjából a magyar kormány oly esetekben is felkarolhassa a magyar állatkivitel érdekeit, amidőn netalán már az Ausztria területére kivitt szállítmányok sorsa igényli beavatkozását, az új „végrehajtási módok” is elismerik azt a jogunkat, hogy a másik állam területére kiküldendő szakközlegeink, ez idő szerint egy állandóan Bécsben székelő magasabbrangú, kipróbált államszakértő, továbbra is melegen gondozzák az arra utaltak érdekeit.

Állatforgalmunk lebonyolításánál tehát ezek a szabályok lesznek az irányadók, melyek egyaránt kiterjednek ugy az azonnal való levágásra, valamint a haszon és tenyésztési célokra szánt állatok forgalmára. A magyar állatkivitel terén évek sora óta tett tapasztalatokhoz képest azonban az új szabályok elsősorban vágóállatkivitelünk érdekeit tartják szem előtt. E tény kevés magyarázatot igényel. A továbbtartásra szánt állatok kiviteléből kevésbé jelentékeny haszon származik reánk, ellenben ilyen szállítmányokkal a másik állam területére való vészbehurcolás lehetősége sokkal nagyobb s ez az utóbbi lehetőség a magyar állatkivitel érdekeire is káros visszahatással van.

Az új szerződés csakis olyan kiegészítő intézkedéseket tartalmaz, melyek az utóbbi években tett tapasztalatok szerint egyrészt megokolatlan megnehezítéseket megszüntetnek, másrészt járványbehurcolások lehetőségét még biztosabban kizárják.

Igy az állatvásárokról kivitelre kerülő tenyész- és haszon-szarvasmarhák különös ismertető jelekkel ellátva lenniök, amely jelek egyszersmind a marhalevéllal is feltüntetendők. Ha az állatban azonban már volt valamely a czélnak megfelelő jeget, amely jeget a marhalevéltre ugyis reá kell jegyezni, akkor újabb megjelölésre nincsen szükség.

Ez a kölcsönös intézkedés biztosítékot nyújt az ellen, hogy a másik állam területén esetleg fellépett valamely járvány behurcolását igaztalanul ne irhassák a tőlünk származó állatbevitel rovására.

A régi megállapodásokot kiegészítő második bővítés szerint a száj- és körömifjásnak nagyon veszedelmes uralgása esetén a két kormány a normális viszonyokra megszabott óvó-intézkedéseken túlmenő eljárásokat is alkalmazhat. Végül harmadszor csekély módosítás jelentkezik abban, hogy kivitelre szánt haszon- és tenyészsertések megfigyelése öt nappal, harminczöt napról negyven napra meghosszabbított. A korábbi határidőnek ez a meghosszabbítása a tenyész- és haszonsertésekkel való különben is jelentéktelen forgalom szempontjából alig jön számba.

Az új megállapodások egyébiránt több tekintetben czélszerűen szabályozzák a forgalmat. Így például lovaink kivitele új szabályozást nyert.

A két kormány ezentúl mindenkor egyetértőleg és egyformán fog eljárni az állategészségrendészet kezelése tekintetében olyan területekről származó terményekkel szemben, melyek részéről állati járványok behurcolásának veszedelme fenyege.

A magyar bor védelme.

Azok közül a mezőgazdasági cikkek közül, melyeket Ausztriába viszünk, igen közelről érint még bennünket a magyar borok és ezek között a tokaji bor kivitele is.

A magyar bortermelés és borkereskedelem védelme egyaránt szükségessé tették tehát, hogy az új szerződésben a magyar borok védelmét hasonlóképpen intézményesen biztosítsuk.

Eddig az 1903. évi vámszövetségi javaslatban a borkérdés csak annyiban volt szabályozva, hogy a javaslat kimondotta, miszerint a két kormány megfelelő intézkedéseket fog tenni az iránt, hogy a mesterséges borokra, valamint a fontosabb mezőgazdasági termények hamisításának meggátálása érdekében lehetőleg azonos alapelvek érvényesüljenek.

Mivel azonban mint már jeleztük, az 1903. évi vámszövetségi javaslat törvényerőre nem emelkedett, fenti megállapodás sem hajtott végre.

Mindazonáltal ennek az üdvös kijelentésnek nyomán a jelen szerződésben a két kormány nemcsak magáévá tette a bortermelés és borkereskedelem érdekére jótékony hatást gyakorló elvet, hanem az új osztrák bortörvény időközben a mi igényeinket is nagyban és egészen kielégítő módon megalkotatván, a magyar bornak Ausztriában való védelmére nézve garanciákat nyertünk a szerződés egész tartamára.

Az új osztrák bortörvény azzal, hogy csak természetes bor készítését és forgalombahozatalt enged meg a törkölybornak forgalomba hozatal céljából való készítését és forgalomba hozatalt föltétlenül tiltja, a természetes bor védelme s a bort tartalmazó, vagy borhoz hasonló italok készítésének és forgalomba hozatalának korlátozása tekintetében szigorúbb rendelkezéseket állapít meg, mint a minők a mi törvényünkben s annak végrehajtási rendeletében foglalnak tért.

Ezzel kapcsolatosan Magyarország viszont azt a kötelezettséget vállalta magára, hogy a bortermelést és a reális borkereskedést mi is oly szigorúan fogjuk védelmezni, mint azt az új és a mi jelenlegi bortörvényünknel szigorúbb osztrák bortörvényben az osztrák kormány statúája.

De másodszor sikerült a kormányok egy lépéssel tovább haladnia hazánk egyik világhírű borának a tokaji bornak külön védelme érdekében.

A tokaji bor egészen különleges, kizárólag magyar termény, a maga minőségében teljesen egyedül áll és sehol máshol nem terem meg, csak épen Magyarországnak a tokaji borvidékbe sorozott 31 községe határában lévő hegyoldalon.

Nemcsak közgazdasági, de nemzeti érdekeink követelték tehát, hogy a „tokaji” elnevezésnek, vagy jelzésnek más vidéken termett borokra minőségi jelzőként való alkalmazását ne engedjük meg.

Ezért a kormány ugyanazt a védelmet, mely a tokaji bort immár a német kereskedelmi szerződés alapján Németországban is megilleti, igényelte és biztosította a tokaji borvidékről való származásra utaló más jelzéseknek Ausztriában való alkalmazására is.

Végül pedig gondoskodás történt arról is, hogy a vonatkozó jogszabályok terén mutatkozó hasonló különbségek következményeként nemcsak a bor, hanem egyéb gazdasági termények, termékek és cikkek hamisítása elleni védelmet is lehetőleg egyenlő jogelvek szerint szintén szabályozzuk.

Ily módon a két szerződő fél területei közt fennálló szabad forgalomból folyólag a szigorúbb jogszabályokat alkalmazó félnek gazdasági érdekeire háramló sérelem a jövőre orvoslást fog nyerni.

Budapest, október 16.

A függetlenségi párt értekezlete. Az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt holnap, október 17-én, délután öt órakor Kossuth Ferencz elnöklésével értekezletet tart a képviselőházban ma délelőtt benyújtott kiegyezési javaslatok tárgyában.

A kereskedelmi miniszter a sajtószabadságért. Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter a következő rendeletet intézte az összes postahivatalokhoz

Az igazságügyi miniszter uralmával egyetértőleg a Posta és távirda rendeletek tára 1898. évfolyamának 6-ik számában közzétett 655. számú rendeletnek harmadik és negyedik bekezdését, amelyek szerint a postahivatalok kötelesek a postára adott sajtórendészeti köteles példányo-

kat a sajtóügyi közvadászok, vagy igazolt helyettesének bármikor rendelkezésre tartani s kiadni, ezennel hatályon kívül helyezem. A hivatalok tehát az időszaki lapok sajtórendészeti köteles példányait azonnal ne tartásák vissza, hanem a rendes módon kezeljék és kézbesítsék.

Alkotmánybiztosítók.

— Négy törvényjavaslat. —

Budapest, október 16.

Andrássy Gyula ma a képviselőház elé terjesztette az alkotmánybiztosítókot tartalmazó törvényjavaslatát. Az első törvényjavaslat a közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről szól, a második új hatásköri bíróságot kreál, a harmadik viszonyosságot állapít meg a közigazgatási és állami tisztviselők nyugdíjviszonyai között, a negyedik pedig eltörli azt a lex Szapáryant, mely annak idején olyan vehemens ellenzést váltott ki a függetlenségi pártból.

A törvényjavaslatokat részleteikben a következőkben ismertetjük:

I.

A közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztése.

A bíróság hatásköre.

„A m. kir. közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről” szóló törvényjavaslat 24 szakaszból áll. Főtörvénye az, hogy a törvényhatóságok jogkörét minél szélesebb és erélyesebb védelemben részesítse. A törvényhatóságok eddig felirattal fordultak a képviselőházhoz orvoslásért, ha a kormányrendeletét törvénybe ütközönek tartották. A tapasztalat azonban azt mutatta, hogy a felirati jog egymagában nem nyújtja azt a védelmet, melyre szükség van. A felirat módot nyújt a miniszternek parlamenti felelősségre vonására, de a parlament a konkrét ügyek elintézésébe be nem folyhat s olyan esetben, midőn az országgyűlési tárgyalások tartósan szünetelnek, a felelősségre vonás jogát is csak később érvényesítheti a miniszterrel szemben. A törvényjavaslat ezért érintetlenül hagyva a jövőre is a felirati jogot, módot nyújt a törvényhatóságoknak, hogy a miniszternek (kormányának), vagy a miniszter (kormány) bármely közegének sérelmes rendelete, határozata vagy intézkedése ellen a közigazgatási bíróságnál kereshessenek orvoslást. A bírói védelem felelőli a törvényhatóság jogát a végrehajtó hatalom részéről érhető összes jogsérelmeket s mondhatni, a legszélesebb alapokra van fektetve. A törvényjavaslat itt eltér a közigazgatási bíróságról szóló 1896:XXVI. t.-cz. rendszertől, mely szigorúan ragaszkodott a bíróság hatáskörébe utalt ügyek egyenkénti felsorolásához. A törvényjavaslat egy általános rendelkezést tartalmaz, mely rugékonyságánál fogva megengedi, hogy a legkülönbözőbb ügyeket vihesse a törvényhatóság a bíróság elé, ha azt látja, hogy jogain sérelem esett (1. szakasz).

A törvényjavaslat ugyan névszerint is felsorol néhány ügyet azok közül, melyekben a közigazgatási bíróság előtt eljárásnak ad helyet (2. és 3. szakasz) de csak példaként, mintegy a jogvédelmet általánosságban biztosító 1. szakasz illusztrálására.

A bírói védelem köréből csak két ügycsoport van kivéve. Egyik azoknak az ügyeknek a csoportja, amelyeknek kormányzata az 1867: XII. t.-cz. szerint Ausztriával közösen, vagyis közös hatóságok után történik, mert közös hatóság intézkedését a magyar bíróság ellenőrzése alá utalni az 1867: XII. t.-cz. sérelme nélkül nem lehet. De a közös ügyek sincsenek kivéve annyiban, amennyiben azok kormányzatát Magyarország magának tartotta fenn, s így nincs kivéve az egyenlő elvek szerint vagy közös egyetértéssel intézendő ügyek csoportja, habár Ausztriában ezek is ki vannak zárva a közigazgatási bíróságok köréből. Tehát a bírói védelem kerete nálunk tágabb lesz, mint Ausztriában. A másik kivétel a mozgósítással és a mozgósítottsági viszonytal összefüggésben álló rendeletek csoportja. Ezekkel szemben a dolog természete szerint szintén nem lehet közigazgatási bíróság előtti eljárásnak helye, minthogy háboru esetén e

téren bírói védelem tárgyául szolgáló jog alig létezhetik (4. szakasz).

Panasztétel.

A panaszt a törvényjavaslat szerint elsősorban a törvényhatósági bizottság közgyűlése emelheti, de ha ez a panasz emelése kérdésében nem határozott, vagy ha a bizottsági tagok egyhatod részének kérelmére nem hívják össze a közgyűlést, panaszszal élhet a sérelmes rendelet ellen a törvényhatósági bizottság tagjainak felerésze is (5. és 8. szakasz). Ez az utóbbi intézkedés arra való, hogy a törvényhatósági bizottságot a bizottsági tagok önkéntes szervezkedése pótolhassa, ha a közgyűlés összehívása meg-hiusították vagy a közgyűlés a határozathozatalban meg lenne akadályozva. A törvényhatóság védelme így nem csupán egy tényezőre van bízva, hanem arra az esetre is van gondoskodás, ha a védelem első vonalába helyezett bizottsági közgyűlés működése meg lenne akadályozva. A panaszjog gyakorlati értékének biztosítására megállapítja a törvényjavaslat, hogy a törvényhatósági bizottság közgyűlésének azt a határozatát, melylyel a panasz emelését kimondja, felelősséggel megtagadni nem lehet s a miniszter azt semmiféle czímen sem bírálhatja felül (9. szakasz). Továbbá kimondja, hogy a bizottsági tagok fele által emelt panaszt csak mindazok együttesen vonhatják vissza, akik előterjesztették (14. szakasz).

A törvényhatósági bizottság panaszát a végrehajtást is felfüggeszti, ha a sérelmes rendelet beiktatását, vagy a sérelmes intézkedés meg-tételét követő 15 nap alatt határoza el a bizottság a panasz emelését. A bizottsági tagok felerésze az emelés is felfüggeszti a törvényhatóságok állami dotációjának és a községi gyűzők fizetésének kiegészítésére járó állami javadalmazásnak megvonása miatt emelnek panaszt (16. szakasz). Ezzel a törvényjavaslat az összes külföldi törvényhozások példáját követi, mert a közigazgatási bíróság ott, ahol hatásköre elvi meghatározás alapján általában kiterjed a közigazgatási uton okozott jogsérelmekre, mindentűt csak megsemmisítő joggal bír.

A közigazgatási bíróság azokban az ügyekben, melyeket a törvényjavaslat hatáskörébe utal, csak megsemmisítő joggal ruháztatik fel, tehát érdemlegesen nem intézkedhetik, kivéve azokat az eseteket, amelyekben a törvényhatóságok állami dotációjának és a községi gyűzők fizetésének kiegészítésére járó állami javadalmazásnak megvonása miatt emelnek panaszt (16. szakasz). Ezzel a törvényjavaslat az összes külföldi törvényhozások példáját követi, mert a közigazgatási bíróság ott, ahol hatásköre elvi meghatározás alapján általában kiterjed a közigazgatási uton okozott jogsérelmekre, mindentűt csak megsemmisítő joggal bír.

A törvényjavaslat alapján emelhető panaszok tekintetében a magánpanaszra vonatkozó szabályokat kell megjelölni alkalmazni, tehát a törvényhatósági bizottság, illetőleg tagjainak felerésze élhet mindazon jogokkal, melyeket az 1896: XXVI. t.-cz. a bíróság előtti eljárásban magánfeleknek biztosít, minők különösen az igazolás és az újrafelvételi kérelem joga.

A panaszt a közigazgatási bíróság a miniszter vagy a panaszoló kívánságára soron kívül köteles elintézni (17. szakasz).

Azokra a rendeletekre nézve, melyek az országgyűlés által meg nem szavazott adóra és meg nem ajánlott utoncokra vonatkoznak, a törvényjavaslat meghagyja a jelenlegi törvényes állapotot (20. szakasz). Az ilyen rendeletek végrehajtását ugyanis a törvényhatóság ma feltétlenül megtagadhatja, tehát ezekre nézve a bírói panaszjogot kiterjeszteni nem szükséges, sőt ez veszélyes is lenne, mert arra a következtetésre adhatna alkalmat, hogy a törvényhatóságtól akkor, ha elmulasztja az ügyet a bíróság elé vinni, a kormány most már jogosan követelheti a meg nem szavazott adók behajtását és a meg nem ajánlott utoncok kiállítását.

Azokra a rendeletekre nézve, melyek nem tartalmaznak ugyan jogsérelmet s így nem vihetők a közigazgatási bíróság elé, hanem mint czélszerűtlenség, károsak, vagy kivihetetlenek, mégis hátrányosak a törvényhatóságra nézve, a jövőre is megmarad az orvoslás eddigi módja, t. i. a miniszterhez való felirati joga. A törvényhatóságnak a parlamenthez való felirati joga pedig természetesen csorbítatlanul megmarad mindennemű ügyekben, tehát azokban is, amelyekben a közigazgatási bírósághoz panasznak lesz helye.

Teljesen kitérli a törvénytárunkból ez a törvényjavaslat a kivételes hatalommal felruházott főispán-

nak azt a jogát, hogy a nem engedelmeskedő tisztviselőket elmozdithassa, sőt másokkal véglegesen helyettesíthesse.

A rövid, de tartalmánál fogva kiválóan fontos törvényjavaslat korszakos jelentőségű, amennyiben maga az 1. szakaszba lefektetett bírói jogvédelem lényegében véve nagyobb horderejű, mint a régi törvényben foglalt taxatív összege.

A törvényjavaslat összegegyezteteli a két egyaránt fontos közérdeket, egyfelől a törvényhatóság jogainak minél hatályosabb bírói védelmét, másfelől a kormányzat hatályosságának s az állam jól fölfogott érdekének megfelelő biztosítását. A törvényjavaslathoz fűzött terjedelmes indoklás, mely a felöltött kérdések részletes tárgyalását tartalmazza, teljes világosságot vet a törvényjavaslat czéljaira.

II.

A hatásköri bíróság.

A közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztése után nyújtani kívánt jogvédelem azonban igen fogyatékos lenne, sőt a gyakorlatban egészen értéktelenné is válhatna akkor, ha a hatásköri összeütközésekből keletkező vitás kérdések eldöntése ezentúl is a minisztertanács jogkörében hagyatnák, mely — mint egyik érdekelt fél — semmiesetre sem hivatott arra, hogy hatásköri kérdésekben, különösen pedig a közigazgatási bíróság és a miniszterek között felmerülő ilyen vitákban elfogulatlanul bíraskodhassék.

A „Közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről” szóló javaslatnak tehát szükséges kiegészítését és betetőzését alkotja a belügyminiszternek másik, a „hatásköri bíróságról” szóló törvényjavaslat, mely a közigazgatási hatóságok, a közigazgatási bíróság és a rendes bíróságok közt felmerülő hatásköri összeütközések eldöntésére egy külön bíróságnak: a hatásköri bíróságnak felállítását célozza.

A hatásköri bíróság szervezetének megállapításánál a törvényjavaslat különösen két szempontot érvényesít. Egyik az, hogy új állások szervezése s ezzel járó tetemes kiadás elkerültesék; másik az, hogy a felállítandó bíróság a függetlenség minden biztosítékával felruházott, hivatása magaslatán álló testület legyen.

E szempontok kielégítésére a javaslat aként kívánja szervezni a hatásköri bíróságot, hogy az elnökséget három évenként váltakozva a királyi Curianak és a közigazgatási bíróságnak elnöke viselje, a tagok pedig szintén e két felsőbb bíróságnak ítélőbírái sorából kerüljenek ki akként, hogy három évenként nyolcz-nyolcz bírót válasszon a hatásköri bíróságba.

A mi az eljárást illeti, a javaslat szerint úgy a pozitív, mint a negatív hatásköri összeütközés felmerülte hivatalból terjesztetnének a hatásköri bíróság elé. Ezzel a javaslat a felek helyzetén kíván könnyíteni s abból az elvből indul ki, hogy a hatáskörök tisztázása közérdekű czél s az államhatalomnak hivatásából folyó kötelessége a feleket támogatni abban, hogy ügyük elintézésére az illetékes fórumot megtalálják.

Általában arra törekszik a javaslat, hogy az eljárás a felekre nézve teherrel ne járjon. Ezért jogot ad ugyan a félnek, hogy a hatásköri eljárásban közreműködjék, neveztesen a tárgyaláson megjelenjék s ott nyilatkozatot tegyen, azonban ezt nem teszi kötelezővé, mert az eljárás a fél részvétele nélkül is megtörténhetik.

A javaslat a bírói hatóságoknak bizonyos tulajdonságot biztosít, a mennyiben a rendes vagy közigazgatási bíróság érdemi határozatának jogerőre emelkedése után azon az alapon, hogy az ügy a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartoznék, nem ad helyet a hatásköri bírói eljárásnak, vagyis a bíróság jogerős érdemi határozatával szemben a hatásköri vitát kizárja. A javaslat ez intézkedése a külföldi törvényhozások példáját követi s annak az általános jogfelfogásnak hódol, mely a „res iudicata” megbolygatását hatásköri vita alakjában sem tartja megengedhetőnek.

III.

Az állami és megyei tisztviselők nyugdíjviszonyossága.

Az állami és a törvényhatósági alkalmazottak nyugdíjviszonyának szabályozásáról szóló törvényjavaslat kimondja, hogy: azoknál,

a) akik állami szolgálatból törvényhatósági szolgálatba, vagy egyik törvényhatóság szolgálatából másik törvényhatóság szolgálatába közvetlenül lépnek át,

b) akik, mint nyugdíjas állami alkalmazottak törvényhatóságnál, vagy mint nyugdíjas törvényhatósági alkalmazottak az államnál, illetőleg valamely törvényhatóságnál újabb alkalmazást nyernek,

a nyugdíj, a végkielégítési összeg, az özvegyi ellátás és a nevelési járulék megállapítása céljából számításba kell venni azt az időt is, melyet megelőzőleg állami, illetőleg törvényhatósági alkalmazásban beszámítható szolgálati időként 1867. évi július hó 1-je óta eltöltöttek.

A törvényhatósági szolgálatban eltöltött idő állami szolgálatba való átlépés esetén az 1885. XI. t. cz. 10. szakaszának megfelelően polgári időszámítás szerint határozandó meg akkor is, ha az, vagy annak egy része annál a törvényhatóságnál, melyből az átlépés történt, másképp lett volna számítható.

Az állami szolgálatba átlépő törvényhatósági alkalmazottak az állampénztárba szolgálati díjat, a törvényhatósági szolgálatba átlépő állami alkalmazottak pedig a törvényhatósági nyugdíjalapba törzsjárulékot csak annyiban kötelesek fizetni, amennyiben az átlépés folytán nyert fizetésük nagyobb, mint amennyi után nyugdíjjárulékokkal, illetőleg szolgálati díjjal meg voltak róva.

Ha nyugdíjas állami alkalmazott törvényhatósági, vagy újabb állami, állandó fizetés mellett rendszeresített állásra alkalmaztatik, avagy ha nyugdíjas törvényhatósági alkalmazott állami, vagy újabb törvényhatósági, állandó fizetés mellett rendszeresített alkalmazást nyer; nyugdíját: — újabb alkalmaztatásának tartamára — be kell szüntetni, de csak azon összeg erejéig, amennyivel az újabb alkalmazással egybekötött javadalmazása a nyugdíjjal együtt nagyobb, mint az a beszámítható javadalmazás, melynek alapján a nyugdíjazás történt.

Ha újabb nyugdíjazás esetén az ily alkalmazott nyugdíja kevesebbet tenne ki, mint amennyit már korábban élvezett, az ellátó korábbi magasabb nyugdíját tartja meg, annak a hatóságának terhére, melynek terhére azt újabb tényleges alkalmazása előtt élvezte.

Az állami alkalmazottak és hozzátartozóik ellátási igényeiknek megállapításánál egyébként az 1885. XI. t. cz., a törvényhatósági alkalmazottakra és hozzátartozóikra nézve pedig annak a törvényhatóságnak a szabályrendelete irányadó, melynek szolgálatában az illető alkalmazott utóljára állott.

Az I. szakasz rendelkezései kiterjednek azokra a törvényhatósági alkalmazottakra is, kik e törvény életbelépte előtt léptek át a törvényhatósági szolgálatból állami szolgálatba vagy viszont, illetőleg teljesítettek több törvényhatóságnál szolgálatot.

Az e törvény alapján keletkező vitás kérdésekben a miniszternek (állami számvevőségek elnökeinek), illetőleg a törvényhatósági bizottságnak határozata ellen panasznak van helye a m. kir. közigazgatási bírósághoz.

Az 1885. XI. t. cz. 8. szakaszának az a rendelkezése, hogy az állami szolgálatot közvetlenül megelőzőleg törvényhatósági szolgálatban töltött idő annak számítható be, aki 10 évig állami szolgálatban áll, továbbá ugyan-e törvény 32. szakaszának 2. pontja és 33. szakasza hatályukat veszítik.

A megokolás többek közt a következőket mondja: A törvényhatósági szolgálatból állami szolgálatba vagy más törvényhatóság szolgálatába, vagy — mi különben csak ritkán fordul elő — állami szolgálatból törvényhatósági szolgálatba való átlépés nem csekély kockázattal jár s veszélyezteti a szerzett igények sorsát, mert mindig kérdéses, vajon az átlépő elérheti-e az újabb 10 évi szolgálatot, melytől korábbi szolgálatának számbavétele függővé van téve.

Az átlépésnek ily kockázattal való egybekapcsolása s így megnehezítése egyáltalán nem kívánatos.

Ami különösen az állami és a törvényhatósági szolgálat köréből való kölcsönös átlépést illeti, nem szükséges bővebben fejtegetni: mily előnnyel járna, ha az ily átlépések gyakrabban történhetnének, ha az állami és a törvényhatósági szolgálat közti választalal ledőlne az ezáltal különösen a központi igazgatási szervek és a törvényhatóságok között egész-

séges vérkeringés lenne megindítható s a vidéki hatóságoknál gyűjtött tapasztalatok a központi igazgatásnál, a központi hatóságoknál szerzett ismeretek pedig a helyi igazgatás szolgálatában lennének mindkét szolgálati ág javára értékesíthetők.

Ez a cél ily teljességében ma el nem érhető. Állami alkalmazottak rendszeresen éppen nem óhajtanak törvényhatósági szolgálatba jutni, törvényhatósági alkalmazottaknak állami szolgálatba való átvétele pedig — a mai szervezet mellett — rendszerint csak az állami alkalmazottak jogos előléptetési igényeinek sérelmével történhetik.

Ha azonban mai közigazgatási szervezetünk utját is állja annak, hogy az említett kívánatos helyzet legyen megteremthető, kétségtelenül óhajtható, hogy legalább mesterséges akadályokat ne emeljünk azok mellé, melyek magából a szervezetből folynak.

Ily mesterséges akadály jelenleg az, hogy az átlépő az említett súlyos kockázatot viselésére van kényszerítve.

Bizonyára joggal kérdezhető, hogy miért nem hozom javaslatba a nyugdíjviszonyosságnak a községi és rendezett tanácsú városi alkalmazottakra való kiterjesztését is, holott ezek szintén fontos tényezői a községi szolgálatnak s szintén nagyrészt az állam munkáját végzik.

A nyugdíjviszonyosságnak ez irányban kiterjesztése elvi szempontokba nem ütközik, sőt különösen a községi jegyzők részére egyfelől a törvényhatósági másfelől az állami szolgálatba való léphetésnek ily módon is megkönnyítése nemcsak a jegyzői kar régi kivágásának kielégítését jelentené, hanem egyúttal a közigazgatási szolgálat érdekében is kívánatos lenne.

Amde annak, hogy a rendezés körébe a községi és körjegyzők is már ezuttal bevonassanak, ez idő szerint még alig leküzdhető gyakorlati nehézségei vannak. Első sorban az, hogy a jegyzők nyugdíjazásának ügye jelenleg nincs egy szabályozva, hogy a viszonyosság velük szemben való kimondásának következményei áttekinthetők lennének s a szabályozás ez irányban valamely megbízható, szilárd alapra támaszkodhatnék.

Épp azért, mert a jegyzők nyugdíjügye jelenleg tökéletlenül van megoldva, tervbe vettem annak törvényi útján való egységes rendezését, melyre már a községi jegyzők és segédjegyzők illetményeinek szabályozásáról szóló 1904. XI. t. cz. szakasza is utal s mely valószínűleg egy országos nyugdíjintézet alakításából fog állani.

Ekkor nyílik majd alkalom arra is, hogy az állami és a törvényhatósági szolgálat közt létesített nyugdíjviszonyosság megfelelő alakban a jegyzői szolgálattal szemben is megállapíttassék.

Még kevésbé lehet ezuttal szó a rendezett tanácsú városi alkalmazottak nyugdíjviszonyosságának megállapításáról, kiknek nyugdíjigényeiről eddigi törvényeink egyáltalán nem intézkednek E kirívó hiánynak megszüntetése s a rendezett tanácsú városi alkalmazottak sorsának biztosítása — egyéb megoldásra váró sarkalatos kérdésekkel kapcsolatban — az új városi törvény keretében történhetik meg.

Ami az állami és a törvényhatósági szolgálat közti nyugdíjviszonyosság teljes megvalósításának pénzügyi következményeit illeti, ezek természetesen számszerű pontossággal előre meg nem állapíthatók.

Előreláthatólag az államkincstárba nagyobb teher fog belőle háramlani, mint a törvényhatósági nyugdíjintézetekre, mert a törvényhatósági szolgálatnak az állammal való felelősele gyakoribb, mint ellenkezője.

Senmi esetre sem lehet szó oly súlyos kiadásokról, melyek a szóban levő épp oly méltányos, mint a községi szolgálat érdekében álló újítás előnyeivel szemben komolyan figyelembe jöhetnek.

IV.

A közigazgatás államosításának előléte.

Gróf Andrássy Gyula belügyminiszternek negyedik javaslata eltörli a Szapary-féle 1901. évi 33-ik egyszerű törvényt, amely a közigazgatást állami feladatnak mondja ki.

Budapest, október 16.

Felülvizsgáló bizottságok a közigazgatási bíróságnál. Wlassics Gyula, a közigazgatási bíróság elnöke egy rendeletet adott ki, amelylyel elvi jelen-

tőségű határozatokat felülvizsgáló bizottságot alkotott s ennek működéséről egy szabályzatot léptetett életbe, hogy a közigazgatási bíróság a jogegység és a jogbiztonság megóvása körül fontos feladatának minél tökéletesebben feleljen meg. A szabályzat szerint, ha valamely ügy eldöntésénél a tanács elnöke, vagy a tanács többsége az ügyet elvi jelentőségűnek találja, azt a körülményt az ügydarabra feljegyzzi, amely azután az elnöki titkárhoz kerül, aki az elvi határozat fejezetét elkészíti és azt a felülvizsgáló bizottságnak bemutatja. A felülvizsgáló bizottság, amelyet a bíróság elnöke az ítélőtáblák köréből alakít, a bíróság mindkét osztályában külön-külön egy év tartamára, az eléje terjesztett határozatot felülvizsgálja, majd pedig az elnök elé terjeszti, akinek jóváhagyása mellett jelenhetik csak meg az elvi határozatok gyűjteményében. Ha valamely tanácsülésben egyes konkrét esetből felmerült elvi kérdés eldöntése valamely, a gyűjteményben már megjelent határozattal ellentétes, úgy a tanács elnökének azonnal jelentést kell tennie az ülés bezárása után a bíróság elnökének. A szabályzat már ez év november tizenötödikén lép életbe.

A bizottságok megalakulása. A képviselőház ma megválasztott bizottságai és az egyes osztályok holnap, csütörtökön délelőtt fél 11 órakor a képviselőház ülését megelőzőleg alakulnak meg, a részükre kijelölt helyiségekben s a holnap ülésben az elnök azután jelentést tesz a bizottságok megalakulásáról.

A horvát képviselők forrongása.

— A bizottsági választások miatt. —

Budapest, október 16.

A képviselőház mai ülésén választották meg tudvalevőleg az egyes bizottságokat. A hivatalos jelöltek változatlanul választották be az egyes bizottságokba, csak a pénzügyi bizottságból bukkott ki a horvát klub jelöltje: Vrbanics Ferencz, aki csak 59 szavazatot kapott, míg Drohobeczky Gyula körösi püspök, aki már az első ülészakban a pénzügyi bizottság tagja volt, de most a horvátok nem jelölték, 154 szavazatot kapott. A horvát képviselők ezt az eredményt a választás kihirdetésekor nagy zajjal fogadták s megabuzogolták Drohobeczkyt, mire a magyar képviselők megéleztek Drohobeczkyt. Vrbanics kibuktatása nagy kavargást idézett elő a horvát képviselők között, ma délután érkezetet is tartottak az ügyben, amelynek eredménye az lesz, hogy az egyes bizottságokba beválasztott horvát képviselők lemondanak bizottsági tagságaikról.

A horvát képviselők forrongásáról tudósítunk a következők:

A képviselőház mai ülésében a pénzügyi bizottságba történt tagválasztásnál a képviselők többsége a horvát klub által jelölt Vrbanics helyébe Drohobeczky Gyula püspökre adta szavazatát, ami a horvátok körében annál nagyobb megütközést keltett, mivel a körösi püspök az ismert események miatt a párt kötelékéből kizárattott.

Az ülés után a koalíció tagjai Medakovichs Bogdán elnöke alatt értekezletre gyűltek össze, melyen ezt az incidenszt élénken tárgyalták. Az értekezleten sánálattal tudomást vettek arról, hogy jöhet a többség képviselői felhívták a horvátokat arra, hogy a különböző bizottságokban részükre fenntartott helyekre tagjaikat jelöljék, amit a klub meg is tett és tagjai jelölését megfelelő uton hivatalosan közölte is, ugyanazon többség minden parlamenti szokás ellenére a szavazásnál a jelöltek egyikének nevét törölte és másra szavazott, míg a horvátok valamennyien azokra a jelöltekre szavaztak, akiket az illető pártok kandidáltak. A parlamenti szokásnak ezen figyelmen kívül hagyása miatt a bizottságokba beválasztott valamennyi horvát tag e tagságukról lemond és ezt a képviselőház elnökével közölni fogják.

Az értekezlet ideje alatt távirat érkezett az osztrák reichsrath délszláv klubjának elnökségétől azon értesítéssel, hogy a klubnak öt tagja este a gyorsvonattal Bécsből Budapestre érkezik, hogy a horvát-szerb koalíció klubjával a kiegyezési kérdések ügyében érintkezésbe lépjenek. A délszláv klub tagjai, Hribar, dr. Rybars, Spincscs tanár, dr. Tresics és dr. Bjeladinovics képviselők tényleg meg is érkeztek és este a horvát képviselőkkel együtt vacsoráltak. Holnap délelőtt 9 órakor a kiküldött dalmát képviselők a horvátok klubjával együttes értekezletet fognak tar-

tani, hogy a helyzetet és a közösen érdeklő ügyeket megbeszéljék.

Az értekezleten sok szó esett a kiegyezési javaslatokról is, melyekről általában mint a kormány vereségéről beszéltek, végleges álláspontot azonban a párt nem foglalt el.

Mazsuranics mai interpellációja és az azt kísérő indokoló beszéd ismét aktuálissá tette a horvát gyorsírók alkalmazásának kérdését. Eleintén úgy tervezték, hogy Rajcs Dusan, a képviselőház gyorsírójának tagja jegyezze a beszédet, de miután ez esetben az elnöknek eskü telt tolmács nem állott volna rendelkezésre, a mai napra abban történt megállapodás, hogy az interpelláló képviselő adja át kéziratban beszédének szövegét a gyorsíró főnökének, hogy az a naplóba felvehető legyen. A horvátok azonban ragaszkodnak ahhoz, hogy horvát gyorsírók alkalmaztassanak. Történetesen Justh Gyula a képviselőház elnöke a folyosón találkozott a horvát országgyűlés elnökével, Medakovic Bogdánal és kifejezte azon kívánságát, hogy vele a dolgokról beszélgethessen, amit Medakovic örömmel tudomásul vett és legközelebb fel is keresi az elnököt, hogy vele a horvát ügyekről értekezzen.

A király betegsége.

— A javulás után. —

Budapest, október 16.

A mai táviratok, ha jelentékeny javulásról nem is, de arról beszámolnak, hogy a baj nem terjed és lokalizáltnak tekinthető. Határozott fordulat a gyógyulás felé még nem történt és még mindig lehetséges, hogy a veszedelem váratlanul elharapózik. De most már mégis alaposabb a remény, hogy az agg uralkodó kilábol a bajból, mert ha szervezete eddig diadalmasan dacolt a betegséggel, hihető, hogy dacolni fog ezután is. Orvosai féltő gonddal veszik körül s ami az emberi lehetőség határain belül van, azt megcselekszik a beteg királyi, hogy minél hamarabb teljesen lábra állítsák.

Részletes tudósításunk a következő:

A király állapota.

A Schönbrunnból érkező hírek tele vannak reménységgel. Az utolsó jelentések szerint a király állapotában újra b b könnyű javulást lehet konstatálni.

A király éjjeli nyugalmát ugyan ismét köhögés zavarta meg és álma ennél fogva nem volt tartós, de mint már ismételt elmondtuk, a köhögés, valamint egyáltalán a hurutos tünetek nem nagyon aggasztják az orvosokat, főgondjuk a király erőbeli állapotára irányul és ebben a tekintetben szerencsére el lehet mondani, hogy sem a köhögés, sem a betegség megzavarása a király erőbeli állapotára nem voltak befolyással, ellenkezésképpen, a király erőbeli állapota tegnap óta is javult. A király az egész éjszakát láz nélkül töltötte és bár a reggeli órákban, mint rendszeren, ismét jelentkeztek a lázas tünetek, ezek a tünetek már igen enyhe természetűek voltak. Reggeli látogatása alkalmával dr. Kerzl háziorvos konstatálta, hogy a hurutos tünetek nem terjedtek és a betegség képe semmiféle lényeges változást nem mutat fel.

A király ma reggel, mint rendszeren, öt órakor kelt fel ágyából, miután előzőleg hideg begöngyölést kapott, mely nagyon felfrissítette. A király telet reggelizett és egy kis süteményt evett hozzá, azután dolgozószobájába ment, hol nemsokára megjelentek Paar, Bolirass és Schiessl. A király a kihallgatások alatt semmiféle fáradságot sem érzett el, hanem meglepődéssel konstatálhatták az orvosok is, hogy a király erőbeli állapota a délelőtti folyamán is nagyon jó volt. Az orvosok nyilatkozatai szerint, hogy ha a betegség ennek a hétnek folyamán is kedvezően folyik le, remélni lehet, hogy a király állapota a hét végéig határozottan jobbra fordul és a hurut visszaféjődik.

A király állapotában a délelőtti folyamán nem állott be változás. A király íróasztalánál ült és dolgozott. Kerzl udvari orvos, aki másnap délelőtti hosszabb ideig szokott a királynál

maradni, ma korábban távozott, a mit kedvező jelnek vesznek. A király az első délutáni órákban fogadta Montenuovo herceg második főudvarmestert, aki előterjesztést tett ő felségének. Báró Aehrenthal ma délelőtti gróf Paarnál tudakozódott a király állapotáról. Az orvosok az utóbbi napokban többször ajánlották a királynak, hogy egészségének teljes helyreállítása végett hosszabb időre délibb vidéket keressen föl s erre a célra Abbáziát vagy Lovranát ajánlották, de a király mind ezeket az ajánlatokat határozottan visszautasította s kijelentette, hogy Schönbrunnban akar maradni. A király ezt oly nyomatékosan jelentette ki, hogy egyelőre gondolni sem lehet szándékának megváltoztatására.

Félhivatalos jelentés szerint a katharrus változatlanul fennáll. Az éjszaka ő felségének nem volt láza, de álmát a köhögés erősen zavarta. Reggel szintén nem volt láz konstatálható. Az erőállapot kedvezőbb mint tegnap.

Más oldalról táviratozzák, hogy a király a mai éjjel jól töltötte. A köhögés ugyan időnként megzavarta álmában. Reggel a rendes időben ébredt, öt órakor. Reggelijét jó étvágygyal fogyasztotta el. Az orvosok konstatálták, hogy a katharrus változatlanul fennáll, láz nincs jelen és az érverés erős. A király szubjektív érzése javult. Ő felsége sokkal frissebbnek érzi magát, mint tegnap. A körülményekhez képest állapota teljesen kielégítő és megnyugtató körülmény az, hogy a király a betegségével járó lázjelenségek mellett is folytathatja szokott napi életmódját, azzal az egyedüli megszorítással, hogy az orvosok eltiltották a megerőltető beszédet. A lázjelenségek egyébként alacsonyabb fokúak és rövid ideig tartanak. Ma ismét számosan érdeklődtek a király állapota iránt és egész Bécs város közönsége megnyugodva értesült arról, hogy az uralkodó állapotában most már tartós a javulás.

Mária Valéria a betegágyánál.

Mária Valéria főhercegnő ma délben Valseeből Schönbrunnba érkezett, hogy a királyt meglátogassa. Nem szabad azonban ebből semmiféle kedvezőtlen következtetést levonni a király állapotára. Tudvalevő, hogy Mária Valéria főhercegnő atyját, a királyt igen gyakran meg szokta látogatni és érthető, ha most, mikor a király beteg, még nagyobb szükségét érzi annak, hogy atyját lássa és ha csak néhány óráig is vele időzzön. Mária Valéria főhercegnő a leinzi kastélyban fog lakni, ahol jelenleg férje, Ferencz Szalvator főherceg időzik és két órakor a királyi együtt fog ebédelni. Este a főhercegnő visszatér Valseebe.

Ferencz Ferdinánd főherceg tegnap délután és este újból tudakozódott a király állapotáról.

A tőzsde megnyugtatója.

A bécsi tőzsde főtitkára a mai előtőzsdén a következő jelentést közölte a tőzsde tagjaival: A múlt éjszaka a király bár köhögéstől zavarva, jól aludt és láza nem volt. A királynak jó étvágya van, erőbeli állapota javult, a hurut tegnap óta nem mutat föl változást.

Jelentés a Reichsrathban.

Az osztrák képviselőház mai ülésének kezdetén Weisskirchner elnök a következő kijelentést tette:

Mint az osztrák képviselőház reprezentánsa, kötelességemnek tartottam a kabinetirodához fordulni, hogy a Reichsrath összeülését idejére az osztrák népek képviselőinek hivatalos közléseket töltessek ő felsége állapotáról. A kabinetigazgató ő excellenciájától a következő levelet kaptam: Mélyen tisztelt elnök ur! Tisztelettel közlöm önnek, hogy influenzás katharrusban szenvedő felséges urunk állapota a körülményekhez képest, hála istennek, annyiban teljesen kielégítő, amennyiben ő felsége a betegség természetében rejlő lázjelenségek dacára, rendes életmódját folytathatja, csupán csak a megerőltető beszédet kell kerülnie, nehogy a köhögés ingere fokozódjék. A lázjelenségek egyébként nem oly hevesek, mint eleinte, a katharrális jelenségek kevesbednek, az étvágy és álom valamivel jobb. Mindezek dacára még jó ideig el fog tartani, amíg az összes betegségi tünetek visszaféjődnek. A tegnap esti orvosi vizsgálat megállapítja, hogy a tegnapi egész nap folya-

mán láz nem volt kimutatható. A katharrális jelenségek nagyjában változatlanok, az érverés erőteljes. Reggel is azt a hirt vettem, hogy ő felsége az éjszakát, habár köhögéstől zavarva, jól töltötte el és hogy közérzése javult. A lázmentesség, hála istennek, most is tart, ő felsége jó erőben érzi magát.

Bécsből táviratozzák: A király állapotában a mai nap folyamán örvendetes javulás állott be, amely tartósan ígérkezik. A lázas tünetek teljesen kimaradtak.

Azt hiszem, mindnyájunk közös érzését tolmácsolom, amidőn legmelegebb részvételem fejezem ki és kérem az egek urát, vajha meggyógyítaná szeretett uralkodónkat. (Hosszantartó viharos éljenzés és taps.)

A király betegsége és a fővárosi közgyűlés.

A ma délutáni közgyűlés megnyitása előtt, Fülepp Kálmán főpolgármesternél Márkus József főrendiházi tag vezetése mellett megjelentek Heltai Ferencz, Vázsonyi Vilmos és Kollár Lajos fővárosi bizottsági tagok és arra kérték, hogy tolmácsolná a közgyűlés érzelmeit a király betegsége alkalmából. A főpolgármester, igen természetesen, a legnagyobb készséggel tett eleget a kívánalomnak.

Ujabb híreink.

A köhögési ingerek most már sokkal kisebb mértékben jelentkeznek. Az uralkodó több ízben jó étvágygyal étkezett. Kedélyállapota jó. A király az egész délelőtöt íróasztalánál töltötte és államügyekkel foglalkozott. Délelőtt megjelentek a király dolgozószobájában Schiessl kabinetirodai igazgató, majd gróf Paár főhadsegéd és jelentést tettek ő felségének. Délben báró Aehrenthal külügyminiszter kocsin kihajtatott Schönbrunnba, ahol gróf Paár főhadsegédnél tudakozódott a király állapota felől. Mária Valéria főhercegnő délben Wallseeből Bécsbe érkezett férjével, Ferencz Szalvator főherceggel. Mária Valéria főhercegnő délután két órakor Schönbrunnba hajtatott és meglátogatta a királyt. A főhercegnő ő felségével együtt ebédel. Délután ¼ órák orokor visszakocsizott a Burgba és este ismét visszatért Wallseeba. ¼ órák orokor báró Beck miniszterelnök érkezett meg a királyi kastélyba és ő felségének jelentést tett. A király a kihallgatások alatt semmiféle fáradságot sem érzett el és az orvosok örömmel konstatálták, hogy az uralkodó erőbeli állapota sokkal kedvezőbb, mint tegnap.

A király kezelőorvosai rendkívül kedvező jelnek tartják, hogy ő felsége hétfőn a láz után minden gyógyszer alkalmazása nélkül izzadni kezdett és attól fogva a láz elmúlt. Mivel a hurutos és influenzás bántalmak a vesét is megtámadják, az orvosok e részben is vizsgálatot tartottak és az eredmény minden tekintetben megnyugtató; sem foszfátokat, sem albuminátokat, egyáltalán semmi rendellenességet nem konstatált a vizsgálat, ami pedig a hurutos tüneteket illeti, azok nem terjedtek és az egyik tüdőszárny teljesen mentes a katharrustól.

Ma korán délután a hőmérséklet valamivel emelkedett, azonban olyan csekély volt a változás, hogy az orvosok nem tartják jelentős körülménynek.

Napközben ő felsége a szobákban fel és alá sétált, de még mindig nem engedik az orvosok, hogy a szabadba menjen ki.

Bécsből jelentik: A királynak a múlt éjszaka alig volt valami csekély láza és a temperatura reggelre normális lett minden orvosság nélkül.

A délelőtti órákban megint némi csekély hőemelkedés jelentkezett. Az éjszaka első fele meglehetősen rossz volt az erős köhögés miatt; dr. Kerzl, aki ő felsége közelében volt, megnyugtató szert adott be, aztán a király elaludt. A rossz éjszaka miatt az uralkodó ma reggel a szokottnál egy órával később kelt föl; eleinte bágyadtnak érezte magát, de aztán visszanyerte frissességét, jobb étvágygyal evett. A hurutos tünetek nem terjedtek.

Mária Valéria főhercegnő még tegnap táviratilag kérdezősködött, vajon meglátogathatja-e atyját és nemsokára az a válasz ment Schönbrunnból, hogy a király örömmel várja. Ma délben a főhercegasszony Bécsbe érkezett, délután kikocsizott Schönbrunnba és fél óra hosszat volt a királynál, aztán visszatért Bécsbe.

Hír szerint Gizella bajor hercegnő is meg fogja látogatni a királyt még a héten.

Mozgó képek.

Kiegyezés a karzaton.

A képviselőház mai ülésének gyönyörű közönsége volt. Lélekemelő volt az élénk érdeklődést látni, melylyel a budapesti közönség krémje „az Ausztriával való gazdasági viszonyaink rendezéséről szóló törvényjavaslatok” előterjesztését és magyarázatát kísérte. Lám komoly és elvont dolgok iránt is fogékony ez a léhának rágalmozott publikum.

Mint hogy — őszintén bevallom — sem a vámu-ügyhöz, sem a kvótakérdéshez nem értek, elhatároztam, hogy inkább a figyelő szerepére vállalkozom és a harmadik számú karzat egyik márványoszlopa mögött foglaltam állást.

Közelemben egy fiatal pár ült és egymáshoz simulva (botrányosan szűkek a t. Ház karzatának a széksorai) lesték a tereméből felhangzó szavakat. A jegyzőkönyv felolvasása nem érdekelte őket. Ezalatt inkább a közönséget és a honatyákat gukkerezték. Csak egy látcsövök volt, melyet hol az egyik, hol a másik használt.

— Ki az a rózsaszínkalapos baba? — kérdezte a férfi?

— Adja a gukkert! — szólt a nő és sok idő telt el, míg a látcső az egyik kézből a másikba átvándorolt.

— Azt a vén skatulyát maga röviden babának nevezi? Rossz ízlése van.

— És ezt maga mondja? panaszkodott a fiatal ember.

Mire mindakettlen elnevezték magukat.

— Csitt! sugta a nő. Andrassy beszél.

— Miről?

— Valami biztosítékot emleget.

— Maga is biztosíthatna már engemet.

— Nem hallgat!

Kis szünet után a férfi szólalt meg

— Kár, hogy ezt az Andrassyt nem bírjuk két példányban.

— Miért?

— Ausztriával szemben párduczi erőre lenne szükségünk.

E rosz viczcézt a fehér keztyűs kéz megcsipte a vörös karját. Mire ez megcsókolta a büntető kezét.

E beszéd közben tetszés morajlott a házon végig.

— Mit mondott? kérdezte szomszédom.

— Valami bíróság hatáskörét és valami hatásköri bíróságot emleget.

— Mit ér az nekem, ha maga az én hatáskörömet nem akarja tágitani.

— Szemtelen!

Zajos tapskíséret közt ült le a belügyminiszter. Utána Wekerle emelkedett szólásra.

— Halljuk! Halljuk! kiáltások zúgtak a képviselői padsorokon végig.

— Tudja mit hallottam? kérdezte a javíthatatlan viccczelő.

— Nos?

— Hogy a két miniszterelnök egyidejűleg terjeszti elő a kiegyezési javaslatokat s hogy ebben a tekintetben annyira lelkiismeretesek, hogy ugyanabban a perczen kezdenek beszélni, ugyanannyi szót mondanak és mindakettlen egyszerre ülnek le.

— Ah!?

— Sőt tovább mennek. A reciprocitás kedvéért az osztrák miniszterelnök Beckerlé-re változtatta a nevét.

A selyem alsószoknya olyanformán suhogott, mintha valami alattomos rugás hozta volna mozgásba. A fiatal ember fölcsiszszent és megdörzsölte a lábcsárját. (Ki tehet róla, hogy keze idegen terepnumra is eltévedt.)

— Jól viselje magát, különben itt hagyom.

— Talán bizony hallgatja Wekerlét.

— Persze hogy hallgatom.

— De nem tudná megmondani, hogy miről van szó.

— Olyan hülyének tart? Azt mondta, hogy gondolni sem szabad a közbeeső vámok szedésére.

— Maga talán gondol ilyesmire?

— Mire?

— Közbeeső vámok szedésére? Vagy fogyasztási adóvonalak felállítására?

— Már megint helytelenkedik!

— Hát még mit mondott?

— Hogy a szerződések lejártá után szabad elhatározásunkat minden téren érvényesítjük.

— A házassági szerződések lejártá után?

— Eh!

— Addig nem várunk. Szabad elhatározásunkat már most kell érvényesítenünk. Nem igaz?

— Hallgasson!

— Magyarázzon tovább!

— Most az annabergi csatlakozásról beszél.

— Mi közünk az Anna bergi csatlakozásához.

— Csát—csat—lakozásról.

— Hát csatlakozásához! Még sem illik, hogy a szegény Anna privát dolgait az ország színe előtt pertraktálják.

— Hiszen az nem nő. Az valami vasutállomás, amely közelebb hoz Berlinhez. Ezentul naponként kilenczvenhat vonatot fog közlekedni Annabergen át.

— Mennyi?

— Kilenczvenhat.

— Naponként? Tyűh! Eddig is sok magyar színeszünk ment át Berlinbe; hát még ezentul.

Odalenn mozgás, ingerült felkiáltások közt mondja a miniszterelnök nyomatékosan:

— Tapsra mi igényt nem tartunk!

A karzati fiatalember a nagy izgatottságban megfogta szomszédnője kezét és nógatva kérdezte:

— Mi az? mi az?

— Két perczenntel fölemelik a kvótát.

— Lássá, lássá!

— Mit lássak?

— Ők fölemelik!

A nő sértődötten föluggott. Az elnök öt perczenre felüggesztette az ülést s a szünet után unalmas választások kerültek napirendre, a karzaton élénk mozgás támadt s a közönség tologva távozott.

A fiatalember udvariasan kísérte szomszédnőjét a sok lépcsőn le. Nyomukban maradtam és hallottam amikor sugva kérdezte:

— Mikor?

— Holnap tízenkettőkor.

Késéskivül úgy értette, hogy holnap délelőtt lesz a következő ülés és én örömmel vettem tudomásul, hogy — bár nagy terhekkel összekötve — végre megvan az óhajtott kiegyezés. Rosta.

TÁVIRATOK.

A csár és Edvard király.

Pétervár, okt. 16. (Saját tudósítónktól.) Alapítanak azok a hírek, hogy Edvard király találkozni fog a csárral. A csári pár Peterhofba való visszatérése után ott fog maradni és Miklós csár egyelőre semmiféle utazást nem tervez. A finn szigeteken a szép időre való tekintettel marad tovább a csári család, semmint tervebe volt véve.

Egy szó sem igaz abból, hogy Iswolski állása tarthatatlan, sőt ellenkezőleg, az orosz-japán és a japán-angol egyezmények megkötése óta a külügyminiszter a legnagyobb kegyben áll a csárnál.

Szerb állapotok.

Belgrád, okt. 16. (Saját tudósítónktól.) Vuics Dusán, a király főudvarmestere lemondott állásáról és örökre kiköltözik Szerbiából Párisba. Általánosan azt beszélik városzerte, hogy Vuics Dusán, aki politikai körökben rendkívül népszerű és a társaságokban nagy kedveltségnek örvend, azért költözik el hazájából, mert nagy katasztrófától fél és idejekorán biztonságba akar jutni.

György trónörökös eddig a konakon kívül lakott. Legközelebb felosztják háztartását és a trónörökös állandóan a királyi palotában fog lakni.

A haladópartí Pravda közli, hogy a tegnapi esti udvari lakoma után, amelyet a király a belga követ tiszteletére adott, a konakon éjjel tizenegy órakor a trónörökös és Dunyic testőrparancsnok közt összekocczanás történt. A részletekről nem számol be a Pravda.

Az új дума.

Pétervár, október 16. (Saját tudósítónktól.) Golowin, a дума volt elnöke szerint az új дума is ellenzéki jellegű lesz, de a kormány nem fogja felosztani, mert az új választási törvény, amelynek ürügyén a régi dumát felosztatták, a Stolypin-kormány utolsó támasza.

A helyzet Marokkóban

Páris, október 16. A Petit Parisien szerint a marokkói állami bank és Abdul Aziz szultán párisi delegátusa folytatják tárgyalásaikat. A szultán megbizottja 5 milliót igényel. A tárgyalások már igen előrehaladtak.

Tanger, október 16. A maghen 430 katonája a francia misszió egyik benszülött tisztjének vezérlete alatt Mogadorba vonult az ottani helyőrség megerősítésére.

EGYHÁZAK.

— (Egyházkerületi közgyűlés.) A dunamenti református egyházkerület ma már negyedik napja folytatja közgyűlését, amelyen ezuttal Adám András gondnok és Baksay Sándor püspök elnököltek.

A közgyűlés helybenhagyta Nagykőrös, Sárbogárd, Szabadszállás, Dunapataj, Gyömrő, Pécel és Szada adásvételi kérvényeit, Benedek Sándor előadása alapján.

A népiskolai bizottság jelentését, amelyet Bátori Dániel terjesztett elő, jóváhagyták. A közpiskolai bizottság jelentését Aposzta Pál ismertetie. Beszámolt a kerületi gimnáziumok tanítási rendjéről és az elvégzett tananyagáról. A gimnáziumokban tavaly 107 tanár tanított, a tanulók száma 1609 volt. Az iskolák fenntartási költsége 342.224 koronára rugott, mely összegből 119.900 koronát az állam fedezett. A kultuszminiszter az 1907. év második felére tanári korpótlék címén 14.883 koronát utalványozott és felhatalmazta a püspöki hivatalt, hogy ezentul minden újabb intézkedés bevárára nélkül félvevenként 14.750 koronát az állampénztárból fölvehessen. A közgyűlés ezután a középiskolai bizottság javaslatára elismerést és köszönetet szavazott Katona József igazgatónak, aki már tíz év óta dicséretes munkásságot fejt ki a bizottságban.

A tanítóképző intézeti bizottság jelentését H. Kiss Kálmán mutatta be. A nagykőrösi tanítóképző tanári személyzete 11 tanárból állott. A növendékek száma tavaly 104 volt. A tanítás eredménye kielégítő volt s az 1906—907. tanévben 14 növendék nyert tanítói képesítést. Az intézet államsegély, illetve fizetékieskiegészítés címén 4800 koronát kapott. A közgyűlés a jelentést egész terjedelmében tudomásul vette.

Hamar István a Ráday-könyvtár állapotáról és ügyeiről referált. Indítványára kimondta a közgyűlés, hogy a Ráday-könyvtár bővítése és fenntartása végett államsegélyt fog kérni s evégből az ügyet kiadja a jogügyi bizottságnak és a számszéknek.

Ezután Szóts Farkas előadása nyomán tárgyalta a közgyűlés a lelkeszi nyugdíjintézet életbeléptetésére szükséges intézkedéseket.

— (A patriarkaválasztás ügye.) A patriarka kérdésben a szerb radikális párt, mely a kongresszusnak többségét képezi, még nem hozott határozatot. A párt a megválasztandó személyt illetőleg csak akkor fog határozni, ha a kongresszus egybehívják. A kongresszusi választmányt, mely a patriarkátus folyó ügyeit intézi, e hó 21-ikére egybehívták. A választmány ez alkalommal felterjesztést fog intézni a kormányhoz a kongresszus sürgős egybehívása iránt, hogy a patriarka minél előbb megválasztassék.

EGYETERTÉS.

Október hó 15-ével új előfizetést nyitottunk az Egyetertesre. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek előfizetése lejárt, sziveskedjenek az előfizetés megújításáról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

Minden előfizetőnk teljesen díj-talanul kapja a magyar család számára kiváló gonddal szerkesztett „Magyar Szalon” című folyóiratot.

Az Egyetertes előfizetési ára:

Egy hónapra . . . 2 kor. 40 fill.
Negyedévre . . . 7 kor. — fill.
Félévre . . . 14 kor. — fill.
Egész évre . . . 28 kor. — fill.

UJDONSÁGOK.

Minden gyerek nyolcz korona.

* * *

Olvassom, hogy egy dunántúli város nem mindennapi újítást léptetett életbe, hogy a vidéken lakó asszonynépet az anyaság szent kötelességének elvállalására serkentse. Utiköltséget, ingyen gyógykezelést ad azoknak a nőknek, akik reményteljes állapotban a városi közkórházba kíváncsoznak, sőt ezenfelül egy erre a célra rendelt közalapítványból még külön nyolcz korona prémiummal jutalmaz minden egészséges és életképes újszülött gyermeket.

Nem véletlen, hogy éppen dunántúli város jut el ehhez az ideához. Dunántul hódít legféltetesebben az „egyke” rendszer. Falvak vannak ezen a tájon, amelyekben alig lézeng egy-két gyermek; a templomi csöndben álló házsorok közül állandóan hiányzik a szokott kiskoru zsvaj. Nagyharsányban, ahol minap leplezték le Kossuth Lajos szobrát, pap és tanító szomorúan panaszkodtak az egybesereglett előkelő uraknak, hogy a harmadfélezer ember lakta községben két év óta nem volt egyetlen egy keresztelő s a falusi iskolában összesen sem jár több gyerek, mint egy. Most már az „egyke” sem kell a népnek, az is gondot okoz, az is költségbe kerül, amikor kiházasítják, az is elvisz a kisbirtokból egy darab földet.

A legrémesebb depopuláció utja ez s a pap és a tanító kétségbeesve panaszkodják, hogy ők nem tehetnek ellene. Hiába prédikálnak morált a népnek, az anyák sztrájkja tovább tart. Immár Istentől, bölcs vezetőktől teljesen elrugaszkodék a beste paraszt s megy a maga feje után.

A jó pap és a derék tanító megnyugtathatják a lelkiismeretüket. Ők valóban nem tehetnek ellene. Szép szavak, erkölcsi igék tehetetlenek ott, ahol mélyreható szociális okok idéztek elő valamely eredményt. Ha az ember igazi ösztönét követheti, nem irtózik a gyermekétől. A gúnygőg apróság, aki vérünkben származott, mindannyiunknak kedves. A természet mézzel övezte körül a szerelmet s kiirhatatlanul beleoltotta az emberi lélekbe az anyaság s az apaság vágyát. Így vesztegeti meg az egyént, hogy a faj tovább folytatás a javáért a következő nemzedékek válhét magára vállalja. Őskorszakban szívesen vállalták is a népek ezt a terhet. Több gyerek, több munkás kéz, több harci erő; gazdagság, hatalom volt a sok gyerek s ezért a termékenység volt a legfeszítettebb, legirigyletebb erény. De ma változtak az idők s a gazdasági viszonyok nyomása alatt módosultak az eredeti fölfogások. Ma a sok gyerek, sok gond s míg régen összeszett, egymást támogatta az egyén és faj érdeke, ma ezek az érdekek divergáltak és a legélesebben szembehegyezkednek egymással. A faj, a nemzet, az állam bőséges születési statisztikát követel, hogy szaporodjék a nemzetvagyon gyarapító dolgos kéz, a fegyveres katona. A faj, a nemzet, az állam számára a bőséges szaporaság ma is hatalom, gazdagság, de nem így az egyén számára. És az egyének, a sztrájkoló anyáknak, az óvatos apáknak hiába prédikálja a morált a pap, a tanító, hiába hirdetik neki, hogy a haza tőlük utódokat kíván, a nagyharsányi, baranyai, somogyi és egyéb szegény ember azt mondja:

— Uram! Mi magunk is gonddal élünk, szegénységünkben alig telik a magunk számára; miért szaporítsuk a koldusokat?

És ha ezt mondja a szegény ember, kinek van bátorsága arra, hogy meghazudtolja és azt felelje neki, hogy nincsen igaza?

Felesleges hát itt morált prédikálni, inkább annak kell eiteni módját, hogy a szegénységből ne koldusok szülessenek s akkor egyszerre, önmagától megoldódik az egész probléma. A dunántúli város furesának tetsző kezdeményezése már egy lépés a megoldás felé. Addig, amíg a faji önzés szemben áll az egyéni önzéssel, bajos lesz rávenni az egyént, hogy magát a közért föláldozza. De ha a faj, a nemzet, az állam oly igen szívén viseli a szaporulatot, induljon a dunántúli város felénk és kisszerű kezdeményezése után: vállalja a szaporulattal járó terhet magára. Jutalmazza az anyát, csak azért, mert anya s a közösség erőforrását gyarapítja és ha kedves neki a munkáskez és a fegyveres katona, vállalja magára, hogy a várható embertermést azzá nevelje. A természet nagy csalafintasága, mely az emberek ősi ösztöneire épített, eddig

becsapta az egyes embert s rákényszerítette arra, hogy szerelme gyümölcsét fölnevelve, a fajt szolgálja. De a terjedő kultúrával mindég szélesebb és szélesebb társadalmi rétegek értik meg azt, hogy ezek az ösztönök ki is játszhatók s hogy az egyes ember nem tehetetlen rabszolgája a fainak. Ha ez ellen nem találnak gyökeres orvosságot, kár a depopuláció miatt minden siránkozás. Mert a faji önzés és az egyéni önzés közül bizony mindig az utóbbi lesz a győztes.

Ben.

Wapirend. Naptár. Csütörtök, október 17. — Római kath.: Hedvig assz. — Protestáns: Hedvig. — Görög-ország: (október 4.) Hierot. — Zsidó: March. 9. Kham. b'jt. — A nap kél: reggel 6 óra 21 perczkor, nyugszik: délután 5 óra 3 perczkor. — A hold kél: délután 3 óra 04 perczkor, nyugszik: éjjel 1 óra 6 perczkor.

A miniszterelnök fogad a pénzügyminiszteriumban délután 4 órakor. — A honvédelmi miniszter fogad délután 1-2-ig. — A pénzügyi államtitkár fogad 12-2 óráig. — A képviselőház ülése délután 10 órakor. — Az Állami Díjakok Orsz. Szövetségének gyűlése est 8 órakor Hársfa-utca 50. sz. a. — Az osztályországiak húzása reggel 9 órakor. — Pentelei Molnár János nyújtoményes kiállítás a Könyves Kálmán mlntézetben (Nagymező-utca 47-39.) nyitva egész nap. — Belépődíj nincs. — Kinnach-kiállítás a Városi Múzeumban nyitva 9-4-ig. — Belépődíj 30 fillér. — A Nemzeti Szalon ősi tárlata nyitva egész nap. — Belépődíj 50 fillér. — Aki-kiállítás az Arónia Kgyő-terti szalonjában nyitva 9-9-ig. — Belépődíj 20 fillér. — A nemzetközi munkásvédelmi kiállítás a városi nagy iparcsarnokban. — A Nemzeti Múzeum átalátára nyitva 9-2-ig. — A Szépművészeti Múzeum nyitva 10-2-ig. — A Mezőgazdasági Múzeum nyitva d. ó. 10-1 óráig. — A Néprajzi Múzeum zárva. — A Fővárosi Múzeum zárva. — Az Iparművészeti Múzeum nyitva 9-4-ig. — A Történelmi Képcsarnok zárva. — A Földtani Intézet múzeuma nyitva 10-1-ig. — A Közlökedési Múzeum zárva. — Széchenyi Múzeum nyitva 10-12-ig. — Az equinumi múzeum nyitva egész nap. — A Technológiai Iparmúzeum s könyvtára nyitva 9-4-ig. — Az orsz. levéltár-kiállítás nyitva 9-2-ig. — A Nemzeti Múzeum könyvtára nyitva 9-4-ig. — Az Akadémia könyvtára nyitva 9-7-ig. — Az Egyetemi könyvtár nyitva 9-12-ig és 5-8-ig. — A Kereskedelmi Múzeum könyvtára nyitva 9-2-ig. — A pedagógiai könyvtár és tanzerkiállítás nyitva 9-12-ig és 3-6-ig.

— **Személyi hírek.** Báró Bánffy Dezső Werkerle Sándor miniszterelnök expozéjának meghallgatása után Kolozsvárra utazott, hogy az erdélyi egyházkerület közgyűlésén résztvegyen. Báró Bánffy Dezső három napig marad Kolozsvárott. — Décsy Zoltán pénzügyi államtitkár szabadságáról visszatért a fővárosba s ma elfoglalata hivatalát.

— **Podmaniczky Frigyes betegsége.** Báró Podmaniczky Frigyes v. b. t. tanácsos állapotában kedvezőtlen fordulat állott be. A báró tegnap a körülményekhez méltan jól érezte magát, ma azonban, ugy délelőtt tizenegy óra tájban, nagy gyengeség vett rajta erőt. Orvosa aggódik Podmaniczky életéért. Mert ha állapota délutánig nem javul, *bedlhat a katasztrója.* A beteg ágya körül majd egész rokonsága ott van, akik aggódó gondtal figyelik állapotát változását. A beteg állapotának híre hamarosan elterjedt a fővárosban és tisztelői, barátai közül igen sokan keresik fel. Az érkezőket báró Podmaniczky Gyula miniszteri titkár fogadja.

— **Uj egyetemi tanár.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király dr. Exner Kornél, budapesti tudományegyetemi magántanár, pénzügyminiszteriumi miniszteri titkárnak a tudományegyetemi nyilvános tanári címet adományozta.

— **A rászédett állam.** A rendőrség mindenfelé keresteti Kner Vilmost, aki rutul visszaelt a kormány iparpártoló törekvéseivel s a büntetés elől megszökött. Kner reklámzikk- és dobozárú-gyárat alapított februárban s az államtól kapott kölcsön gépeket tizezer korona értékben. Mikor a gépeket megkapta, harmincezer koronáért árut vásárolt hitelbe, azután eladott mindent, természetesen készpénzért. A gépeket három vaskereskedőnél találta meg a rendőrség. A kereskedők azt mondják, hogy nem tudták, hogy a gépek az állam tulajdona voltak.

— **A Széchenyi-Vanderbilt-nász.** A sajtót bejárta a hír, hogy a Széchenyi-Vanderbilt házasságból aligha lesz valami, mert a menyasszony fivére olyan föltelekekhez kötik bejegyzésüket, melyeket bajosan lehet kielégíteni. Egy hécsi lap kérdést intézett az osztrák fővárosban időző arisztokratához. Ez teljesen alaptalannak mondta a házasság meghiusulásáról szóló híreket. Szerinte ezt bizonyára a Vanderbilt-leány valamelyik kikoszorazott udvarlója terjeszti. A magyar, de az osztrák arisztokrácia is több hasonló esetben teljes előzékenységgel viselkedett. A főúri társaság tagjainak házasságánál sincs más kellék, minthogy a menyasszony tisztességes családból származzék s az előléte kifogástalan legyen. Magyarországon a törvény is megkönnyíti a társaságba való befogadást, amely nem ismer messallianceot. Magyarországon a törvényes feleségnek ugyanazok a jogai, mint a férjének s ez kiterjed az udvarképessegre is. Nincs is kétség aziránt, hogy Vanderbilt Gladys, mint Széchenyi László gróf felesége, teljes

befogadást fog találni a magyar és osztrák arisztokráciába. Ezt mutatja az is, hogy a völegény birtokos szomszédai, akik szintén a legfelsőbb tizezerhez tartoznak, ünnepélyeket akarnak rendezni a fiatal pár tiszteletére.

— **Gyülesező vasutasok.** Az államvasuti alkalmazottak, akik az új pragmatikát magukra sérelmesnek tartják, ma nagygyűlést tartanak. A főkapitánynak ma Fürst Dávid és vasutastársai bejelentették, hogy Klein Floris vendéglőjében gyűlést tartanak. A főkapitány a bejelentést tudomásul vette és a gyűlésre kiküldötte Szeszler Hugó kerületi rendőrkapitányt. Ma délután az egyes szolgálati főnökségek egy körrendelet alapján megtiltották, hogy a gyűlésen egyetlen Máv. munkás is megjelenjék. Ezt a körrendeletet minden munkással és kinevezettel aláírták. E rendelet ellenére is összejött vagy 300-400 vasuti munkás. A gyűlést azonban szombatra halasztották, amikor már a szociáldemokrata párt fogja egybehívni s így a pragmatika szerint nem lehet megtiltani a munkásoknak a gyűlésen való részvételt.

— **Justh Gyula balesete.** Ugyancsak nagy veszedelemben forgott tegnap Justh Gyula, a képviselőház elnöke és leánya. Apa és leánya kocsin Arad felé hajtottak Justh tornyai birtokáról, amikor szembe került velük Arad város ujonnan beszerzett automobil-omnibusza. A képviselőházi elnök kocsijának a lovai megbokrosodtak és elragadták a kocsit, Justh Gyula és leánya azonban még kellő időben leugrottak a kocsiról s így semmi bajuk sem esett. A kocsit ellenben teljesen összetörték.

— **A mérgezett kutak.** Arról a felháborító büntényről, mely Józsa községben a közutakat megmérgezésével történt, már adtunk hírt. A csendőrség széleskörű nyomozást indított, amelynek során kinyomozták a tettest B. Tóth István debreczeni gazdálkodó személyében. Tóth boszúból mérgezte meg a kutak. A vizsgálat során megállapították, hogy elsőjárású lakosok erőszé elhatározta, hogy a község felső részén közköltészen egy kutat csináltatnak. Tóthnak ezen a részen volt a szőlője és így a kut költségeihez neki is hozzá kellett volna járulnia; Tóth ezt megtagadta és amikor a hozzájárulási összeget közigazgatási úton behajtották rajta, haragra lobbant és iszonyatos boszút forralt. Kénsavval és petróleummal megmérgezte a kut vizét. Letartóztatásakor Tóth tagadott, de a tanuvallomások és a lakásban talált kénsav- és petróleum-mennyiség ellene bizonyítanak.

— **Apagyilkosság.** Két elvetemült, minden emberi érzésből kivetkőzött gonosztevő bűnéről kapunk hírt Székesfehérvárról. A várossal szomszédos Lukován történt. Nagy István földmivest vasárnap éjjel agyonverték a fiait. A békés természetű öregember az utóbbi időben az ivásnak adta magát, ami a vagonnak folytonos apadását jelentette. A fiuk nem nézhették apjuk kedvtelését, vasárnap este, mikor boros fővel tért haza, rátámadtak. Kiczépték a falu végére és ott dorongokkal addig ütötték, míg holtan össze nem rogyott. Az öreg holttestére kedden reggel akadt rá egy kis fiú. Az apagyilkos fiukat letartóztatták.

— **A legújabb vasuti katasztrófia.** A North-western expresszvonat Shrewsburynál, Angliában történt katasztrófiája, melyről lapunk legutóbbi számában már hírt adtunk, egyike volt a legutolsó évtized legnagyobb vasuti szerencsétlenségének. A Creweből jövő expresszvonat, melynek megállás nélkül kellett volna áthaladnia a shrewsburgi állomáson, nem lassította eléggé a menetét, amikor az állomás közelébe ért és egy kanyarodásnál a mozdony felfordult, mire a többi kocsi is lezuhant a töltésről és darabokra tört. Egy pár pillanat alatt az egész vonat lángokban állt. Az utasok rémülten igyekeztek kimenekülni az égő romok közül, de mire a segélyvonatok megérkeztek, több súlyos sebesült a helyszínén meghalt. Tegnap délig tizenhat holttestet és harmincz sebesültet szedtek ki a romok alól, de későbbi jelentések szerint kitűnt, hogy az áldozatok száma sokkal nagyobb volt. A legutolsó jelentés tizenhét halottról és negyven sebesültről beszél. Egy ma érkezett, ugy látszik félhivatalos távirat szerint a szerencsétlenül járt utasok számát a legújabb jelentések szerint huszra becsülik.

— Az egyetemi tanács és a tüntetés. Az egyetem tanácsa ma Török Aurél rektor elnöklésével teljes ülésben foglalkozott az egyetemen a legutóbbi napokban lezajlott tüntetéssel és szigorú intézkedéseket tett, hogy a tüntetéseknek véget vesse.

A tanács határozatában föl hívja az ifjúságot, hogy az egyetem rendjét és csendjét ezentul semminemű móddal, énelkléssel, politikai és társadalmi nézeteltéréseknek zajos megvitásával, szónoklással, vagy küldöttség czimén való tömeges fölvonulással ne zavarja. Az egyetemi tanács ellenkező esetben kénytelen volna az ily jelenségeket mint nyilvánvaló fegyelmi vétségeket elbírálni és a rendezavarás ismétlése esetén az előadásokat a mostani félévnek hátralevő részére megszüntetni, ami az összes hallgatókra nagy hátránnyal, a félév elvesztésével járhatna. A határozat felsorolja október 12-én, 14-én és 15-én a középponti épületben milyen tüntetés és rendezavarás volt s erre nézve teszi a főt említett rendelkezéseket. Intézkedik továbbá a határozat az iránt is, hogy tekintettel arra, hogy a rendezavarásban részt vett egyéneket a szolgák nem ismerik, de fölmerült a gyanu, hogy köztük idegen, az egyetemhez nem tartozók is voltak, e hónap 16-ától fogva, további rendelkezésig a tudomány-egyetem középponti épületébe csak azokat bocsátják be, akik *index-szel igazolják magukat*. Ujabb rendezavarás esetén a rendezavarókat a lezckekönyv, vagy lezckegazolvány alapján meg fogják állapítani és ellenük *jegyeim eljárást indítanak*, amelyre nézve a tanács határozat már most jelzi, hogy az illetők lezckekönyveit a folyó év végén nem írják alá. A tanács e határozatát a rektor nyomban közölte a *Menza Akadémika* és az *Egyetemi Olvasókör* elnökeivel és az olvasókör egy tisztviselőjével.

Dr. Pickler Gyula tiszteletére ma este a Royal nagyereményben banket volt, amelyen körülbelül ötszáz főnyi vendégsereg lelkesen ünnepelte Pickert. Elsőnek dr. Jászai Oszkár szólalt föl, elmondván, hogy a pécsi kongresszuson két érdek ütközött össze és a reakció diadalmaskodott, majd Farkas István cipész mondott tartalmas beszédet, amelyben hangsúlyozta, hogy a szabadgondolat mindenkor számíthat a munkásságra. Székely Aladár királyi alügyész közszóntője után Pickler szólalt föl, elhárítván magáról az ünneplést. A lakoma során beszédeket mondtak még Beck Samu joghallgató a tanítványok nevében, Lengyel Imre ítélőtáblai bíró és Leopold Gyula. Este fél tízkor egy kis csoport a Royal előtt tüntetett a banketre menő Pickler ellen, de a rendőrség, amely csekély számban Sajó rendőrtanácsos vezénylete alatt vonult ki, szétkergette a lármázókat.

— Házasságok. Szederkényi Elek m. kir. csendőrfőhadnagy e hó 15-én vette oltárhoz Karshadban Póhi Richard magánzó, városi tanácsos leányát, Vandát.

Karvaly Simon e hó 27-én tartja esküvőjét a dohány-utcai izr. templomban Brandstätter Irma kisasszonnyal.

Szunerics Gyula eljegyezte Körösmezőy Gusztáv, a Nemzeti Színház tagjának leányát, Margitot.

Bitskei Bitskey Dénes gyógyszerész eljegyezte Makay Ilonkát, néhai Makay Endre műépítész leányát.

Hermann Gyula bécsi gyáros leányát, Elizát, e hó 15-én vette oltárhoz dr. Siegel Miksa. Az esküvő a Semmeringen folyt le a Hermann és Urbán családok tagjainak jelenlétében. Tanuként Ábrányi Kornél min. tan. és Zajcsok udv. tan. szerepeltek.

— Helyreigazítás. Marosvásárhelyről táviratozták, hogy Reicher Aladár alispánhelyettes ügyében a fővárosi lapokban téves hírek jelentek meg. Valószínű, hogy a vendéglősök és pincérek Reicheret bojkottálták. Eppen ilyen valóban a zsidók memorandumáról és kiüldöttségéről szóló hír is. Reicher attól a lapszerkesztőtől, aki a híreket forgalomba bocsátotta, lovagias elégtételt kért.

— Egy magyar csillagász halála. Röviden megirtuk már, hogy Maurice Loewy, a párisi obszervatorium igazgatója meghalt. A világhírű csillagász magyar ember volt. Pozsonymegyében, Bazinban, 1833-ban született. Tanulmányait Bécsben kezdte, majd Párisban folytatta, ahol 1864 óta tagja az obszervatoriumnak. Bolygó és üstökös pályák számításában tünt ki; az elsők között volt, akik az 1858-iki Donati-féle üstökösnek

pályáját meghatározták. A refrakcióról érdekes tanulmányokat írt s az ő telegrafikus módszere szerint határozták meg Bécs, Berlin, Marseille és Algirnek Párisból való hosszkülömbőségét. Az equatorial condé nevű kényelmes távcső az ő konstrukciója.

— Zátoryra került gőzös. A „Proteo” gőzös, amely Odesszából 4800 tonna gabonát vitt Rotterdamba, az Odessza és Ocsakov között lévő csatornában zátoryra jutott. A hajó kiszabadítására irányuló kísérletek meghiúsultak. Most azon fáradoznak, hogy a rakományt megmentsék.

— A fontaneti robbanási katasztrófa. Hirt adtunk róla, hogy Indiana állam területén Fontanet városban rettenetes katasztrófa történt. Az ottani löpörgyár a levegőbe repült, miközben sok száz ember sebesült meg és körülbelül negyven ember meghalt. A ma érkezett távirati tudósítás szerint a gyárban három robbanás történt, melyeknek a dörcei nyolczvanöt mértföldnyire elhallatszott. Az áldozatok száma 25—40, akik részint már meghaltak, részint most haladoklanak. Ezenkívül hatszáz ember sebesült meg többé-kevésbé súlyosan. Ezerkétszáz ember hajléktalanná vált. Az iskolaépület, amely a szerencsétlenség színhelyétől körülbelül fél mértföldnyire van, beomlott és körülbelül ötven gyermeket, köztük néhányat súlyosan sebesített meg. A löpörgyárak alkalmazottai közül igen sokan a mentőmunkások szemelátára égtek el a lángokban, mert a mentők nem törődve további robbanások lehetőségével, bár átkutatták a romokat, az óriási hőség miatt kénytelenek voltak visszavonulni.

Londoni lapoknak Newyorkból a löpörgyár katasztrófájáról a következő részleteket jelentik mai kelettel: A robbanás a földdel tette egyenlővé Fontanet városát, amely a löpörgyártól három kilométernyire fekszik. Eddig százhatvan holttestet ástak ki a löpörgyár romjai alul. Az áldozatok száma még sokkal nagyobb. Az iskolában, amely nagyobb részt fából épült, a robbanáskor éppen tanítás volt; esodálatosképen egyetlenegy gyermek sem halt meg, de körülbelül hetvenen megsebesültek. A löpörgyártól 20 kilométer távolságban egy szénbánya beomlott és a munkásokat eltemette. A Daily Mail newyorki távirata szerint kilenczven bányász van a beszakadt föld alatt és noha a mentéshez azonnal hozzáláttak, aigha fognak elve menekülni az eltemetett bányászok. A Matinhoz érkezett newyorki jelentés szerint a fontaneti katasztrófa alkalmával hét-nyolczszázán jártak szerencsétlenül.

— Lövöldöző részek. Az éjszaka a Nép-színház-utca 23. számú ház előtt négy paraszt legény duhaj kedvükben revolvért rántottak elő és lövöldöztek. Az egyik golyó *Pereginyi József* pinczért érte. Szerencsére csak könnyebben sebesült. A lövöldöző részek eimenekültek.

— Moltke és Harden. E hó 23-ikán kezdődik Berlinben a Moltke-Harden-pör tárgyalása. Semmi csodálni való nincs azon, hogy feszült kíváncsisággal várják a tárgyalást. Hisz tele van pikánsnál pikánsabb részletekkel. Moltke grófnak már két panaszát elutasította az ügyészség s értesítették, hogy Harden ellen csak mint magánvádló léphet fel, mire Moltke gróf a törvényszékhez fordult. A per kimenetele iránt annál nagyobb az érdeklődés, mert Harden védője, dr. Bernstein müncheni ügyvéd a tárgyaláson megállapítani kéri, vajjon nem késett-e el Moltke a panasz beadásával, továbbá, hogy egyáltalában forog-e fenn értes esete s végül, hogy folytatolagos tárgyalásról lehet-e szó? Harden kijelentette, hogy állításait egytől-egyig igazolni fogja és tanuként a legelőkelőbb személyiségeket kérte beidézni, akik között ott lesz Moltke gróf elvált neje, jelenleg *Elbe* asszony is. A többi tanuk közt lesznek: herceg *Eulenbug* Fülöp és testvére gróf *Frígyes*, herceg *Bülow* kancellár, gróf *Lynar*, báró *Berger*, gróf *Wedel* Edgars tb.

— Halálozások. Garamvezegei Balogh Ferencz, a Tata-Tóvárosi Híradó népszerű és kedvelt főszerkesztője e hó 14-én életének 46-ik évében elhunyt Tatán.

Szigeti Kósa Miklós nyug. uradalmi tisztartású életének 62-ik évében meghalt Cirkvenicán.

— Társas kirándulások. December hó 2-án társas kirándulás indul Olaszországba. Budapest, Firenze, Ancona, Róma, Florenz, Velence, Budapest utirányon át. Részvételi díj 376 korona. Romában 13 napi teljes elsőrangú ellátással, stb. November hó 25-én Jeruzsálemba, Törökországban keresztül, melyvel kapcsolatban Egyiptomba, Kairóba külön kirándulás fog indulni. Programokkal készséggel szolgál a „Magyar Utazási Vállalat r.-t.” Budapest, IV., Esküút 3. sz.

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ
párallan
HASHAJTOSZER

x Zászlók, czimerek, minden kivitelben kaphatók Linhart színházi festőnél és díszítőnél Budapest VIII., Hunyadi-utca 27. sz. Árjegyzék ingyen.

x Fodor-féle vívóterem a Koronaherceg-utca 3. szám alatt a főváros legnagyobb és legjobban felszerelt torna- és vívóterme. Különös gond fordították a gyermektorna és vívásra.

x Legújabb gyermek Berliner-árak Röslernél, Budapest, V., Harminczad-u. és József-tér sarkán.

x Nemzeti gyász-zászlók és fekete szövet méterenkint 1 korona Linhart festő és díszítőnél, Hunyadi-u. 27. sz.

x Bob hashajtó a legkellencesebb, 10 fillér.

x Rózsás, piros, úde az arca mindazoknak, akik a legjobb arczapoló szerrel, az Alföldi fehérekésztes Sósorszeszszel tisztítják azt. Készíti az Első Alföldi Cognacgyár r.-t. Kecskeméten.

x Házunk külsőben alkossuk meg a magyar vámtérületet és ha órát és ékszerét óhajt vásárolni, Polgár Kálmán műóráshoz forduljon (üzlet: Budapest, VII., Erzsébet-körút 29. sz.) itt előnyös részletfizetésre és szigorúan szabott árak mellett magyaros jóízű ékszerárukat és megbízható járasu órákkal szolgálják ki, írásbeli garancia mellett. Egy levelezőlapon nyilvánított kívánságára nagy képes album-árjegyzéket küld ingyen és bérmentve a cégvezetőség.

x Szirmai Imre a „Vig özvegy”-ben. Szirmai Imre, mint értesülünk, Daniló grófit fogja játszani a Királysínház „Vig özvegy” előadásán.

— Egész nyáron készítem a szerepre! — mesélte barátainak a művész. — Mert az első feltétele a szerepnek, hogy karsu legyek. Lefogytam tehát — tíz kilóval.

— Hogyan?

— A legújabb fogyókúrával. Reggel és este be-dörzsöltem magamat — Alföldi fehérekésztes Sósorszeszszel.

x Apollo-Színház. Az Apollo-Színház, melyet a budapesti színházlátogató közönség elítje keres fe esténként, nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is bemutatja szenzációs műsorát. Szombaton, i. hó 19-én kezd meg rövid vendégjátékát a székesfehérvári városi színházban. Rövid idő alatt az összes vidéki városokban bemutatja a fővárosban általánosan fényesnek ismert szenzációs újonságait.

x A Wertheimer-féle mulató áldozatkész igazgatója, Bass Lajos, egy új darabbal lepte meg a közönséget, melynek czime: A milliomas, mint koldus. A mindvégig fordulatosan felépített, tiszta eredeti életkép nem tévesztette el hatását a közönségre. A jól perdülő előadás egy új darab frissességével hatott a nagyobbára intelligens publikumra. A milliomas leányát Weinberg Salka játszotta. Úde, kedves jelenség. Ez a csillogó szerep nagyon megfelelt a művésznek, olyan kitünő volt, hogy a legkényesebb igényeket is kielégítette. Sok tapsot kapott Reismann J. ügyes alakításáért és Leresku S. mint intrigánt keltett mélyebb hatást. A közönség nagy érdeklődéssel hallgatta Streng Max, Klug S., Gespass Helén, Klug Flóri kellemes játékát és perczekig tapsolt a művészeknek. A darab fülbemászó zenéjét Stiglicz Arnold hírneves hegedű-szólista kísérete oly hatással, hogy a közönség az egész előadás folyamán ünnepelte. A telt ház előtt lefolyt bemutatást az bizonyítja, hogy A milliomas, mint koldus hosszabb ideig műsoron marad.

Beggelzés előtt fél pohár

Schmidthaler-féle

...valódi áldás gyomorhajo-

Igmándi

Keserűviz

az elrontott gyomrot 2-3 óra alatt teljesen rendbe hozza. Kapható mindenütt kis és nagy üvegekben.

A lesóványodást

meggátolja, a testet, a gyermek húsát egészségessé, erőssé fejlesztí a SCOTT-féle Emulsió. Ez a szer a legjobb gyógyító- és erősítő táplálék gyermekek részére és az Ön gyermekét is meggyógyítja, mint ahogy

sok ezer gyermek meggyógyult

e szer használata által. A gyermekeknek életkedvet kölcsönöz. Ha betegeskedik a gyermek, úgy azonnal adjanak neki

SCOTT-féle Emulsiót.

Minden üvegben egyenlő, finom hatásos alkotórészekből összeállított SCOTT Emulsió van, mindig egyenlő, a tudományos világ előtt elismert adagokban.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 fill.
Kapható minden gyógyszerben.

Az Emulsió vásárlásánál a SCOTT-féle módszer védjegyét — a halaszt — kérjük figyelmeztetően megnézni.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

(*) Fővárosi Kis-Színház. Sziklai Kornél Fővárosi Kis-Színházában péntektől kezdve a „Vén muzsikus” című operett kerül színre Sziklay Kornél vendégszínházával. A népszerű igazgató minden nap föllép.

(*) Hangversenyek. Budapest kezdi magát az elsőrangú zenei városok sorába felküzdeni. Ez idén nemcsak a filharmóniai hangversenyekhez tudol közönségünk oly arányokban mint eddig soha, hanem a szezon első művészvendégeinek Heinemann Sándor és Svärdström Valborg dalestélyére is meglepő nagy számban rendel jegyeket. A cseh és a brüsszeli vonósnegyes kamarasztíát ez idén is, mint a klasszikus zene legtekélyesebb megnyilatkozásait fogadjuk. Beszítésük igen alkalmas, mert minden hónapra csak egy-egy hangverseny van kitűzve. Az említett hangversenyeket Méry Béla rendezli.

FŐVÁROS.

Kossuth-nóta a városházán.

— A főváros közgyűlése —

Budapest, október 16.

A kalendárium kimutatása szerint odakünn hatalmasan ősz van, az embereknek hideglelősöknek, náthásoknak, a fűnek sárgulónak kellene lenni. Bann a hideg városházi márványteremben pedig a házszabályok-szabta paragrafus-köpenyben szintén dideregniök kellett volna a városatyáknak. És ime: a hangulat termométeriében a legmagasabb hőfokra szökött fel a higanyoszlop és a nekimelegedett városatyák kezében hadilobogóként villantak meg a fehér zsebkendők száza, melyekkel a szellemi torna izgalmainak külső hatását igyekeztek buzzogni eltüntetni az arcukról. Izzó, perzselő, nyári volt a hangulat, ámbár az interpellációk- és indítványokkal a mérsékeltég jegyében indultak meg a tárgyalások.

A levegőben ugyan már eleve is érezhető volt valami a beálló rekkenő hőségből, de hogy a kedélyhullámok ily magasra csapjanak fel, még a legpesszimistikusabbak sem hitték. Műhő-fejlesztőnek ezuttal Plathy György csapott fel és a kisebbségtől támogatva, sikerült is neki olyan parázs kis jelenetet improvizálni, mely reichsrathi méreteivel nem csak a kikezdett, többségben levő községi pártot ragadta el, hanem magával ragadta a főpolgármestert, a polgármestert, Vázsonyit és a közgyűlés minden egyes tagját.

A szellemi tornát — mint Bárczy polgármester elnevezte — finom és maliciózus megjegyzések röpködése kísérte. Volt vastag gorombaság és még vastagabb antigorombaság, kacagás, éljenzés, abczugolás, taps és dobogás, vádaskodás, fenyegetőzés, elnöki csilingelés és Kossuth-nótázás en masse.

Szóval volt minden, amit az ember egy szimpadi-előadás izgalmaiktól elvár, csak éppen közgyűlés nem volt, mely pedig ugyancsak bő tárgysorozattal kedveskedett a város gondos apjainak. Vagyis az elintézendő nagy anyagból éppen csak hogy a napirendig tudtak eljutni.

Amikor Plathy György felállt, hogy indítványát, melynek ismeretes volt a demokrata-párt ellen irányuló tendenciája, megtegye, körülbelül ilyen tónusban folyt a tárgyalás:

Plathy György: Határozza el a közgyűlés, hogy...

A többség: Eljen az általános választói jog!

— Hogy köszönetet mond a kormányának...

— Eljen az általános választói jog!

... Azért, mert a főváros fejlesztéséről és háztartásának rendezéséről szóló törvényjavaslatot benyújtotta.

— Eljen az általános választói jog! És így tovább. Plathy a legnagyobb zaj közepette tudta indítványát betereszteni, mely abban kulminál, hogy a közgyűlés, élén a főpolgármesterrel, küldöttséget menesszen a negyvennyolcas és függetlenségi párt-hoz, hogy a törvényjavaslatot mielőbb törvényerőre emeljék. Plathy ezután élesen kritizálja Vázsonyinak a Központi Demokrata Körben október 8-án mondott beszédét. Hangos méltatlankodás fogadta a többség részéről ezt a közgyűlésre nem való kritikát. Tartott pedig ez a méltatlankodás addig, amíg a főpolgármester nagy zaj közepette kijelentette, hogy:

— A többség türelmetlensége arra vall, hogy nincsen igaza...

A többi elveszett az éktelen lármában, de ami ezekre a szavakra következett, az föllümlt minden előzetet. A közgyűlés tagjai, a kisebbséget kivéve, valósággal megrohanták az elnöki emelvényt és a fülsiketítő zajongás, dobolás és protestálás közben az elnök hiába igyekezett kimagyarázni szavait — lehetetlenség volt. A pokoli zajt még növelte, hogy a kisebbség a hátsó padoknál tömörülve kórusban gyujtott rá a Kossuth-nótára, amibe a karzat is belebe énekelt.

A főpolgármester ezek után felfüggesztette az ülést.

Tíz perc után, amikor a kedélyek lecsillapultak, végre sikerült az elnöknek félreértett szavait kimagyarázni. A kedélyhullámzás elsimitására nagyban hozzájárult még Bárczy polgármester felszólalása is, aki imponálóan higgadt beszédével általános tapsra ragadta a közgyűlést. Többek közt kijelenti, hogy szokatlannak tartja Plathy indítványát a beteresztés formájánál és tartalmánál fogva. Példátlan eset — ugymond — hogy valaha küldöttség ment volna valamely politikai párt-hoz. Ha köszönetet kell mondanai a többségi párt-nak, azt a tanács is megteheti.

A megnyugvó hangulatot azonban csakhamar felkorbácsolta Vázsonyi Vilmos beszéde, aki temperamentumosan és az argumentumok legsúlyosabb fegyverével szállt sikra, hogy visszautasítsa Plathy vádjait és hogy bebizonyítsa ama jogát, hogy máshol olyan politikai magatartást tanúsinhath, amilyen neki jól esik. Figyelmezteti Plathyt arra a veszélyes játékra, amit azzal üz, hogy az országgyűlés egy részét a főváros ellen zudítja.

A vita alatt az első emeleten megtörtént a választás, mely a következő eredménnyel végződött.

A kerületi előjárói állásra abszolút többséget egyik jelölt sem kapott s így dr. Kiss Ferenc és dr. Szalay Sándor között pótválasztásra került a sor. Kerületi orvosokká lettek: dr. Herczeg Lipót Lajos és dr. Maár Mihály, a hatodik kerületi városházi állást pedig Forster Jenőre ruházták. Füzetéstelen árvaszéki ülnök Nemes Marczel lett.

A napirendre tűzött ügyeket pénteken délután intézik el.

(*) Hadkötelesek jelentkezése. A főváros tanácsa tudatja azokkal, akik 1908-ban ujonczállásra kötelesek, hogy ez évi november havában tartoznak beiratás végett illetőségi községiüknek, vagy állandó tartózkodási helyüknek előjáróságánál akár írásban, akár élőszóval jelentkezni. Aki ezt a jelentkezést elmulasztja, 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő. A törvény ezen rendelkezése folytán a tanács felhívja a helyben tartózkodó mindazokat a hadköteleseket, akik az 1887., 1886. és 1885. évben születtek, hogy az összeírásai lajstromokba való fel-

vételek végett a jövő hó folyamán a katonai ügyosztályban jelentkezzenek és igazoló okmányukat is magukkal hozzák.

SPORT.

Budapesti ügetőversenyek.

— Első nap. —

A hét napra terjedő budapesti őszi meeting kedvező auspiciumok között holnap veszi kezdetét az Erzsébet királyné-uti versenypályán. A hét napos meetingre 116.000 koronát irt ki az egyesület vezetősége, mely fáradságot nem ismerő buzgalommal s ritka áldozatkészséggel iparkodik meghódítani a sportközönséget, amit különben már sikerült is elérnie.

Az egyesület nemes törekvésű futtató sportsmanjeink is kellően méltányolták, mert a késői terminus dacára oly nagyszámban adtak le nevezéseket, hogy ezek szinte rekordszámba mennek. Ha a kedvező időjárás állandó marad, úgy bizonyára a sportközönség is teljes számban fogja felkeresni a kellemes fekvésű versenyeret és minden jel odamutat, hogy ezuttal is jól megérdemelt siker fogja koronázni a vezetőség lankadatlan buzgalmát.

Az első nap programjának főszáma az 5000 koronával dotált Metropole-díj, mely jobb klasszisu 3 éves belföldi teliverek számára van nyitva. Tekintve a rekordidőt és eddigi teljesítményeit, a díjra Grete N. és Pepus a legjogosultabbak és minden bizonynyal egymás közt intézik el a verseny sorsát.

Jelöltjeink a következők:

- I. Manilla Sprinter—Jansen.
- II. Frank-ist.—Lion Turner.
- III. Bandit—Top Boy.
- IV. Grete N.—Pepus.
- V. Argonaut—Patriot.
- VI. Sennyey fogat.

Bécsi versenyek.

— Első nap. —

Az év utolsó nagy meetingje, a kilencz napra terjedő októberi meeting holnap veszi kezdetét. Az első napra leadott nagyszámu nevezések után itélve rendkívül érdekes sportra van kilátás, miután a kellemes időjárásra való tekintettel minden bizonynyal starthoz is áll a benevezettek legnagyobb része. A megnyitó nap főszáma a 20.000 koronával dotált Kahlenbergi-díj, mely a monarchia legjobban díjazott gátversenye. E verseny mezőnye az idén nagyon kicsiny lesz, mert a favorit Nugommorw mellett, mely különben már kétszer győzött e versenyben, a többiek kevés sikerrel veszik fel a küzdelmet.

Jelöltjeink a következők:

- I. Tante Agnes—Jalousie.
- II. Mattausch-ist.—Gavotte.
- III. Nugommorw.
- IV. Hát te—Meichl-ist.
- V. Beau merite—Faragó.
- VI. Perchance—Koriphäe.
- VII. Uchritz-ist.—Meichl-ist.

(*) A Cesarewitch stakes, Anglia eme egyik legnagyobb súlyelosztó versenyét ma futották le s a 3600 méteres verseny érdekes küzdelem után az erősen fogadott Demure győzelmvel végződött a hatalmas súlyt czipelő The White Knight és Wuffy ellenében. Az óriási favorit, Balinglass, pedig még helyre sem birt jutni. A részletes eredmény a következő:

Cesarewitch stakes. Díj 72.000 korona. Táv 3600 méter. I. Mr. W. Clark 46 pk Demure 42 kg. (Wot-

ton). 2. Col. T. Kirkwood 46 pm The White Kinglit 63 kg. 3. Mr. A. Bendon 46 pm Wuffy 52 kg. Futottak még: Royal Dreaan, Outbreak, Spate, Madame Sou-bise, Baltinglas, Father Blind, Detektion, Winkling Anne, Iman, Asticot. — Háromnegyed hosszzsal nyerve, három hosszzsal harmadik. 4 : I. 100 : 8 II. 10 : 1 III.

TÖRVÉNYSZÉK.

§ A meggyilkolt férfi. A kecskeméti esküdtbíró-ság egy nagy érdeklődéssel kísért bírói tárgyalás után, ma mondott ítéletet. A bűnügy vádlottjai, Bán Jánosné és G. Polónyi Imre zagvarékási lakosok ellen az volt a vád, hogy egymással szerelmi viszonyt folytattak és ezért szerelmük akadályát, a férjet elítették láb alól. Ez év május 14-én éjjel történt ugyanis, hogy Bán János zagvarékási gazdát az ablakon keresztül agyonlőtték, mikor ágyában aludt. A nyomozás során felmerült gyanúk-ok alapján Bán Jánosné és szeretőjét Polónyi Imrét letartóztatták, s így kerültek a férfi meggyilkolásával vádolva a kecskeméti esküdtbíró-ság elé. A bizonyító eljárás lefolytatásával az esküdtek több órai tanácskozás után mindkét vádlottat bűnösnek mondták ki a gyilkosság büntetéseben. A törvényszék az enyhítő körülmények tekintetbe vételével Bannét kilenc év, Polónyit tizenhárom évi fegyházra ítélte. Az elítéltek semmisségi panaszt jelentettek be.

§ Váltóhamisító pénzügynök. A múlt év tavaszán özevgy Horváth Alajosné egy 1200 koronás váltóval, amelyen kezesként Seemayer Vilibald muzeumi igazgató szerepelt. Géli József pénzügynökhez fordult, hogy a váltót sürgősen számoltassa le. A pénzügy-nök, a jó állású kezesre tekintettel rögtön átadott az asszonynak a saját pénzéből 500 koronát, a váltót pedig a monori takarékpénztárhoz nyújtotta be leszámítás végett. A takarékpénztár meg is szavazta a kölcsönt, de még egy kezeset kívánt. A pénzügynök akkor, hogy az 500 koronája és kikötött 150 korona províziója oda ne vesszen, odairta a váltóra Jovanovics Gyula magántisztviselő nevét. A váltó nem-sokára perítés alá került s a váltóperben Jovanovics megesküdött arra, hogy ő a váltót nem írta alá. A váltóper iratai ezután a büntetőtörvényszékhez ke-kerültek át, amely magánokirathamisítás büntette-czímén vonta felelősségre a pénzügynököt s ma dr. Makucz elnöklété alatt két hónapi börtönrre ítélte.

KÖZGAZDASÁG.

§ Az „Olex“ tőkeemelése. 1904-ben alakult meg 21 közalajinomitógyár bevonásával az „Aktiengesell-schaft für österreichische und ungarische Mineral-produkte“ vagy ahogy az üzleti nyelvben röviden nevezik „Olex“, oly czéliből, hogy az érdekelt fi-nomitók export-üzleteit lebonyolítsa. Az alapításkor 1 millió korona volt a társaság tőkéje. Kezdetben csak az exportra szánt petroleum bizományban való el-adását vállalta el a társaság, míg 1907 óta saját szá-m-lára is exportált petroleumot. A részvénytársaság ujabban megnövekedett üzlete szükségessé tette a tőkeemelést, mely — amint értesülünk — a közeli jövőben megtörténik. Az alapitókét kétszeresére, tehát 2 millió koronára emelik.

§ Válság az olasz tőzsdéken. Az olasz tőzsdéken ismét válságsszerű jelenetek látszódtak le. Ezeket az újabb áresökkenéseket börtetechnikai okokra vezetik vissza, azonban lényegesen befolyásolja az árfolya-mok alakulását az ezidei gyenge termés és a fizetési eszközök elégtelensége. A pénzügyi élet különösen az hozta létre, hogy a nagyobb bankok és cégek jelen-tékeny készpénztartalékokat gyűjtöttek össze, hogy minden eshetőségre készen álljanak, másrészt pedig a jegybankok az adóköteles bankjegyek kibocsátásá-tól nagyon tartózkodnak a magas adó miatt. Milanó-ban a tegnapi tőzsdén valóságos pánik ütött ki, mert az amugy is nagyon alacsonyan álló értékek újból esni kezdtek. Az áresés meghaladta a husz száza-lékot. A legnépszerűbb spekulációs papirost, a Fiat Automobil részvényt, melyet már 900 lírás árfolya-mon is jegyeztek, ötven líráért kínálták.

Uj szénbánya. A Magyar Általános Kö-szénbánya R. T. — amint értesülünk — a bor-sodmegyei Disznós-Horvát melletti szénterületet, mely tulajdonát képezi, feltárni szándékozik. Az új bánya két millió métermázsa szén termelésére ren-deztetnék be.

§ Választások szövetkezeteknél. A Kültelki Ta-karékpénztár M. Szöv. igazgatóságából törö-rlöttet: Böhm Henrik, Adler Félix, Schwarz Adólf és dr. Pap Béla. A Terézvárosi Takaré-k-egyesület M. Sz. igazgatóságából kilépett Kris-haber Sándor és beválasztott dr. Molnár Dezső.

§ Felszámoló szövetkezetek. A Fémáru Érté-kesítő Szövetkezet igazgatósága legutóbb megtartott ülésén elhatározta a szövetkezet felszámolá-sát. Felszámolóul Hirmann Ferenc, Wolf Sándor, Beck Ernő és Sebők Jakab választották meg. A Fő-városi Kereskedelmi Hitelintézet mint Szövetkezet — mint ismeretes — részvénytár-sasággá alakult át s így az igazgatóság elhatározta a szövetkezet felszámolását. Felszámolóul dr. Pre-yer Hugó, Kramer Miksa, dr. Ulmann Pál, Grünwald Sámuel, Steinhart Antal és Kramer Károly választották meg.

§ Csődök. A Budapesti Kereskedelmi és Iparka-mara hivatalos értesülése szerint a következő cégek ellen nyitották csőd: a belgrádi törvényszék-nél Dragutin Blagojevic, mladonovtzi lakos ellen, bej. h. i. okt. 23. felsz. okt. 25.; a sabbati törvényszék-nél Sava J. Ilic ottani lakos ellen, bej. okt. 15., felsz. okt. 18. ó-naptár szerint, az alexandriai törvényszék-nél Ibrahim Omar ottani lakos ellen, a mansarati törvényszék-nél Obonli Hassan Monihese siber-nasi lakos ellen, a mitwatersrandi törvényszék-nél Morris Harris johannisburgi kereskedő ellen.

§ Ármentesítő társulatok egyesülése. A Szeged—Martonosi, a Sövényháza—Szegedi és a Horgos—Martonosi ármentesítő társulatok képviselői kedden — jelentik lapunknak — dr. Lázár György polgármes-ter elnöklésével közös értekezletet tartottak és ezen az értekezleten elvben kimondták a három ár-mentesítő társulat egyesülését, egyben pedig megállapították az egyesülés feltételeit és mó-dozatait. Az egyes ármentesítő társulatok képviselői az egyesülésnek a közös értekezleten megállapított feltételeit és módozatait a társulati közgyűlések elé terjesztik, amelyeken külön-külön hozzák meg a tár-sulatok az egyesülésre vonatkozó határozataikat.

§ Egy nagy gyógyszerész fizetéseképtelensége. Egy, a reklámjai révén általánosan ismert gyógyszerész, akinek a köruton nagy gyógyszerháza van s aki az elmúlt évben — hir szerint — több mint 70.000 ko-ronát fizetett ki hirdetésekért, — fizetési zavarokkal küzd s a legközelebbi napokban hivatalosan is be-jelenteli fizetéseképtelenségét.

§ A pécsi kiállítás bezárása. Tegnap este — mint mai számunkban már megírtuk — harangzugas kö-zött, ünnepesen bezárták a pécsi országos kiállítást sok ezer főnyi közönség jelenlétében. A kiállítás látogatóinak száma meghaladta az egy milliót. A vi-déken rendezett kiállítások eddig ennek a felét sem érték el. Ez alkalomból Sztterényi József állam-titkár távirattal üdvözölte Pécs város közönségét és a fáradozatlan rendező-bizottságot, amely fényes eredményeket mutathat föl. A kiállítás végrehajtó-bizottsága Frigyes királyi herceg fővédőhöz, We-kerle Sándor miniszterelnökhöz, Kossuth Ferenc, gróf Apponyi Albert és Darányi Ignác miniszterek-hez, továbbá Sztterényi József és Mezőssy Béla ál-lamtitkárokhoz a kiállítás támogatásáért köszönő táviratot intézett.

§ Egy felszámoló r. t., mely újra megkezdí műkö-dését. Az Unio magyar villamossági r. t., mely 1905-ben alakult egy millió korona tőkével, ké-sőbb — mint ismeretes — elhatározta a felszámolást. A legutóbbi közgyűlés azonban — mint értesülünk — úgy döntött — hogy a felszámolást megszünteti s így a cég fennmarad s megkezdí további működését. A közgyűlés az új vezetőség tagjait is megválasztotta. Ezek: Heller Eudárd igazgató és Ruschitzka Ede cégvezető.

§ Az „Anker“ forgalma. Az „Anker“ élet- és jára-dék-biztosító-társaságnál (magyarországi vezérkép-viselőség Budapest, VI. Deák-tér, Anker-udvar) 1907 szeptember havában benyújtott a társaságnál 628 ajánlat 4.600.241 korona biztosított összegre és ki-állított 600 kötvény 4.572.544 korona összegre. Di-

jak fejében bevett a társaság 1.427.251 koronát és el-halalozás folytán kifizetett 330.313 koronát. A január-szeptember havi időszak alatt benyújtott 7134 aján-lat 50.306.213 koronára és kiállított 6529 kötvény 45.866.822 koronára. Ugyanezen időszakban díjakért 14.669.422 koronát vtelezett be a társaság, halál-esetek folytán pedig 2.282.245 koronát fizetett ki. A társaság vagyona 1906 december 31-én 171 millió korona biztosítási állomány 528 millió korona halálo-zások és esedékessé vált elérsi biztosítások folytán a társaság fennállása óta 321 millió koronát fizetett ki.

§ A sorsjegy-részletfizeték ellenőrzése. Megírtuk, hogy a kerületi előjáróságok utasítást kaptak a sors-jegy-részletfizeték szigorú megvizsgálására. Most arról értesülünk, hogy ez már megtörtént és a vizs-gáló-bizottságok megállapították, hogy az összes rész-letre eladott sorsjegyek az eladó bankcégek birto-kában, azok pénzszekrényeiben vannak elhelyezve.

§ A pécs-bródi vasút. Kossuth Ferenc keres-kedelmi miniszter rendeletet intézett az államvasutak igazgatóságához, amelyben kívánatosnak mondja, hogy a megszállott tartományok Magyarország köz-pontjával lehetőleg szoros forgalmi kapcsolatba ho-zassanak. Erre a Budapest és Bosznia között léte-sítendő legrövidebb irányu vasuti összeköttetés lé-trehozása alkalmas és az előzetes tanulmányok er-edménye után erre a legalkalmasabbnak találták a Pécs állomástól Bródig vezetendő vasuti vonal kiépítését. E vonalon az államvasutak budapest—dombóvár—pécsi vonal, a bosznia-hercegovinai államvasutak a bosznia-bród—serajevói vonalával közvetlen össze-köttetést nyernek. A nagy forgalompolitikai érde-kekre való tekintettel ezen új vasutakat állami fő-vonalként kívánja a miniszter államköltségen létesí-teni és ily szellemű javaslatot szándékozik a tör-vényhozás elé terjeszteni és ennek költségeiről a tervben lévő nagyobb beruházási művelet alkalmá-val fog gondoskodni. A minisztertanácstól nyert föl-hatalmazás alapján utasítja az államvasutak igaz-gatóságát, hogy a pécs—bródi vonal előmunkálatait haladéktalanul kezdje meg, készítesse részletes költségvetést. Az építkezés előzetes költségeit 100.000 koronát engedélyez az 1907. évi előirányzat nélküli kiadások terhére. Az új vasutvonal egészen irányban Pécsről Dolnii-Miholjácra vezet, ahol a Dráván átvezető közlekedési hid mostanában készült el. Az új vasut másodrangú fővonalon lesz és a leg-rövidebb utat nyitja meg Szalonikba és a budapest—zimonyi, a budapest—pécs—zimonyi, pécs—eszék—déllyai vonalat tehermentesíti. Ezen vasut kiépítésével Pécsnek több évtizedes törekvése lesz megvalósítva.

§ A fedélközi díjak emelése a Norddeutscher Lloyd-nál. A Norddeutscher Lloyd két héten belül már har-madszor emeli a fedélközi viteldíjak árát. Október 2-án 150, illetve 140 márkára, október 8-án 170, illetve 150 márkára emelte a díjakat, a drágább a gyorshajókra, az olcsóbb a postahajókra vonatkozik. Most újabb áremelés lép életbe, amennyiben gyors-hajókon 180, postahajókon 160 márka lesz a viteldíj New-Yorkba.

§ Czukorrépatermelők szervezkedése. A czukor-gyáraknak eljárásával szemben országsszerte meg-indult a czukorrépatermelők szervezkedése. A termel-ők Budapestten tartott nagygyűlése a szervezkedés irányítását az Országos Magyar Gazdasági Egyesü-letre bízta, mely a Czukorrépatermelők Országos Szövetségének megalakulása után most azon fárado-zik, hogy egy-egy czukorgyár kerületébe tartozó gazdákat külön is tömörítse. Ebbeli fáradozásának leg-újabb eredményeként Arad-, Békés-, Csanád-, Cson-grád-, Temes-, Torontál-vármegye gazdái is meg-alakították a maguk szövetségét, melynek czíme: Mezőhegyes-vidéki répatermelők szövetsége lett. — Ugyanígy szervezkedtek legutóbb a baranya-vár-megyei termelők is. A baranyamegyei czukorrépa-termelők szövetségének tagjai egyrészt a kaposvári, másrészt az eszéki czukorgyár körzetébe tartoznak és 2500 kat. holdon termelnek répát. Az újonnan me-galakult szövetség elnöke báró Biedermann Rezső lett. Mind a két újonnan alakult szövetség bejelen-tette csatlakozását az országos közporthoz.

§ A Cunard Line díjmérséklése. Liverpoolból je-lentik, hogy a Cunard Line elhatározta, hogy a nyu-gat felé irányuló utazásokra eredetileg november 1-től kezdődőleg életbeléptetni szándékozt díjmérsék-léseket azonnal engedélyezi.

§ Állami faiskolák eladó csemetél. Az állami fa-iskolákban, tanintézetekben, félmilliót meghaladó vad-csemete, gazdasági és diszfa, cserje, gyümölcsötvány van készletben eladás czéljaira. Egy-egy megrende-lőnek 1000 darabnál többet nem adnak és a kedvez-

WIKUS
CSOKOLÁDÉ GYÁR
BUDAPEST
IV DEÁK FERENC UJÓZA 17

WIKUS TÁTRA
TEJCSOKOLÁDÉ
WIKUS
CACAO POR

tékek piacán szintén megszilárdult az irányzat. Később nyereségrealizálások folytán az irányzat lánghabb lett. Az utótőzsdén folytatódott a gyengülés, az üzlet szerény keretekben mozgott.

Előtőzsde.

Előtőzsde szilárd.
Köttetek: Osztrák hitelrészvény 639.25-640.—, Magyar hitelrészvény 749.—-752.50. Déli vasut —, Rimamurányi vasmű 543.—545.—, Közüti vaspálya 523.50-525.—, Hazai bank 274.—274.50.

Déli tőzsde.

A déli tőzsde lanyhult.
Köttetek: Osztrák hitelrészvény 640.50-638.—, Magyar hitelrészvény 755.—752.—, Osztrák magyar államvasut 657.50-661.50. Déli vasut —, Rimamurányi vasmű 545.25-544.75. Magyar leszámítolbank 469.50-469.—, Jelzálogbank 427.—429.50. Közüti vaspálya 525.—527.—, Városi villamos vasut —, Magyar koronajáradék 93.15-93.—, Konvertált jelzálog-sorsjegy —, Hazai sorsjegy 100.—, Hazai bank 276.25 —, Kereskedelmi részv. társ. —, Orosz járadék —, Belvárosi takarékpénztár —, Erzsébetvárosi takarékpénztár —, Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. —, Neuschloss-féle Nasiczi tannin-gyár —, Erzsébet kir. szanatórium-sorsjegy —.
Prémium-tízlet: A díjbiztosításokért fizettek: Osztrák hitelrészvényekért holnapra 5.—6.— K, 8 napra 14.—16.— K, október végére 20.—24.— K.

Utőtőzsde.

Az utótőzsdén az irányzat csekély forgalom mellett gyengébb volt.
Köttetek: Osztrák hitelrészvény 638.25-637.25 Magyar hitelrészvény —, Jelzálogbank —, Déli vasut —, Orosz járadék —, Végül maradt: Osztrák hitelrészvény 637.25, Magyar hitelrészvény —, Jelzálogbank —.

BÉCSI GABONATŐZSDE.

Bécs, október 16. (Az Egyetértés távirata.)
Jegyeztetett buza: új tiszavidéki 12.45-13.— régi — korona, új mosoni 11.60-12.— korona, új tótfelvidéki 11.65-12.20 korona, új déli vasuti 11.70-12.—, új marchfeldi 11.55-11.85 korona.
Uj-rosz: tótfelvidéki 11.—-11.20 korona, csepeli 10.90-11.10 kor., pestmegyei 11.—-11.25 korona, különféle magyar és osztrák 10.85-11.10 korona.
Arpa: morvaországi 9.40-10. kor., marchfeldi 9.—-9.50 kor., bécsvidéki 8.90-9.50 kor., tótfelvidéki 8.25-9.90 kor., győri 8.30-9.25 kor., középduinai 7.75-8.50 kor., déli vasuti 8.10-9.75 kor., tiszavidéki 7.30-8.25 kor.
Magyar tengeri: 7.55-7.70 korona, cinquantin 8.10-8.40 korona.
Magyar közepes zab: 8.30-8.55 korona, elsőrendű 8.50-8.80 korona, válogatott 8.75-9.— korona, selejtes 8.20-8.35 korona.

BÉCSI ÉRTÉKTŐZSDE.

Bécs, okt. 16. A király egészségi állapotáról tudomásul vett kedvezőbb hírek, nemkülönben a kiengedés anyagának nyilvánosságra jutása, kedvező változást eredményezett a mai előtőzsdén. A budapesti tőzsde is vételmelegbizásokat küldött, mi fokozta az előtőzsde jobb diszpozícióját. Az osztrák vasutak passzív rezisztenciájának megszűnése jó hatással volt a tőzsdére. A déli tőzsdén folytatást nyert a szilárdulás, később azonban gyengült az irányzat. Hitelrészvények nagyobb tételben kerültek eladásra, mit Finzi-féle fizetésektelenséggel hoznak összefüggésbe. Berlinből a bányáértékek tartott irányzatát jelezték, mi a bécsi piacra is hatással volt.

11 órákor zárulnak:

Osztrák hitelr. 636.50, Magyar hitelr. 746.—, Länderbank —, Allamvasut 655.50 —, Elbavölgyi vasut —, Déli vasut 149.50 —, Alpési bányatársulat 597.50, Rimamurányi 539.50, Májusi járadék 96.10, Magyar koronajár. 93.—

Orosz érték —, Török sorsjegy 181.50, Német márka 117.50.

A déli tőzsde barátságos hangulattal nyílt meg.

1 órákor jegyezték:

Osztrák hitel 636.25, Magyar hitel 749.—, Länderbank 424.—, Unio-bank 532.50, Allamvasut 655.50, Angol-bank 296.—, Bankverein 529.—, Déli vasut 149.50, Gözhajó —, Alpési bányarészvény 597.50, Májusi járadék 96.10 Magyar koronajáradék 93.—, Török sorsjegy 183.— Német márka 117.50, Elbavölgyi vasut —, Rimamurányi 540.—, Orosz járadék 85.85, Keleti vasutak —, Skoda —, Magyar jelz. —, Kárpáti petroleum.

Bécs, október 16. (Osztrák értékek zárlata.)

4.2 százalékos papír-járadék 96.10, 4 százalékos osztrák arany járadék 114.50, 1860-as sorsjegy 149.05, Osztrák hitelsorsjegy 446.—, Angol osztrák bankrészvény 207.—, Bécsi Bankverein 529.10, Osztrák-magyar bank 1780.—, Déli vasut 150.50, Dunagőzhajózási társaság 1010.—, Dohány részvény 409.—, Cs. kir. arany (vert.) 11.37, Német bankváltók 117.41, Osztrák Lloyd 414.—, 4.2 szal. ezüst járadék 96.05-98.—, Osztrák koronajáradék 96.30, 1864-es sorsjegy 255.50, Osztrák hitelintézeti részvény 638.—, Union-Bank 532.—, Osztrák Länderbank 424.50, Osztrák-magyar államvasut 660.75, Elbavölgyi vasut 496.50, Alpési részvény 602.50, 20 frankos 19.19, Londoni váltóár 240.32 Lipótkohó 414.—, Töröksorsjegy 183.50. Allandó.

Bécs, október 16. (Magyar értékek zárlata.)

4 százalékos arany-járadék 119.60, Tiszai és szeg. köles. sorsjegy 142.—, Magyar hitelbank részvény 752.50, Magyar leszámítol és váltó részvény 486.—, Rimamurányi 545.50, Magyar cukoripar —, Adria hajózási részvénytársaság 402.—, Magyar koronajáradék 93.05, 4 százalékos magyar földteherm. kötv. 92.99, Magyar nyer.-k. sorsjegy 191.—, Kassa-Oderberg vasutészvény —, Magyar jelzálogbank 426.50, Magyar keresk. bank — kor.

KÜLFÖLDI ÉRTÉKTŐZSDE.

Berlin, okt. 15. (Tőzsdejelentés.) Tekintve azt, hogy New-York állítólag állítólagos intervenció-vásárlásokra jobb irányzatot követett, amivel kapcsolatban London amerikai értékekben magasabb árfolyamokat jelentett, itt is szilárdabb irányzat kapott lábra. A forgalom azonban a pénzpiac helyzetének bizonytalansága következtében szűk korlátok között mozgott. Bankok közül osztrák hitelintézet a király egészségi állapotára való tekintettel 1 1/2%-al emelkedett, ellenben német bankok, kivéve a Deutsche Bankot, ösztönzés hiján üzletellenek voltak. A bányáértékek piacán az üzlet renyhe volt és az árfolyamok csak névlegesen jegyezték. Magasabban voltak értékesíthetők deutsch-luxemburgiak, harpeniek és gelsenkirchienenek. Vasutak közül osztrák-magyar államvasut szilárd volt. Olasz vasutak és Prinz Heinrich-vasut némileg pótolhatták árfolyamaikat. Amerikai vasutak közül Kanada és Baltimore 1%-al javult. A 3%-os birodalmi kölesön ártartó volt. 1902-es oroszok fedezésekre 1/2%-al emelkedtek. Hajózási részvények megtarthatták árfolyamukat. A későbbi folyamathoz az üzlet csöndes volt, mert a tőzsde a londoni és párisi jelentéseket várta. Osztrák értékek zárlat felé gyengültek. Osztrák hitelintézet 199.90-en jegyezték, mert Bécsből egy nagy cég fizetésektelenségről jött jelentés. A tőzsdeidő harmadik órájában az üzlet csönd tovább tartott. Amerikaiak irányzata folytatódott szilárd volt, ellenben német járadék elgyöngült. A készpénzpiac ipari értékek csekély forgalom mellett viszonylag tartottak. Napi pénz 4 1/2%, magánleszámitolási kamatláb 4 1/2%.

Zárlatok jegyezték:

4.2 százalékos papíriáradék —, 4 százalékos osztrák aranyjáradék 97.80, osztrák hitelrészvény 200.75, Déli vasut 29.40, orosz bankjegyek 216.50, 4 százalékos új orosz kölesön 71.10, Disconto Commandit 174.—, Dinamitruszt 164.—, Harpeni 204.75, Unifikált török

járadék 93.30, 4.2 százalékos ezüst-járadék 96.10, 4 százalékos magyar aranyjáradék 93.25, Magyar koronajáradék —, Osztrák-magyar államvasut 141.50, Bécsi váltóár 85.10, Olasz járadék —, Alt. villamossági Edison 200.—, Gelsenkircheni 198.40, Laurakohó 226.10. Csendes.

Frankfurt, (Zárlat.) október 16. 4.2 százalékos papíriáradék —, 4 százalékos osztrák aranyjáradék 97.90, 4 százalékos magyar aranyjáradék 93.10, Osztrák hitelintézeti részvény 200.50, Osztrák-magyar államvasut 141.—, Északnyugati vasut —, Bustiehradi vasut —, Londoni váltóár 204.55, Bécsi Bankverein 132.90, Villamos részvény —, 3 százalékos magyar aranykölesön 76.80, 4.2 százalékos ezüstjáradék 98.05, Osztrák koronajáradék 96.—, Magyar koronajáradék 93.15, Osztrák-magyar bank 128.50, Déli vasut részvény 29.30, Elbavölgyi vasut —, Bécsi váltóár 85.16, Párisi váltóár 81.45, Union bankrészvény —, Alpési bányarészvény 284.— Nyugodt.

Hamburg, (Zárlat.) október 16. 4.2 százalékos ezüstjáradék 97.70, 1860. sorsjegy 150.—, Déli vasut 28.25, 4 százalékos Aranyjáradék 97.20, Osztrák hitelrészvény 200.10, Osztrák-magyar államvasut 140.75, Olasz járadék 101.20, 4 százalékos Magyar aranyjáradék 93.40. Nyugodt.

London, október 16. Angol consol 82 1/16.

Páris, okt. 16. (Zárlat.) 3 százalékos Francia járadék 94.10, Osztr. aranyjáradék 95.20, Magyar aranyjáradék 93.10, 5 százalékos Bolgár kötelezvény 1896. évről 470.—, 4 százalékos Olasz járadék 101.—, Déli vasut elsőbbségi kötv. 308.—, 5 százalékos marokkói járadék 506.—, 4 százalékos 1890. Román kölesön 94.80, 4 százalékos Kons. amort. román járadék —, 4 százalékos Amort. román járadék 1905. 87.40, 5 százalékos Orosz járadék 1906. 89.85, 5 száz. Orosz kincstári utalvány 1904. 500.—, 4 száz. Szerb járadék 1907.—, 4 százalékos spanyol járadék 92.10, 4 százalékos unifikált török jár. 92.20, Török sorsjegy 168.50, Török dohányrészvény 440.—, Osztrák föld-hitelintézet 10.70, Osztr. Länderbank —, Magyar jelzálogbank —, Banque de Paris 14.22, Banque Ottomane 694.—, Osztr. magyar államvasut —, Déli vasut —, Meridional vasut 642. Keleti vasutak —, Waggon Lits —, Hartmann gépgyár 625.—, Rio Tinto 16.16 Sucerie d'Égypte 36.—, Tula 417.—, Thomson Houston —, Urikányi közsén 131, Chartered 25.25, De Beers 500.—, East Rand 88.—, Jagersfontein 145.—, Transvaal Consols —, Transvaal Land Company 47.—, Váltó Amsterdamra (rövid) 108.12, Váltó német piacokra (rövid) 122.62, Váltó Bécsre (rövid) 104.37, Váltó Belgiumra (rövid) 1/16, — Olasz aranyváltó (rövid) 1/16, Váltó Svájcra (rövid) 1/16, Csek Londonra 251.25, Magánkamatláb 3 1/2. Mozgalmas.

ÜZLETI TUDÓSÍTÁSOK.

Sertéskereskedelmi csarnok.

Budapest-Kőbánya.

Budapest, Október 16-án. (Hivatalos tudósítás.)
Hízott sertésárak: Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felül) — fillér Közép (páronként 300-400 kilogrammig terjedő súlyban) — fillér. Fialat nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 128-129 fillér. Fialat közép (páronként 251-320 kilogrammig terjedő súlyban) 129-130 fillér. Könnyű (páronként 250 kgr-ig) 131-133 fillér. Szerbiai nehéz (páronként 260 kg fölbli súlyban) — fillérig, közép (páronként 240-260 kilogramm súlyban) — fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban) — fillérig.
Sertésleltétel: 1907. évi október 14. napján volt készlet 34950 drb., 1907 október hó 15-én felhajtott 673 darab, 1907 október 15. napján elszállított 171 darab, 1907 okt. 16. napjára maradt készletben 35452 drb. A hízott sertésüzlet irányzata: kellemesebb

Sertéskonsumvásár.

Budapest, okt. 16. (Hiv. tud.) Előző napról maradt 382 darab sertés 117 darab süldő, — darab

HETI MŰSOR.

Október	Nemzeti Színház	M. kir. Operaház	Viaszszínház	Király-Színház	Népszínház (Vi.-Opera)	Magyar Színház	Városi és Nyári Színház	Uránia
18 Péntek	A nászinduló	Faust	Josefette kisassz. * feleségem	A vig özvegy	Carmen	Éjjeli szállás.	—	A tengor
19 Szombat	Cyrano de Bergerac	Saba királynője.	Nincs olvamolni valója?	A vig özvegy	A Sárga dominó	Dorian Gray	—	—
20 Vasárnap 2 d. u. este	Attache A boszorkány	Troubadour	Nincs olvamolni valója? Josefette kisassz.	A vig özvegy	Bolond istók	A Gyurkovics leányok	—	A virágok város
				A vig özvegy	A sárga dominó	Dorian Gray	—	A tengor

malacz. Pófelhajtás — drb sertés, — drb süldő — malacz. Mai napi felhajtás 707 darab sertés, 45 darab süldő, — darab malacz, összesen 1089 darab sertés, 45 darab süldő. — darab malacz. Eladatott 849 darab sertés, 75 darab süldő, — darab malacz. Eladatlanul visszamaradt 240 darab sertés, 87 darab süldő. — drb malacz. Mai árak: Zsirsertés öreg elsőrendű 350 kg.-on felül életsulyban 104—104 fillér, életsulylevonással fillér. II. rendű 280 kg.-tól 350 kgr.-ig fillér, életsulylevonással fillér, fiatal nehéz, 300 kg.-on felül fillérig, életsulylevonással 132—140 fillérig, fiatal közép 220 kg.-tól 300 kg.-ig korona, életsulylevonással 133—140 fillérig, könnyű 220 kg.-ig korona, életsulylevonással 134—140 fillérig. Belföldi süldő 86—102 korona. Horvát süldő korona. Malacz — korona. (Árak minden levonás nélkül kilogrammonként, életsulyban értendő.) A vásár irányzata élénk, az árak változatlanok.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Október 16. —

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Pirovits Jenő ideiglenes minőségű gyógyszerdolgát tanított ezen állásában végleg megerősítette. Szörcey Anna okleveles tanítónő a zaláni állami elemi népiskolához rendes tanítónővé, Kerekes Lajos okleveles tanítót a csegezi állami elemi népiskolához rendes tanítónővé; az igazságügyminiszter dr. Ujfalussy Dezso szatmárnémeti törvényszéki bírót a debreczeni ítélőtáblához elnöki titkárrá; a pécsi pénzügyigazgatóság Kulcsár Márton mohácsi lakosát a mohácsi adóhivatalhoz ideiglenes minőségben díjtalan adóhivatali gyakornokká és az egri törvényszék elnöke az egri törvényszéknek üresedésbe jött III-ad osztályú hivataloszállás állására Varga András egri törvényszéki fogházőrt nevezte ki.

Átnevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Komjátzsgyi Lajos csegezi állami elemi iskolai tanítót az aranyoskői állami elemi iskolához helyezte át.

Pályázatok. Alsókomárnokon (Sáros várm.) postamesteri állásra október 25-ig; — a nagyszombeni törvényszéknek törvényszéki bírót, a soproni pénzügyigazgatóságnál állami végrehajtót, a trencsényi pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőségénél

pénzügyi számtisztit, a székesfehérvári, a tordai és a temesvári pénzügyigazgatóságok mellé rendelt számvevőségnek pénzügyi számgyakornokai, a késmárki adóhivatalnál díjtalan gyakornokai, a homonnai járásbírósnál átalakító díjnoki állásra 2 hét; — a halmi járásbírósnál román és ruthén, az erdődi járásbírósnál német és román, a nagykarolyi járásbírósnál német tolmácsi, a gyergyezentmiklósi járásbírósnál román és a décsi adóhivatalnál szolgai állásra 4 hét; — a kuriánál hivataloszállás állásra 6 hét és a temesvári pénzügyigazgatóság kerületében több pénzügyi vizgázói állásra 8 hét alatt lehet beadni a pályázati kérvényeket.

VIZALLAS.

Table with columns for dates (október 16, 15, 16, 15) and locations (Duna, Vág, Dráva, Mura, Száva, Sarmas, Kraszna, Iatorca, Latorca, Óg). It lists water levels and directions for various rivers.

Felelős szerkesztő:

PURJESZ LAJOS.

Kiadótulajdonos:

A Magyar Ujságkiadó Részvénytársaság.

Igazgató: ERDŐS ARMAND

IDŐJÁRÁS.

a meteorológiai központi intézet távirati jelentése 1907. október 16-án reggel 7 órakor.

Az elmúlt nap időjárásának átnézete:

Hazánkban az utóbbi 24 óra alatt szörványosan fordult elő kevés eső, itt-ott zivattal és helyenkint élénk szél keletkezett. A hőmérséklet változatlan és maximuma: Eszéken 28 C°, minimuma: Kolozsvárott meg Rozsnyón 6 C° volt.

Prognózis a következő 24 órára:

Az időjárásban lényeges változás nem várható.

Table with columns for station names (Allomás), wind direction (Szélirány és ereje), wind force (Felhőzet), temperature (Celsius), and other weather-related data.

Table with columns for 'Buza' (wheat) and 'Egyéb gabonafélék' (other grains), listing prices per 100 kilograms for various types and origins.

Table with columns for 'Államadósság közléseinek' (interest rates) and 'Záloglevelek előbbségei' (priority of promissory notes), listing various financial rates and terms.

Table with columns for 'Bankok részvényei' (bank shares), 'Takarékpénztárak' (savings banks), 'Biztosító társaságok' (insurance companies), 'Gőzmalomok' (steam mills), and 'Külföldi vállalatok' (foreign companies), listing share prices and company information.

SZÍNHÁZ.

Csütörtökön, 1907. október 17-én

Nemzeti színház

A három testőr.

Vígjáték 3 felvonásban. Itt: Herczegh Ferencz.

Pollacco Kovács, Róza néje Lenkey H., Liza unokahuga Ligeti J., Rákai (szereklő) Desső, Flóris báró Nádor, Hertovay Latahá, Kocsiczky Rózsahegy.

III. Kir. Operaház

TOSCA

Melodráma 3 felvonásban. Zenéjét szerző Puccini G. Szövegét Sardou Viktor drámaíró nyoman írta. Lilla L. és Gisconsa G. Fordította Várdi Sándor.

Személyek: Tosca Floria, Szamos, Cavardessi Marie, Anthes, Béro Scarpia, Kornai, Angelotti Cesare, Kornai, A sekrestyés, Hegedűs, Opole'ta, Gábor, Solarrone, Karpát, Börtönör, Szemere, Pásztorfi nanga, Várdi M.

Nepzínház-Vigopera

A sárga dominó.

Operette 3 felvonásban. Egy olasz vigjáték alapszövegének felhasználásával írta Meroy Adólf. Zenéjét szerző Szirmai Albert.

Herbert Nagy, Edna, buga Noy L., Mézy Bathory G., Hawy Tempst Csontos, George Berry Horváth, Edward Doby, Alfred Dázmán, Fred Virág, Reginald Petrács B., Gaby Simons Fábrián K., Hanie Otvös G., Dolly Tallán A.

Vígcszínház

Nincs elvámolni valójá?

Bóhozat három felvonásban. Itt: Váber Pierre és Hennequin Maurice. Fordította Göth Sándor.

De Fivola Róbert Göth, Dupont Tihanyi, Frontinac Szörényi, Jouza Hegedűs, Kisaranyos Sarkadi, Zéze Kornai B., Pantette Komlóssy, Dupontné Kies I.

FOVAROSI ORFEUM

WALDMANN IMRE igazgató. VI., Nagymező-u. 17.

tánczó elefántok

elővezeti MISS ORFORD. továbbá:

CAMILLE OBER

párisi star, Franciaország legnagyobb előadó művésznője, továbbá:

az októberi műsor többi remek száma. Az előadás 8 órakor kezdődik.

Jegyelővétel: délelőtt 10-14 és délután 3-6-ig. A téli kertben reggeli 5 óráig VOROS ELEK cigányzenekara hangverseny.

Erdélyi minta-vendéglő

Dalszínház-utca 8. szám. (Az Opera mellett.) Egész éjjel nyitva! - Minden időben friss meleg ételek, - Kól kiszolgálás! - Kellemes szeparék! - Az éjjeli világ találkozó helye!

A legújabb rendszerű Hangszer-Hitelosztály megnyílt.

mely minden hitelképes résznek alkalmas a készpénzárban songorát részletfizetésre venni, mert a songorát egy élelke bank kifizeti és a verő a banknak marad adóca, amikül, hogy a részletfizetéseknél szokásos 60-80%-os árfelemelést volna kövnytelen fizetni, most ugyanazon árban kapja az árut mint a készpénz fizetés mellett.

Reményi Mihály

Általában a legszolidabb kiszolgálásról állított magyar hangszertelepén Budapest, Király-utca 58. szám. Telefon 87-84. Arjegyzzék minden hangszerről külön-külön kérendő.

SEMLER POSZTÓ.

Alapított 1850. évben.

SEMLER J.

posztó-kereskedés, esz. és kir. udvari szállító BUDAPEST, V., Deák Ferencz-u. és Bécsi-u. sarkán.

Angol ujdonságait uri öltöny, kabát és női costümökre.

Nagy választék Himalaya és utazó Plaid-ekben. Libéria-, butor- és kocsi posztók.

Minták készséggel küldetnek.

ALAPÍTOTT 1850.

Nászajándékok

jubileumra dísz tárgyak, evő-eszközök, müpari cikkek

részletfizetésre is kaphatók jutányos áron

POLGÁR KÁLMÁN

műrás ékszertelepén

Budapest, Erzsébet-körút 29. l. em.

Arjegyzzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve. Invitásokra és vidéki megrendelésekre különös gondot fordítva.

Művészies kidolgozásu, valóban jó és tartós

FENYKEPEK, NAGYÍTÁSOK ES FESTMÉNYEK

készítnek RIVOLI műterem RÁKÓCZI-UT 30. SZ. LIFT. TELEFON.

Mint különlegességek készítenek: minden kis és régi kép után ókszerbe való olajfestésű kristály és porcellánba ögetett képek, ugyszintén másolatok selyemre, bársonyra, fara stb.

VÁSZON GYÁRI RAKTÁR AJÁNL EREDETI GYÁRI ÁRAKBAN VÁSZON ÉS DAMASZT ÁRUKAT UGYSZINTÉN SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ FEHÉRNEMŰEKET SAJÁT SZÖVETEKŐL MÓSOKBÓL MINTÁKAT VALAMINT VÁSZONÁRUKBÓL ÉS KÉPES FEHÉRNEMŰ-ÁRJEGYZÉKET NYEN ÉS BÉRMENTVE KÜLD. AUER IGNÁG FIA BUDAPEST, RÁKÓCZI-ÚT 10.

Jól lát? Ha nem, akkor forduljon bizalommal HATSCHER optikához, csak Károly-körút 6. sz. ahol szemüvegek és látóeszközök is legolcsóbban kaphatók. Ingyen arjegyzzék bérmentve.

Szenzációs ujdonság! «FAVORITE» beszélő-gép és lemezek, két oldalt bejátszva. Gazdag műsor: Schmutzer Testvérek Budapest, VIII., József-körút 26. szám. Egyedüli nagyban elárúítója a Favorit beszélőgépek és hanglemezeknek Magyarország részre. Gyors és telkísmertes kiszolgálás. Árja, yzzék ingyen. Visszontelárúítóknak nagy árkedvelemény.

ZÉRO Tisztaság, egészség! Szab. hygiénikus klozetvatta. Végbél Aranyér Csukorbetegeknek Gyermekekéyasoknak Csecsemőknek nélkülözhetetlen. Minden tisztaságot rető embernek feltétlen szüksége a „Zéro” használata mert abszolút tiszta és kellemes érzést nyer általa. Meggátol minden horzsolást és infektót. Használatban olcsóbb a papirnál! Kapható mindenütt. Zéró szab. vattaárugyár Bpest. TELEFON 87-52.

Apró hirdetések.

Csinos, molett, szőke leány vagyok, Igényeim kicsinyek, nem nagyok: Keresek egy diszkrét öreg urat, Ki irántam majd jószágot mutat, Mert pillanatnyi most a zavarom, Hogy kiségiten, csak azt akarom; Harmincz koronát küldjön izibe, «Artatlan kakadu» a jelige. Edes apróhirdetés, Rólad szól a dalom: Hogy jótéteményt gyakorolj, Most itt az alkalom; Edes apró hirdetés, Te benned bizom ám, Enyhíts, könnyíts, segíts hamar E kis leány szívéen!

Akadna-e sikkes, szép uri nő, Ki vélem egy-egy sétára eljő; Ki, hogyha karomat nyujtom felé Szeretettel kapaszkodik belé! Karom erős, ez nem tagadható; És hogy miért, az is elmondható; Az én erőmnek ah, a titka ez — Alföldi fehérkeresztes borszesz! Edes apróhirdetés, Rólad szól dalom; Hogy jótéteményt gyakorolj, Most itt az alkalom, Edes apróhirdetés, Te benned bizom ám, Enyhíts, könnyíts, segíts hamar E férfiu baján!

Öreg ember vagyok én, de nem vén — Egy kis szerelmet áhitozom én; Akadna-e egy kedves kis baba, Ki szívesen szólna hozzám: papa, Ki felszítja kandallóm melegét, Megosztja vélem buját, örömét; Kítől néha egy csókot is kapott — S együtt iszunk Alföldi konyakot! Edes apróhirdetés, Rólad szól a dalom; Hogy jótéteményt gyakorolj, Most itt az alkalom, Edes apróhirdetés, Te benned bizom ám, Enyhíts, könnyíts, segíts hamar E férfiu baján!

Az Alföldi fehérkeresztes

Alföldi Cognacgyár részvénytársaság Kecskeméten. 0 cs. és. kir. fensége József főherczeg kamarai szállítója. Oriási próbaüveg 40 fillér. Kapható mindenütt.

SYNOPSIS

Csütörtökön, 1907. október 17-én.

Király színház

A vig özvegy.

Operette 8 felvonásban. Írták Leon és Stein. Zenejét szerzőlte Lehár Ferenc.

Zola, Valenciennes, Danilovics gróf, Givari Hanna, Rosillon Camil, Nvegus, Prastkova, Kromow, Cascada.

Kezdeté fél 8 óraker

Magyar színház

Szent Péter esernyője.

3 felvonásban egy előjátékkal Mikszáth Kálmán regénye után Mészáros Adolf.

Héj, Veronka a tuga, Ancsu, Szolnari, Vára ügyörgy.

Kezdeté fél 8 óraker

CHICAGO színház.

VII. István-ut 39 szám.

Telefon 98-09, szám.

E heti remek újdonság Groszlanvadászat Afrikában Előadások kezdete délután 6 óraker.

Dránia színház

A tenger.

Kezdeté fél 8 óraker.

Modern Színház-Kabaret Andrassy-ut 69

Három istennő Prölög, írta és előadta Pálmay. A trónörökös Életkép, írta Szomaházy István Drágaság

Pesti jelenet, írta Molnár Ferenc Jus prima noctis Operett, írta Heitai Jenő és Szirmay Albert.

Kabaret számokban fellépnek Pálmay Ilka, Molgyaszay Vilma Keleti Juliska, Vörös Ily, Nyáray Antal, Kardos Andor, Solyom Márton.

Kezdeté 9 óraker.

„APOLLO”-SZÍNHÁZ

Telefon 48-25.

Eletmentő csiganyasszony. Folyékony elektromosság. A hangyák világa. (Mikroszkópikus fölvelel.) Az erdei tündér. Fűrés nehézségekkel. Francia partidők. Váratlan hír. Október 10-iki általános munkaszünet és a tiltott körmenet Budapeston. (Az Apollo-színház fölvelele.) A tolvai udvarló. Tengerész élet. Csodatorrás. A vasúti szerencsétlenség Erzsébetfalva és a ferencvárosi pályaudvar között. (Az Apollo-színház fölvelele.)

Kezdeté fél 6 óraker.

Zongorák és PIANINOK

A világ első gyáraiból, valamint saját közkezdve gyártmányok, legszolidabban vásárolhatók és bérletők

Keresztély hírneves zongoratermében

Budapest, Váci-körut 21. sz.

Nagyságos Asszonyom!

Van szerencsém szíves figyelmét felhívni Budapestnek legnagyobb üveg, porcellán, zománcédony, konyhaberendezés, dísz- és nászajándék tárgyak óriási gyári raktáramra, hol a legjobb minőségű áruk meglepő olcsó gyári árában, sőt azon alól is kaphatók, mivel vásárlásaimat a legnagyobb gyárakban személyesen teszem meg és évente 20-30 vagonon árut veszek partiba, telemes áron alól is, amit szintén olcsón adok el. Ezen követett elvnek köszönhetem, hogy tisztelem naponta több száz vevő keresi fel és számtalan vidéki megrendelést kapok, azért kérem Nagyságodat saját érdekében is, semmi színelatt ne mulassza el üzletem megtekintését, vagy egy próbamegrendelést tenni.

Kitűnő tisztelettel

Takács Ferenc

Baross-tér 5. szám.

(Rákóczi-ut végén.)

Bámulatos áram:

- 6 szem. fehér porcellán ebédő készlet 2.75
6 szem. " " préselt rococo " " " 3.50
6 szem. színes arannyal " " " csak 5.95
6 szem. színes arannyal rococo stílusban " 6.95
12 szem. arannyal rococo stílusban 62 drb. " 14.-
12 szem. " " " " " 84 drb. " 25.-
6 szem. kávé s. teás készlet festett és arany. 8.-
6 szem. " " " rococo stílusban. 8.50
1 teljes angol mosdó készlet " " " 8.-
1 " " " nagy " " " 5.-
porcellán tányérok 4, 6 és 8 krajcár.
vizes vagy boros pohár 5 és 6 krajcár.
12 darab zomán e ény " " " " " 2.50
1 asztali lámpa golyóval " " " " " 1.-
1 " " " nagy díszes tulipánnal " " " 2.50
Függő lámpák óriási választékban 4 forinttól feljebb.
6 személyes asztali áveg készlet nagyon finoman csiszolva és gravírozva csak " " " 4.95

Ingyen pakolás! Ingyen láda! Ingyen egy függő konyhaméreg!

ALEXIN LEGFINOMABB NÖVÉNYZSIR FŐZÉSRE SÜTÉSRE KIRANTÁSHOZ KAPHATÓ-MINDENÜTT

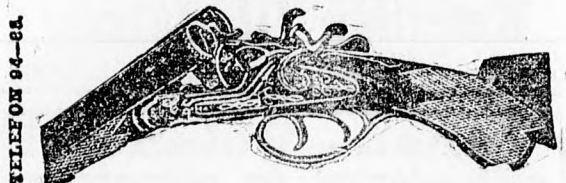
CIMBALMOK,

Legújabb szabadalmazott acél belső szerkezettel, melynek hangját, hangtartását más gyártmány megközelítheti, részletfűzésre is legjobban alkalmas jóállással kaphatók. Fonografok, gramofonok, hegedűk, fuvalók, sziterák, okarinák stb. olcsón fogadják. Kitűnő tetve elismert jó munkáert.

Arjegyzéktingyen küld Mogyoróssy Gyula m. kir. szabadalmazott hangszergyáros Budapest, VIII., Bákóczi-ut 71 Telefon 53-23

Fegyverek, revolverek, vadászati eszközök és töltények nagy raktára.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Fegyverjavítások olcsón és gyorsan. Régi fegyverek újakkal kicserélhetnek. FÖLDESI L. fegyverraktára Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 6. szám.

ALKALMI HARMONIUM. vétel amerikai rendszerűek. Iskolák és magánosok részére a legolcsóbb árában kaphatók: Wágnere Hangszer-kiadónál Budapest, József-körut 15. sz. Telefon 87-85. Árjegyzék ingyen. Használt harmonikumok általában raktáron. Javítások pontosan eszközöltetnek.

FOLIES CAPRICE. RÉVAY-UTCZA 18. Igazgatók: LEITNER és KELETI. Rendező: ROTT SÁNDOR. Az előadás kezdete 1/2 9 óraker. Újdonság. Ma és mindennap 9 1/4 óraker. Újdonság. Biztos diagnózis bohózat írta: Cagliostro. Végül 11 óraker Die lästige Witwe. Bohózat írta: Satyr. Továbbá: „A zongora tanár”, „Az oltásról” éneklő Trebitsch Sándor. A birkózás éneklő Türk Berla. Nappali pénztár 9-11 és délután 3-6 óráig. Az 1-ső emeleti Casinó de Paris megnyit. Kezdeté fél 12 óraker, többek közt a 7 híres Postillonok valamint spanyol és francia különlegességek fellépte.

TÁTRA MULATÓ. Igazgató: GRÜNER JAQUES. VII., Király-utca 77. szám. A főváros legjobb család variétéja. A megnyitó műsor rendkívül sikeres. A kis Gürtler Dani. Ezenkívül a 20 elsőrendű specialitástól és a remek bohózat-társulattól.

Varieté-Színház. vezetők: Nemzetközi Ortcum. BUDAPEST, VIII., Rákóczi-ut 63. szám. - Október 18-tól új műsor - La Perle The Walter villanytáncosok Durand és Durand Ferenczy Kamilla francia ének- és tánc-duett nő bariton-énekese. Gerő és Sarkadi kómikusok új színelkek. Előadásokban: A férj vadászni megy. Boh. 1 felv.: Adorján - Az előadás kezdete este 8 óraker. - A télikerben éjjeli 12 órától reggelt 8 óráig. RAGY BALL MABILLE A télikerben reggelt 8 óráig HEGEDŰS GYULA elsőrendű cigány zenekara hangversenyec. Okt. 20-tól minden ünnep- és vasárnap d. u. 1/4-kor előadás

BUDAPESTI Cabaret Teréz-körut 28. Telefon 52-88. (BONBONNIERE) Minden este 9-től 12-ig nagy előadás. Műsoron kívül új bohózat: A t. ház Múson. Két másik kis darab I. Szövetkezet, II. A remekírók. László Eozsát és Ferenczy I. Károly új irradációkkal. Husz új Cabaret-szám. Fellép minden este Nagy Endre, Bibor Olga, Kápolnay Irén, Balogh Béla, Máhr Nándor, Huszár Károly, Sajó Géza. - Jucyk Bardnai Kossuth Lajos-u. 4. és Andrassy-ut 1. Zipeer és Közig Andrassy-ut 4. és a Cabaret-pénztárnál.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐI SZÉNSAV-MŰVEK. ujjonnan berendezve kartelen kívül szállítanak azonnal bármily mennyiségű természetes vegyileg legtisztább folyékony SZÉNSAVAT. A világhírű buziásfürdői szénsavforrásokból szódavízgyártáshoz vándorlások és egyéb ipari célokra össze nem tévesztendő mesterségesen előállított, kevésbé kiadós szénsavval. Megbízható, szigorúan lőkikismeretes kiszolgálás. Buziásfürdői ásvány- és gyógyvizek 1/2 és 1/3 literes üvegekben. Szív-, vesé- és hólyagbántalmaknál utol nem ért gyógyhatás. Elsőrendű asztali víz! Felvilágosítással készségesen szolgál Muschong-buziásfürdői szénsavmüvek és ásványvizek szétküldési telepe Buziásfürdőn. 5ür gőnyezim: Muschong, Buziásfürdő. Internurban telefon 18. sz.

1902, 1903, 1904. évben 18 első díjat kitüntetve
KALLAI LAJOS motorgyára
 BUDAPEST, VI., Gyár-utca 28. szám.
 (Régi házszám VI., Gyár-utca 50. szám.)
 Teljes jótállás kitűnő eséplésért!

KALLAI LAJOS-féle
 hírneves villamos benzinko
 mobil eséplőkészletek,
 melyek gépészek nélküli házi álla-
 könnyen szemben tarthatók, legjobban ajánlatosak.

GOZDGEPEK BECSERÉLTETNEK.
 Ezen motorok több 100 példányban kitűnően mű-
 ködnének az ország minden részében. Többek között:
 Koszma József Kadarkút, Somogy megye.
 Tóth Péter bagyi földművelő, Órta, B. H-m.
 G. Biró József földművelő, Czegléd, Pest megye.
 Olcsó árak részlete. Árjegyzék ingyen.

Soott Karoly Felton Pittsburgban
a 28963. számú
 „Berendezés egyházasu váltakozó áramu motorok szabályozására
 című magyar szabadalom tulajdonosa, szabadalmának gyártása céljából magyar gyárosokkal összeköttetést keres szabadalmát esetleg el is adja, vagy gyártási engedélyt ad. Érdeklődőknek szívesen szolgál bővebb felvilágosítással

Kelemen M. István
 szabadalmi ügyvivő iroda Budapest, Royal szálloda B.

Peck János Sedgwick, Pittsburgban, Stuart Harve Reed és Skinner Károly Ede Wilkesburgban
a 28946 számú
 „Berendezés váltakozó áramu áramkörök feszültségnek szabályozására”

című magyar szabadalom tulajdonosa szabadalmának gyártása céljából magyar gyárosokkal összeköttetést keresnek szabadalmukat esetleg el is adják vagy gyártási engedélyt adnak. Érdeklődőknek szívesen szolgál bővebb felvilágosítással

Kelemen M. István
 szabadalmi ügyvivő iroda Budapest, Royal szálloda B.

Várad - Velencei műkertészet és rózsatelep
 Nagyváradon.

Legnagyobb és legelőcsőbb kertészeti telep az egész országban. 200.000 drb. szőlőültvény, 200.000 drb. Riparia portália, 100.000 drb. gyönyörű koronás gyümölcsfa, 200.000 drb. nemes róza, 100.000 drb. dísz- és sora, díszcserje, bámulandó jutányos áron kapható. Virágültetvények: u. m. Cserzők, koszorúk, a legelőcsőbbben készítenek.

A csomagolt és téli kertészeti telepemnek egy különleges szállítását képezi. Elvállalok terv és költségvetés szerkesztését, parkolt, díszterek, nyilvános sétányok, ligetek és gyümölcskertek alakítását és teljes kivitelét. A szükséges anyagot a beültetésekhez, terjedelmes és minden igényt kielégítő felskólám szolgáltatja. Árjegyzék ingyen és bérmentve küld a Várad-velencei műkertészeti és rózsatelep Nagyváradon.

Az én ujságom
 Képes heti gyermeklap.
 Szerkeszti Pósa Lajos.
 Előfizetési ára negyedévre 2 kor.
 Kiadóhivatal Budapest, VI., Andrássy-ut 10.

„AZ ANKER”
 Élet- és járadék biztosító társaság
 Magyarországi vezérképviselőség:
 BUDAPEST, IV., DEAK-TÉR 6. SZ. (ANKER-UDVAR.)

Az 1907. évtől kezdve új, a felekre nézve nagyon kedvező biztosítási feltételek léptek — díjemelés nélkül — érvénybe.

1907-ben B) osztalékterv szerint a befizetett díjak arányában az évi díj **31.72%-ig** emelkedő nyeresémosztalék fizettetett ki készpénzben.

Társasági vagyon 171 millió korona, melyből Magyarországon 28.000.000 van elhelyezve.
Díjkönyvecskék kívánatra ingyen.

ÉVŐESZKÖZÖK
 EZÜSTBŐL ÉS ALPACCA EZÜSTBŐL,
 DISZTÁRGYAK, ALKALMI AJÁNDÉKOK
 A LEGELŐNYÖSEBBEN
POLGÁR KÁLMÁN ÉKSZERTÉLEPÉN
 BUDAPEST, VII. Erzsébet-körut 29.sz.

VIDÉKI MEGRENDELÉSEKRE KIVÁLÓ GONDOT FORDÍTOK.
 ÁRJEJYZÉK 2000°RAJZZAL BÉRMENTVE KÜLDENK.

HA FÁJ A FEJE,
 ne félj a migránnak hanem használd a személyes
Bereivás-féle MIGRAIN-pasztilát
 mely 5 perc alatt mindenféle természetű, ideges fejfájást még ha krónikus is megszüntet. Feljött minden eddig ismert szert. Hatása bámulatos, még a leghevesebb fejfájásnál is.

Minden gyógyszer-tárban és drogeriában kapható.

Forrás: Bereivás Tamás gyógyszerész, Kispest, Hársózi utca 6.
 Ingatlan postal szállítást 3 doboz rendelésnél.

PADLÓ-BEERESZTÉST
 lakás- és ablak-tisztítást elvállal
LÉVALI E., Lipót-körut 25/e.

BERIBAKI ÉS INOKIÉK
 legnagyobb hovatny és idit folyókonál befecskenedés nélkül legbiztosabb gyógyszernek a
SANID TOKOCSKAK
 bizonyított. Egy doboz (100 labdas) használati utasítással 6 kor, utánvét mellett, kordóbb gyengeség és impotenciának egyedül biztos szer a híres Dr. ZILMHO-féle oróladbasok. 1 doboz ára 10 korona, küld a
„MAGYAR HIRALY” 570 győzertár, Budapest V., Marokkól-n. 9. sz.

Egyenruhák
 és egyenruházati cikkek.
 elegáns és futányos kivitelben
Polgári ruhák
BLUM SÁNDOR
 perzsa császári, szerb királyi és orosz császári naghercegi udvari szállítónál,
 Budapest, IV., Váci-utca 15. szám.

KERT ALAKÍTÁSOKAT
 Budapestben és vidéken terv és költségvetés szerint elvállal
Weber Károly iskola tulajdonosa
 BÉKÁSMEGYEREN (Budapest mellett.)
 Gyümölcsfa díszia és rózsaszékkel ingyen szolgál

6 évi jótállással 6 ÓRÁK
 arany- és ezüst-lánczok, ÉKSZEREK
 CSEKÉLY
 RÉSZLET- * * * FIZETÉSRE. DIAMANT S.
 BUDAPEST, JÓZSEF-KÖRUT 9. szám az udvarban.

Képes árjegyzék ingyen. Csekély részletfizetésre.

Polgár Sándor
 m. kir. szabad, nyert orvosi mű- és kötszerész
 BUDAPEST VII. Erzsébet-körut 50.
 Legelőnyösebben beosztott orvosi, sebészeti és betegápolási eszközök. Gummi árak, Suspensórium, Irrigátor-fecskenedők stb. legújabb találmán a eszsz. és kir. szabad. Polgár-féle sárvetők, has- és köldök kötések. Valódi tranca különlegességek (kiszerepek) részletes képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Fenti címre tessék ügyélni.

LIANZAS ellen vólve 1330. sz.

Eau de Furdősó Cologne

meglepően frissítő és erősítő hatásával.
Egyedüli szállító: **FERD. MÜLHENS** cs. és kir. udv. szállító Köln a Rajna mellett.
Fiók: Bécs, IV/1, Heumühlgasse 3.
Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és illatszerekkereskedésekben

Vadász-fegyverek

Havi részletfizetésre.

Havi részletfizetésre.

amerikai, lütficht, suhli, weiperti yártmányok.

Serétes, galyós, egy-, két-, háromesvű fegyverek.

Revolverek. Flöhertek.

Elsőrangú gyármányok.

Dős választék.

Aufrecht és Goldschmied

fegyvergyártók

VII. Rákóczi-út 26. sz.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Párisi világiállítás „Grand Prix“ 1900.

KWIZDA-féle korneuburgi marhatáppor.

Diätotikus szer lovak, szarvasmarhák és juhok számára.

Árak: 1 doboz 1 kor. 40 fillér, fél doboz 70 fillér.

50 év óta használatos a legjobb tetűkkel kiváló ellenálló képesség és rossz évszakok esetében, tehénknél a tej javítására és a tej gyarapítására.

Valódi csak ezen védjeggyel. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Főraktár: **TÓRÓK JÓZSEF** gyógyszerész, Budapest, VI. kerület, Király-utca 12. szám és VI. kerület, Andrássy-ut 28. szám.

A legújabb hajfűz és hajszűrővasak.

MÜLLER J. L.-féle Brise de Violettes

legkedveltebb ibolya illat
frissen szedett ibolyák illatára egyenlő kellemessége tartóssága és finomságára nézve feltűnően hatatlan, ezen újdonság feltűnően minden váráko eset kiváló illat és kellemes illata által

Ovegje 1.50. Kapható: 2.50 és 4.50 forint.

MÜLLER J. L. CS. és kir. udv. szállító

Koronaherceg-utca 2. Rottenbiller-utca 2.

AZ EGESZ ORSZÁGBAN KAPHATÓ

Ruha és hajkefékben nagy választék.

Lépjön be **Sorsjegy-társaságunkba** Főnyeremény 1.000.000 korona.

25 Jelzálagsorsjegy-nyereményeire

40 havi 5 korona befizetések mellett.

Huzás e hó 25-én.

Sorsjegytársaságunk 25 taggal alakul. Minden tag 40 hónapig át játszik 25 konv. Jelzálagsorsjegy nyereményeire, ezidő eltelte után pedig a felhalmozódó nyereményeken kívül mindenki kap 1 eredeti Jelzálagsorsjegyet is.

Vehet még: készpénzért: 145 koronaért
Részletfizetésre: 40 havi 4.75 kor. részletre.

Huzás után nyereményjegyzéket küldünk. Kérje ismertető könyvecskéinket.

Évenként 6 huzás!

Hecht Bankház részvénytársaság
Budapest, Ferenciek-ter 6. sz.

Minden sorsjegy okvetlen nyer!

Pénzszekrények

egy darabból álló könnyűleg felgöngyöltesben beszereshetők.

BECHER ÉS HILDESHEIM
Magyarországi vezérképviseletének

NEY és EPSTEIN cégél, BUDAPEST, VI. kerület, Rákóczi-út 26. sz.

Képviseletük minden városban kaphatók. ÁRNYÉK ÉS TITKOK DIFERENCIÁL. Régi szerkezeteket csereképpen átvesznek.

Gőzeke-, BÁRDI.

kocsirud-, Spritzbogen-, kézi-, udvari- és asztali.

Acetylen-lámpák

Bárdi József

RÉSZVÉNYTÁRSASÁGNÁL,
Budapest, VI., Mozsár-u. 9.
(Fővárosi Orfeum mellett).

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

ANYAK TANÁCSADÓJA

és utmutatója gyermekelk ápolásánál

Irta **Braidwood Murray P.** - Fordította az angol eredeti után **dr. Eröss Gyula**

Ára csinos egész vászonkötésben 2 korona.

Kapható az Athenaeum r.-társulat kiadóhivatalában. Budapest, VII. ker., Rákóczi-út 54. számánál minden hazai könyvkereskedésben.

6 évi jótállással 6

ÓRÁK

arany- és ezüst-lánczok, ÉKSZEREK

OSEKELY

RÉSZLET-FIZETÉSRE

KOCH J.

BUDAPEST,
FERENCZ-KORUT 41. SZ.

Képes árjegyzék ingyen.

Csekély részletfizetésre.

E hirdetés rovatban minden szöveg...
Egyesületi beiktatása közönséges...
petit betűkből 4 fillérrel, kompakt...
betűkből szövegbe 6 fillérrel fizetendő

KIS HIRDETESEK

E hirdetés rovatban minden szöveg...
Egyesületi beiktatása közönséges...
petit betűkből 4 fillérrel, kompakt...
betűkből szövegbe 6 fillérrel fizetendő

Pénzszekrények

használtak és újak, rendkívül olcsó áron kaphatók a budapesti pénzszekrényraktárban. Budapest, V. Bálvány-utca 6/C. 286

Rekedtség

biztos és kellemes orvosa sága a Réthy-féle cukorka-60 fillérért mindenütt kapható. cs

Szobabeberesztés.

ablaktisztítás valamint egész lakástakarítást elvállalok Strasser, Erzsébet-körút 5. Telefon 79-22 5460

Parkettagyár

Gyöngyösön ajánlja gyártmányait.

Gallérok, kézelők,

legszébben tisztítottak Haltenberger Béla gőzmozgatógyárban Kassa. I.

A Falkogen

tüdőbajt gyógyít, szurást, köhögést, látat biztosan elmulaszt. Ára 3 korona. Kapható: Falk-gyógyszer-tár, Budapest, VIII Rákóczi-tér 2. sz. 25828

!! Gyári árak !!

Kulcsár Sándor bronz áru és csillárgyár árú csillárok, légszusz., acetylén és villamos világításra Budapest, VI., Dessewffy-utca 9-11. Telefon 25-44.

Magánkutató iroda

Rákóczi-út 75. Kényes megbízásokat, megfigyeléseket, nyomozásokat elvállal úgy magán, mint családi ügyekben Kossa-Magyar Géza. Telefon 67-47. 26703

Eladás.

Több vivő eszköz, 2 fehér, 1 aranyozott keretű tükör 100/230 drbja 50 frt., 1 cserép kályha 15 frt., 1 Koburg szállítói czimer 160/90: 40 frt., 4 nagy Gobelinstestmény és több kép igen jutányosan eladó. Megtekinthető VIII., Hunyadi-utca 27. Telefon 58-83.

Vadászfégyver

2 csövű, hibátlan, Lankaster 15 frt., finom Hammerles és finom Drilling áron átul. Ugyiszintén fegyverező gépek és látászószeti cikkek, valamint rajzeszközök, szemlvegek olcsó árban Radonád, Egyetem-tér 5. (szemben az egyetemmel.) Kivánatra visszaadom a pénzt.

Egy

kis gyermekocsi eladó. Ertekezni lehet Király-u. 73. II. em. 29.

Fehérvarrást,

himzést és kelengye elkészítését jutányosan elvállal. Sziv-utca 50. sz. üzlet

Veszek

120 m² (6 szoba) befedésére használt, de jó parkettát. Válasz: G. K. budai II. főposta postrestante

Polgári, gimnáziumi,

kereskedelmi, real, magánvizsgálatra, gimnáziumi különbözetre és érettségire előkészít (hölgyeket is.) Kerekes, Almásy-tér 16. sz. II. em. 18. sz. Válasz-pélyegyet kérek. 25465

Fenyőborovicska

(Juniperus) BARTA-féle, 3 liter k 7.50, 4 liter k 9.- bórmentve. FELKAI KONZERVGYÁR Felka, Szepesm. 26973

Építkezéseket i

Gyárak lakóházak tervezését, felépítését, átalakítását bárhol előnyösen elvállalja, tehermentes tevéket közlésre felépít. Építési tanácsokkal szolgál Borsody építésiroda Bpest, Rákóczi-ut 71 782

Butor

új és használt beraktározásból visszamaradt, csillárok, lámpák, irodabebendezés, pénzszekrények bámulatos olcsón eladók. Beraktározási vállalat tulajdonos Landsman Sámuel Központi városház épület Gerlőczy-utca 2 raktár 10-11-12. 782

Polgári iskolai

redlikolai, gimnáziumi, kereskedelmi, egyéves 50-kéntességre képesítő vizsgákra, valamint mindenféle javító és pótló vizsgákra legrovidebb idő alatt a legjobb sikerrel előkészít. "Tanár" Budapest, Thököly-ut 8. I. em. 3. ajtó. 26814

Zálogezedulákat,

brilliantokat, aranyat, ezüstöt, gyöngyöket és ékszerket legmagasabb árban veszek. Brillantokért többet fizetek, mint utjonnan kerültek. SCHILLER IZIDOR, Sipatca 8. 26316

Veszek zálogezedulákat,

elzalogosított brillantokat, aranyat, ezüstöt, gyöngyöket és ékszerket 100.000 koronáig költségmentesen kiváltak és a teljes értékkel kifizetem. Singer Iakab ékszerkereskedő Budapest, Király-utca 91. Izabolla-utca sarkán.

Gépeszeknek

fontos, hogy a "Molnárók Lapja" által (Budapest V., Csáky-utca 12) Minden héten kibocsátott "Gépeszet" rovatot alaposan olvassák. A lap ára egész évre 8 kor. Műtényvezdém ingyen. — Ugyanott kapható 4 korona díjért beküldése mellett a "Géprajzolás tankönyve" című alapvető műszaki munka, amely az önképzés alapja a technikában (375 oldal terjedelmű 48 ábrával). Aki igazi szakemberré akarja, magát képezze, annak ez a könyv valószínűleg kincsesebb.

Butorok

Műbutorkereskedelmi részvénytársaság, Budapest, IV., Váci-utca 9. Nagy választék asztalos, kárpitos és díszbutorokban, továbbá híres festőművészek képeiből. Eladás készpénzért és részletfizetésre. Állandó kiállítás. Butoralbum I. kor. Megrendelések vidékre.

Új iparág:

70% homokból, 30% olcsó kötőanyagból gép- és előtanulmány nélkül tükörfényes márványlapot készíthet méterenként 1 koronáért mindenki. Grossmann, E. Arad, Szent László-utca 5.

BUTOR

árverésről, finom és egyszerű butor, hálósobák és garson szobák Szalonbör-fotelek, gyönyörű tükör, diván, börszék, íróasztal, porzasszonyos és egyes darabok; Földes B., VII., Kertész-utca 43. Király-utca sarkán.

BUTOR

Alkalmi vétel! Butorvásárlók figyelmebe ajánlom legjobb minőségű butoraimat. Háló-, ebédlő- és uriszobák, valamint egyes butordarabok, osodák-tos olcsón, minden elfogadható áron kaphatók. PECHNER N. butor - nagykereskedő Király-u.28. az udvarban. TELEFON 38-7L

Ajtók és ablakok

régi és új vasrudonyok teljes vasalással. Kapuzás-rácsoszték, kerkeresek-keramillapok, Kehlheimi, lapok olcsón kaphatók

Kelemen Mór,

épület-bontás vállalkozó Budapesten, Nador-u. 72-74. 10. sz. üzlet Szelet-ut 6.

Gimnáziumi,

real, kereskedelmi, polgár egyéves önkéntességi, bármely érettségi vizsga letovéséhez igényelt tantárgyakból legjobb módszer szerint tanít és tanított kitűnő philológus és matematikus. Egyenkénti oktatás. Tanítványok csak korlátozott számban vételnek fel. A bámulatos eredményeket igazoló okiratok a lakásban megtekinthetők. Goitein Heinrich Budapest, VII, Damjanich-utca 39. II. emelet 10.

BUTOROK

háló-, ebédlő-, szalondebendezések, továbbá uriszoba, iroda berendezések rész- és mahagoni butorok, szönyegek és függönyök salóli angol börgarnitúrák eladása és vétele.

Wechsler Károlyné

VII., Király-utca 23. szám I. emelet 263

Régi ezüstdíszeseket

és zálogezedulákat veszek és eladok mindennemű arany- és ékszerárut, ugyanint régiségeket, drágakövet, arany- és ezüst-órákat, lánczókat, gyűrűket, ezüst-éveszközöket. Kérjen árjegyzéket ingyen. Fuchs Dávid utóda Budapest, IV., Váci-utca 18. I. emelet. 26764

Alkalmi vétel.

Butorok, visszamaradt szönyegek, kényserítő körülmények miatt eladók: mahagoni hálósobák 180 frt., íróasztal könyvszekrényvel, olajfestmények 2 frt. nagy perzsa szönyegek, lámpák, 3 águ villany 14 frt. Árverési butoreladás. Dob-utca és Holló-utca sarkán. 26616

Önök övni kell a feleségét!

Minden család részére legfontosabb illusztrált könyv a tulbó gyermekáldás ellen, melynek eredményét a hála-iratok ereje igazolja, diszkrétén küldöm 90 fillér magyar levélbélyegért. Fran Anna Kaupa, Berlin, 247. Lindenstr. 50.

Szepességi csemegék

BARTA-féle vorosáfonya befőttet, málna-, szamóca-, csipkebogyóist, gomba- és huskonzerveket, pastétomokat ajánl a FELKAI KONZERVGYÁR Felka, Szepesmegye. Kérjen árjegyzéket.

"MAGYAR" TEXTILIPAR

Folyóirat. A gyapju-, gyapot-, len-, kender-, selyem-, juta-ípar és kereskedelem közlönye. Szerkesztőség és kiadóhivatal Ujvidéken. Megjelenik havonta kétszer. Előfizelési ára egy évre 12 kor.

Modern urasági butorok

alkalmi vétel és eladása háló-, ebédlő-, szalón-, uriszoba és irodai teljes berendezések. Dus raktár szönyegek, függönyök, terítők, csillárok, vas- és rézbutorokban. GROSZ SANDOR és társa Budapest, Liszt Ferenc-tér 8. sz. ez előtt Gyár-utca. Telefon 14-09.

OTT GYULA

Budapest, Eski-ter. Saját készítmények nagy és dús raktára. Legjobb kivitelű KUTSCHERA-féle sirkő-lámpák, továbbá kaphatók sirkő-lyók és gertyák valamint mindennemű levitások pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Veresáfonyabefőtt

BARTA-féle, 5 kilós postakosárúveg 6.- korona FELKA, KONZERVGYÁR Felka, Szepesm. 86972

Jogi,

politikai szigorlatokra, alap-és államvizsgákra (egyész tárgyakból is) Kolozsvárra; Budapestre ugyiszintén államvizsgáviteltani államvizsgára teljes sikerrel gyorsan, olcsón előkészít. Jogi szeminarium: Budapest, VI., Róza-utca 44. III: 8

Stenográfia

Budapest legnagyobb és legkedveltebb gyorsíróiskolája a "Stenográfia" országos Gabelsberger magyar, német gyorsíró és gépiróiskola. — Kereskedelmi szaktantárgyak. — VII., Kazinczy-utca 8. I. em. 30. (Össze nem tévesztendő a Kazinczy-utca 3-as szám alatti Stolc-féle iskolával). 26618

Hölgyek figyelmébe!

3 évi jótállással mindenki szerezz meg magának a cs. és kir. szab. Viktoria önműködő kézi himzögépet. Ára 8 korona. Pénzt előre beküldőknek egy csinos minta lesz mellé csomagolva. Leírásokat és utasításokat mindeuknek díjmentesen küld a Viktoria himzögépgyár, Budapest, VII., Columbus-utca 28.14. üzlet. 2662

Ki a YES-OUI-SI

számú lapot megrendeli, látva minden megerősítés nélkül és anélkül is angol és franczia nyelveket alaposan megtanulhatja. Elkészítési ár megrendésként minden kiadás 8 korona. Megrendeléseket előad és megválaszolókat küld a kiadóhivatal. Budapest, Andrássy-ut 97 szám.

Polgári árák!

Pontos kiszolgálás! Kitűnő szabás! Vidékre mintát küldök, nagyobb rendelésnél személyesen elmegyek. Zellszka János angol-ori szabótörtem. BUDAPEST, Andrássy-ut 56. I. em. Állandó választék a legdivatosabb angol és bel-öldi szövetekből. —

Bőrszékkipar

bőrsajtolás és bőrtaragás. KENDI ANTAL Budapest, IV., Károly-utca 2 az evangélikus iskolaépületben. Nagy raktár valódi bőrszékék és karosszékében, jóval olcsóbb árban, mint eddig. Használt székék átalakítása bőrszékékre olcsó árakban. Legolcsóbb bőrbutorok és állványok.

Urasági butor

Eladók és veszek; mahagoni hálósobákat, ebédlőket, szalonokat, rézbutorokat, zongorákat, perzsa és szmirna szönyegek, függönyöket, üveg- és bronzcsillárokat, petroleum-lámpákat, bronzszobrokat, olasz faragványokat, képeket, olajfestményeket, teljes lakberendezéseket, üzlet berendezéseket.

Nagy és Fia

Állandó nagy lakberendezési kiállítás! IV., Semmelweis-(Ujvilág-) utca 21., kapubejárát. Az egész házban. Telefon 17-77. Fióküzlet nincsen. 26618

Urasági butorokat, szönyegeket, osillárokat

és legteljesebb berendezéseket (gyárakat és tüze, eket is) veszek és eladok. Nagy Zsigmond VI., Lázár-utca 3 (a Váci-körút mellett). Gyönyörű választék a legfinomabb modern és stilszerű matt és fényezett mahagoni plisander vagy másfajta háló, ebédlő, uriszoba és szalonbutorokban. Rézhálósobák, börgarnitúrák és kárpitosfelétkben Perzsa, smyrna és más szönyegeken és függönyöken, modern bronzcsillárokon gáz, villamos stb.-hez. 10

INGYEN -I-GUMMI-

és különféle óvszer árjegyzékünket titoktartás mellett ingyen és bórmentve küldjük. "Nakira" törv. védve férfi gumi küönlegeség tucattja 12.- kor. 8 tucattól 20% engedmény Uterus - Spray legújabb hygienikus nőszesz 14.- kor. GUMMBALHÖLYAG 3, 4, 6, 8, 10, 12 K. tucattja Mintajuttjtemény 12 darab 4.- korona. Pessar Colna darabla 6-8 kor. Ig Irrigator 3 kor. és oljebb. Bidec vasállványon 8 korona. MAGYAR ORVOSI MŰSZERTAR Budapest, VII., Rákóczi-ut 32. (a Rókus-kórházzal szemben) Pontos címre és a város keresztire ügyeljünk.

Tengeri lazac

fej nélkül 70 fillér. Tőkehal kicsi 70 fillér. Kabejjau fej nélkül 80 fillér. Tengeripisztráng 90 fillér. Dorsch 90 fillér. Magyar Halkonzervgyár és Halkereskedelmi részvénytársaság. Központi vásárcsarnok és István-téri vásárcsarnok Olcsó és kitűnő TENGRI-HALAK

veszt hihe Ellen olya tacs hullt göm jesei Oly pája a re Ninc szen lette Ped átko legn imá szer ezze teni nak kár